רשימת אנשי מופת בעלי תריסין ישנים וגם חדשים אשר מעולם היו מצויינים בפירושם על כתבי קודש, ויעשו להם שם גדולים כדקדוק לשון עבר ובלשונות שונות, ואלה איפה שנתגדלו ונתישבו בארץ אשר האירו מכבודם, וכל תקפם וגבורתם בידיעות תלמודיות ובשארי ידיעות תרומיות, ומתי שנבקע אורם ושקעה שמשם לאור באור החיים הנצחי, ובכלל כל הטובות אשר נאמרו לפניהם, כפי מה שמסופר בדברי הימים לקדמונים, ראיתי עתה לפרטם ע"פ הלוח בסדר א"ב לשמותם ולכינוייהם בלע"ז הנכון והמתוקן, ואף שיודע אני, כי מפאה זו השכחה מרובה על הלקט, עכ"ז לא עצרתי כח כפי היכולת האפשרית, ללקטם אחד אחד, למען שיתודעו היטב שמות המפרשים והמבארים המפורסמים לכתבי קודש, אם ע"פ פשוט או ע"פ דרש ורמז הקבלה, איש איש על דגלו לפי ערכו ויקרו, והתועלת אשר יסתעף בהזכרתם, גדולה היא לפי הרמב"ם במפתח המשנה להזכירם כראוי כי כן הקפידו חז"ל ביומא שהיה קורא רב חנן לחיי' בר רב זכרי' בן קפוטל, וא"ל רב שיקרא בבי"ת קבוטל, ומלבד זו התועלת בהודעת חכמים לגלות הסתום מן המפורש, ולהוסיף בם פירסום, עד שיהיו נקובים בזכרון שמותם, כפי מה שעשו המחברים הקדמונים, אשר לבם כפתחו של אולם — ואם שקטון ערך, קלוט וקצוץ כנפים כמוני, יודע נאמנה כי בכל הכיפורים והמאורעי' האל, לא הלכתי בגדולות ובנפלאות, כי את מי אין כמו אלה, הלא כבר נגלו כל העלומות כאל לרוב מבני עמינו, בכל זאת כעת שחלו בהם ידי להוסיף מעט חדשות עליהם, ולתקן השגגות שיצאו מלפני השליטים במחילת כבודם, הוספה זו כלה חדשה לחבבה לפתח עינים בתנ"ך חדש כזה אשר הוציא לאור שלם ידידי היקר ההו' המופלג ובלשן המפורסם, כבוד מהו' משה סג"ל לאנדא ני', והשלימו במלאכת ההדור והיופי במכבש הדפוס שלו—ובכלל, טובות שתים עשיתי לדעתי בחיבור זה, האחת היא לתורני המשכיל שיוכל לראות בהשקפה מהירות את ימי שני חיי המפרשים, אשר הצעתים כשולחן ערוך לפני כבודו, איך שנתגלגלו ונשתלשלו בזה אחר זה, והשנית למי אני אעבוד, ולמי כל חפצי וישעי, אם לא אל הנער הזה המתחיל ללמוד ולשקוד על דלתי התנ"ך, ואשר עוד לא ידע קרוא אותם בשם המיוחד להם בלשונינו ובלשון העמים, למען יחזו עיניו מישרים, שכל הגדולים הללו, מלבד גודל היקף ידיעתם בתלמוד, ג"כ השגו חיל בחכמות הנשגבות, להטפילם לתורה העקרית, שתהיינה משולבות אשה אל אחותה מקבילות לצור תעודה, להחיקר בעיני המלכים והשרים אשר

הגביהו

ה'גביהו אותם עד למעלה ראש, ובסבה זו תהיה התשוקה כאש מתלהבת בקרבו, לעשות כמוהם, שיהיה יגע בתורת אלהים, ויאהז גם בסנסני החכמות ודבק בהם והיו לאחד בידיו, וכבר העיר על זה האדון פעליץ — ואז תהיה התורה לוית הן לראשו, אז יצליח ואז ישכיל לראות טוב כל הימים — ונוסף לזה תסתעף התועלת לכל המשתדלים להגות בתורת אלהים, בהתודע להם שמות המפרשים עם שמות חיבוריהם, כפי מה שראיתי בס' התשבי, מביאו ג"כ הרב המליץ ר' יצחק שמואל ריגיי ני' תושב גורציא בהקדמתו לספרו הנחמד תורה אלהים וז"ל שם „הן תכסוף נפש המשכיל על ידם לינוק משוד תנחומותם, כי רפאות הי"א להורתינו הקדושה, שבשביל שיתעסקו רבים ונכבדים בביאורה, תשואות חן חן היא לאומה ישראלית, וע"י פרסום חכמיה ונבוניה, אשר יזהירו בקרבה, ככוכבי שמים מדור אל דור" ע"כ, לזאת לא מנעתי טוב להולכים בתמים ולישרי דרך לערוך לפניהם מערכות המפרשים האלה, אשר קצת פירושם כבר נדפסו בזמן מן הזמנים, וקצתם שהם רק בכתיבת יד ולא נקבו בשמותם, ואגב ארחין הבאתי המפורסמים בחיבור ספרים אחרים הנוגעים והנתלים ביתר המדעיות שהם מצויינים בהם, הכל רשמתי ברור על הלוח למען ירוץ כל קורא בו. — וסוף דבר אך זאת אחשבה להודיע, כי חשבון מרוצת הזמן אצל כל א' וא' אינו שוה בכל, פעם יחדתי זמן הולדו וזמן פטירתו, פעם זה לבד וזו לבדה, ופעם קצבתי רק העת שחיה בה, הכל כאשר היו לי קדמוני למקורי העזר במלאכה זו שהיתה לפנים כהלכה רופפת בידי, וכפי שחקרתי וחפשתי בהם הזמן קצוב ורשום בצמצום — זו היא השערת אשר שלחתי לפנים, ועם זה אל אלהים הוא יודע, כי בכל כחי עשיתי את אשר אויתי, כן יעמידני אלהי אבי על רגלי במהרה אשר זה ימים רבים חליתי, ללכת דרך אמת אשר תויתי, בכל חדשים לבני עמי אשר הבינותי, בעודני חי אף כי אחרי מותי, אולי יחנן ה' צבאות שיעמדו דברים אלה לשארית לי להולך ערירי בביתי.

רויזניטץ בחודש תשרי תקצ"ז לפ"ק.

יוסף פלעש.

א

	לבריאה עולם	לחשבון העמים
ר' אליעזר הגדול בן הורקנוס מיבנה, בעל מחבר פרקי ר' אליעזר מביאו הרמב"ם בס' המורה חי בשנת	ג"א תתל"ג	73
אונקלס הגר תלמיד של רבן גמליאל הזקן ביבנה כדאית' במגלה בעת הלל ושמאי כנראה בזוהר אחרי מות . . .	ג"א תת"מ	80
ר' אליעזר הקליר, בל' איטלי' קאגליאַרי מאי סרדיני' ויש עוד טעם אחר למה שנקרא כן, והוא בעל מחבר אור קדש על התורה בשנת	נ"א תתקל"ג	173
והרב ר' שלמה ליב ראפפאפורט העמידו בשנת ד"א תש"ל **970**		
ר' אושיע' רבה ב"מ מדרש רבה	ג"א תתקע"ט	210
אדנין בן לברט הלוי מעיר פעץ קרובה לקירואן, במדינת אפריקא נקרא בלשון ערבי דונש שמביאו רש"י ז"ל כמה פעמים בתורה ומלת דונש מלה ערבית, וכן מסכים לזה החכם יאסט ובעל שם גדולים, ואולי מלת דאן בלשון שפני' הוא כמו אדון בלשון עברי, ועיין מזה וויססענשאפטליכע לייטשריפט מהרב ר' אברהם גייגר — הוא עשה ס' כולל השגות על מנחם בן סרוק, והראב"ע בס' מאזנים מביא שני מדקדקים ששמם אחד, דונש בן תמים המזרחי או הבבלי שהיה חותן לר' נסים בר יעקב, וזמן חייהו נופל בשנת תש"ה **945**, ושטעק ביואַה נתן לו מאה אדומים בעד תלמוד ל' עברי אשר חבר בספר זיבלועה, ושם השני הוא אשר הזכרתי פה דונש בן לברט, והנה זמן זה האחרון לא נתברר היטב, אולם הראב"ע העמידו בין ר' מנחם בן סרוק ור"י חיוג ור"י בן קריש שהיו בשנת עד . . .	ד"א תר"ם תש"י	900 950
ועיין בהערות של ה' שי"ר הנ"ל בכ"ע לשנת תקצ"א שספר שם מתולדתו בפרט.		
ר' אהרן בן אשר מטבריה, הוא המתחלק עם ר"י בן נפתלי על אודות הקרי והכתיב בתנ"ך, ואסיפת שינויים האלה על שמותם בני מזרחי, ובני מערבי, חי בזמן . . .	ד"א תשצ"ז	1037
אבן סיני, הרופא, שמו בלשון ערבי אבו על אלחסין חיבר ספרים הרבה בלשון ערבי, ור"י בר משה הכהן העתיקם, ובעבור שנמלא במכתביו מחשבות זרות, נחשב לנחשד ונדון לשריפה ע"י ר' יצחק קאמפנטון חי בשנת (?) . .	ד"א תת"י	1050
ר' אברהם בר יחיי הספרדי בעל התוכן, חבר ס' חשבון המלכות וס' העיבור נקרא ג"כ ר' אברהם הנשיא, חי. .	ד"א תתס"ה	1105
ר' אברהם בן מאיר בן עזרא מטאלעדא, היה חתן ר' יהודה הלוי, ומרוב דחקו היה הולך ונסוע במדינת איטאליען, יון ופלשתים ובשארי ארצות מזרח, ולפי יש אומרים היה ג"כ בארץ הודו, ואחרי מלאות לו שבעים שנה מת באי רהאדאס ולדעת יוחסן בשנת תתקנ"ה נקבר בארץ ישראל, "וי"א" בשנת תתקנ"ד י"א שנה קודם פטירת הרמב"ם ז"ל, ובעל היושר קלב זמן לידתו בשנת תתנ"ג ונפטר בשנת תתקכ"ח, וא"כ ימי	ד"א תתקל"ר	1174

חייו ע"ה שנים, והנה מלבד ספריו הרבים אשר חבר עוד
נתיחס לו ס' השמים המדבר מחכמת התכונה.
ר' אברהם בן דיאור מטאלעדא במדינת שפאניען, ובטעות
קראוהו אחרים. ר' אברהם בן דוד, ואולי החליפו הרי"ש
בדל"ית, ובעל היוחסין סותר את עצמו, פעם קראו בן דוד,
ופעם בן דיאור, והוא בעל מחבר ס' קבלת הראב"ד, ומלבד
זה חבר ס' בחכמת התכונה, וכמה ספרים אחרים בעקרי
האמונה, ובפרט ספר נקרא אמונה רמה, וקדש עצמו על יחוד
השם, חי בשנת ד"א תתק"כ עד . . . . ד"א תתק"מ 1180
ר' אברהם בן חסדא מברצעלאנא, כתב רוב ספריו בל'
ערבי, ור' בחיי הזקן העתיק ללשונינו הקדושה חי בזמן ד"א תתק"מ 1180
ר' אברהם בן דוד מפעסקיירא בקאסטיליען, בלשונם
פעסקיירא והוא בעל השגות על הרמב"ם ז"ל, ועל רבינו
זרחי' הלוי ועל האלפס, חי בשנת . . . . ד"א תתק"ס 1200
אבן רש"ד הוא הנקרא בל"הע **ראשד** או **אפעראעז**, שופט
עליון בקרדוא, אוהב נאמן ובן גילו של הרמב"ם ז"ל ודעתם
מתאמת בכל מה שהשתבלו בחקירתם, פילוסוף ורופא מפורסם. ד"א תתקס"ד 1204
ר' אליעזר מגרמייזא, בעל הרוקח, פירושו על התורה בכ"י. ד"א תתקצ"ח 1238
ר' אליעזר בר נתן האשכנזי, זקנו של הר"אש ז"ל בעל
תשובות הראב"ן, אבן עזר ומאמר השכל לפיוט של שבועות,
והוא הפליג בזקנה מאוד, בשכבר ידענו שהראב"ן כבר נתפרסם
לחכם בשנת תתכ"ג ומתוך ספרו מוכח שכתוב בטופסי גיטין ה'
אלפים ושבע א"כ עודנו היה חי בשנת . . . . ה"א ז' 1247
ר' אברהם בר מיימון, יש ממנו פי' על התורה בכ"י חי עד שנת ה"א י' 1250
ר אהרן הלוי מזרע הנשיאי', בא מברצלאנא לטאלעדא בשנת ה"א מ"ו 1286
ר איזק טירוט, או ר' אייזיק טירנא בעל המנהגי' בשנת ג"כ ג"כ
ר' אהרן בר יוסף מקיירא חבר ס' הדקדוק, וס' אשוכרי. ה"א נ' 1290
רבינו אשר בן יחיאל איש גרמני מן הקדושים אשר בארץ ה"א ס"ה 1305
והוא נשתלם במדרש לרפתי, וכאשר לא יכול לקבץ את כסף
הפדיום שהבטיח לתת בעד כופר נפש רבו מהר"ם מרוטנבורג,
שהיה נאסר שם, ברח לו וימלט עם כל משפחתו למדינת
שפאניען, ומיד נלקח לראש המורים בעיר טאלעדא, והנה
ההשתלמות בחכמות שהיתה אז משתררת בשפאניען, זרה מאוד
בעיניו, אולם רק נתן עיניו ולבו להחזיק חוקי היהודים,
ואין פחד לנגד עיניו להשלים זאת בכל כחו, ויהי מנלא להגדיל
תורה שבע"פ ולהאדירה, וכן ח"י שנים הקרה החזיק להשלים
את תלמידיו בבית הספר שלו — אז הבלו פרחי חמד, ונטעי
נעמנים הבשילו עד אשר לקחו אלהים, להתלונן בצל שדי,
ולפי היוחסין היה למורה בשנה הנ"ל, ונפטר בשנת ה"א פ"א
1321, ובנו ר' יעקב בעל הטורים האריך ימים אחריו.
ר' אהרן בן אליה מקאהירא, ב"מ כתר תורה עץ חיים. ה"א ק"י 1350
ר' אליה בשילי בקאנסטנטינאפל, מלוין ברוב חבוריו וספרו
אדרת אליה מכובד בעיני כל רואיו . . . . ה"א ק"ס 1400
ר' אברהם ביצאגי ממדינת עסטרייך, ב"מ דרך האמונה. ה"א רכ"ג 1463
ר' אליה דעל מעדיגא אבי ר' יוסף שלמה, הורה פלוסופיא
בפאדוא. . . . . ה"א ר"ן 1490
ר' אליה מזרחי בן אברהם, כסא הוראתו בקאנסטנטינאפל
מסבה אליו תלמידים רבים, חי בשנת . . . ה"א רס"ט 1509
ר' אברהם בר רבי מאיר, נקרא בל"הע **דע באלמעס** מעיר

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
לעטשע במחוז נעאפל, הי' רופא מומחה ומורה פילוסופי' בפאדוא, חבר ס' מקנה אברהם על דקדוק לשון עברי עם לאטינא ועוד שאחרי חיבורי פילוסופי', ויעש לו שם גדול יתר מאד, ובמותו נעשה לו כבוד גדול, כי לוו אותו אחרי מטתו נוצרים רבים ויהודים וכל בית המדרש בכו למת ויגודו לו, חי בזמן ·	ה"א רס"ט	1509
ולפי יאסט נפטר בשנת ה"א רפ"ג 1523.		
ר' אברהם בן שמואל זכות נקרא בלשונם זאקוטי מסאלאמאנקא פילוסוף ורופא ומורה לחכמת אצטגנינות בסאראגאססא, ולאחר הגירוש הושב על כנו בפקודת מלך עמנואל בפארטוגאל, ולבסוף חבר ספרו היוחסין בטוניס, חי בשנת · ·	ה"א רס"ט	1509
ולפי יאסט נולד שנת ה"א של"ה 1575.		
ר' אליה הלוי הוא התשבי שנקרא בחור, או אשכנזי, על שם ארץ מולדתו שהיא לדעת קצת עיר חדש סמוך לעש, ולד"א מה שיותר קרוב להאמת היא עיר ווענעדיג, ולכל האופנים היה איש גרמני, גדול בחכמה, חרוץ ושנון, למד את העם כללי דקדוק בעיר פאדוא שנת 1501 עד שנת 1509, ואח"כ לעיר וויניציא, ומשם בשנת 1512 לעיר רומי, שם מצא בעל ברית באפיפיור עגידיאוס, שהיה לו למחסה ולמגן, ולאחר שלש עשרה שנים ברח באיבוד כל רכושו לעיר וויניציא, ונתעכב אצל המלומד פויגיוס פאגיאס, כומר בעיר איסניא במדינת שוואבן, והוציא לאור בסיעתו ספרים רבים, שנותיו האחרונות חי בעיר ווענעדיג, והנה לפי צמח דוד נסמנו שנותיו בזמן ·	ה"א רע"ד	1514
אמנם לפי יאסט נולד שנת ה"א רל"ב 1472 ונפטר ה"א ש"ט 1549, ולפי אור אחר נולד 1462 ומת בשנת 1542. א"כ הגיעו שנותיו לפ' שנים, ולפי ידידי הרבני מו"ה משה לנדא נ"י בהקדמתו אשכנזית לספרו מערכת המלין נולד בשנת 1509 ונפטר בשנת הארבעים, ולא ידעתי מאין הוציא דבריו אלו, כי לא יסכימו עם כל דורשי הקורות.		
ר' אברהם פריצול, הוא הנקרא בל"הע פאריזאל מפערארא, בעל מגן אברהם, אורחות עולם, ופרחי שושנים בכ"י ·	ה"א רפ"ד	1524
ר' אברהם מאיר בר מאיר, הוא חכם המאירי ·	ג"כ	ג"כ
ר' אברהם קאלארני, שהיה שלוח מהערצאג פעראראא בעסק המדינות לעיר פראג, ב"מ מן המגינים ·	ה"א ר"צ	1530
עד		1611
ר' אברהם בן מה"ו דוד משער אריה ובל"הע דע פארטא לעאנע, הוא אחד מילידי הרופאים המובהקים בנאפל ומיילאנד, נולד במאנטוא, והשתלם א"ע לרופא ופילוסוף בפאדוא, ויהי נפקד למורה חכמות הללו במאנטוא, ויגן שמו בחיבורו לחכמת הרפואה, וביותר היה מצוין בחיבורו המדובר מן הקדמוניות המכונה בשם שלטי גבורים שהוציא לאור באחרית ימיו ·	ה"א ש"ב	1542
ר' אליעזר אשכנזי בן מה"ו אליה הרופא חי בזמן ·	ה"א ש"מ	1580
ר' אברהם די בוטון מסאלוניקי ב"מ לחם משנה חי ·	ה"א שמ"ה	1585
ר' אברהם אזולאי נולד בקאסטיליען וימת בחברון ·	ה"א ת"ד	1644
חיבורו בעלי ברית עודנו בכ"י.		
ר' אברהם זכות נולד בליסאבאן, נשתלם בסאלאמאנקא וקאימברא, ואח"כ רופא מעשיי בליסאבאן אשר עזבה בכ"א לשנותיו, למען היות באמסטרדם שהוא יהודי ומשם נתהלל ע"י ספריו בחכמת הרפואה.	ה"א ת"ז	1657
ר' אליה הכהן מסמירנא הוציא לאור יותר משלשים חבורים ונפטר ·	ה"א תפ"ט	1729

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
ר' איצק סטנאב איש פולני, בעל מחבר שפת אמת ונודע ביתר פירושיו על עניינים הגיוניים, ועל ס' המורה, נולד ·	ה"א תצ"ג	1373
ר' איצק אייכל מקעניגסבערג, חבר לחברת המאספים בברלין ונודע בתרגומו על משלי וקהלת ועל קצת ההפטרות, חי ·	ה"א תקט"ז	1756
ר' אהרן בן זאב המכונה וואלפסזאהן מברעסלויא, ויהי גלב שם למורה בבית הספר אשר הוקם ונודע בתרגומיו ·	ה"א תקמ"ב	1782
ר' אליה ווילנא חבר ספרים רבים יקירי הערך נפטר שנת	ה"א תקנ"ח	1798
ר' אפרים לוצאטי הרופא משורר גדול היושב בלאנדאן ·	ה"א תקפ"ה	1825
ר' אברהם פורטהדא שהיה נתמנה לפרעזידענט בתוך הסנהדרין שבפאריז הבירה בכ"ו לחדש יולי · · · ·	ה"א תקס"ו	1806
א. נ. מאנהיימער מקאפנהאגן, קוהלת ומוכיח זמנינו, כעת בעיר מלוכה וויען בבית הכנסת החדשה, מליץ מופלג בלשון אשכנזי, חכו ממתקים, דובר מישרים, וכל אוזן שומעת את מדברו הנאוה בתוכחת מגולה, עומדת פתוחה להכנים הדברים "בחדרי לבב, כי רוח ה' דבר בו ומלתו על לשונו, הן ללשונו יגביר, אדון לה ושפתו אתו להפוך ל' אבן ללב בשר, קרוב הדבר בפיו ובלבבו לסולל ולפנות דרך, לאשר ארחות עקשים "ונלוזים במעגלותם, הלא הוא מעיר ממזרח צדק, ונופח אש דת בלימודיו היקרים ללב ילדי בני ישראל, להורותם הדרך אשר ילכו בה, אשרהו — . קצת דרושותיו הובאו בזה אחר זה לבית הדפוס, ישמח בהם כל קורא·		
ר' אברהם גייגר מורה בוויסבאדן, כעת המעריך וויססענשאפטליכע צייטשריפט בחברת רעיו אשר נשתתפו עמו במלאכה נכבדה זו · · · · · · ·	הקצ"ו	1836

ב

ר' ברוך בר רב יצחק בן אלבלי, נולד בשנת · · מכיר בחכמת היונית מוסף על תורתו, והעמיד תלמידים הרבה·	ד"א תתל"ז	1077
בחיי הזקן הדיין בר יוסף מחכמי האי פירענעא, כתב תוכחת מוסרו בלשון ערבי והיה יודע חכמת "יונית, ב"מ חובת הלבבות בלשון ערבי נעתק כעת בלשון אשכנזי מפירסטענטהאל · ·	ד"א התקכ"ו	1166
בנימין בר יונה מטודעלא בעל המסעות · · ·	ד"א תתקל"ג	1173
בחיי בר משה, מורה ופילוסוף בעיר סאראגאססא, הוא אשר מלא בארראגאן כח מיימוני חזקה, עד שהיה יכול להשיב החרם על ראש מתנגדיו, והיו מוכרחים אז להסב את החרם מס' המורה, ובאמצעית הרמב"ן שקטה המלחמה, חי בשנת	ד"א תתקצ"ב	1232
בחיי בן אשר מעיר סאראגאססא, פירושיו על התורה בס' בחיי ע"ד משל והעתקה הונגארי בלשונם, וב"מ כד הקמח בשנת	ה"א נ	1290
ברוך שפינאזא מאמסטרדם נולד בשנת · · · ונפטר בשנת ה"א תל"ז **1677**, והנה מרולת זמנו כן תסופר בבוקר ימיו התמיד בתלמוד ויעש שם לפי מהלל רבו שאול מארטיירא ואח"כ התחבר עם בת דעם קארטעס, וכ"ב הכנים בפנימיות לימודי פילוסופי', עד שבצדק נאמר עליו, כי הוא הראשון החל ליסד יסודות הפילוסופי, כל ימי חייו היה מורדף עד בלי "חשך, מן היהודים אשר החרימו אותו חרם בסוף ימיו בעיר האג, ויהי נזון ממלאכת לטישת הזכוכית ואף שבגלוי פטר את עצמו מאמונת העברים, בכל זאת לא המיר את דתו בדת הנוצרים, עם כל הגדולה ויקר אשר רצו להעניקו — ·	ה"א שצ"ב	1632

	לבריאת עולם	לתשבון העמים
ר' בנימין מוספי' בן עמנואל ממגורשי שפאניען, מקדם רופא מובהק בהאמבורג ואח"כ נתישב באמסטרדם, מדבר לשונו' שונות, בעל מוסף הערוך, זכר רב, עדות ביעקב, ומי זהב· ולפי אור אסתר נולד שנת 1551 ומת 1647 ולמערכת המליץ נולד שנת 1605 ונפטר בס"ט לשנותיו	ה"א הנ"ב	1692
ר' ברוך בן הרופא ר' יונה ייטלס ז"ל מפראג נולד בשנת	ה"א הקט"ו	1755
ונפטר לעת שהובאו אנשי המלחמה המנוגעים בבית החפשית ויאס נפשו בכפו כאשר התאמץ לכלכלם, מאהבת המלכות והמדינ'· והוא בעל המחבר טעם המלך והאורב ויתר מכתבים הנוגעים בידיעת לשון עברי· ועניני החקירה — ובהזכירי אותו עוד יבכה לבי ועיני יורדה מים, כי ידעתי את האיש ואת שיחו, אחרי שזכיתי להיות אחד מאוכלי שלחנו זה השלחן אשר לפני ה', וי להאי שופרא דבלע בארעא בפלגי ימיו·	תקע"ג	1813
ר' ברוך לינדא מברלין ב"מ ראשית לימודים ב' חלקים חי בשנת	ה"א הקמ"ט	1789
ר' בער אפפענהיים מפרעשבורג, הוא אחד ממחקרי הלשון ומדורשי רשומות שבזמנינו, וכהקיר ביר ממיה כן הקרו מי באר תורתו וישק מהם כל עדת ישראל לשבעה · · · ·	ה"א תקצ"ה	1835
ר' בער שלעזינגר מקאללין ב"מ השמונאים, שיר גבורי· (עפאפע) אגדות ומליצות במקומות מפוזרות בס' בכורי עתים — חי בזמנינו · · · · · · · ·	ה"א תקצ"ה	1835

ג

רבינו גרשון מאור הגולה מגדולי אשכנז היה בשנת ·	ד"א תק"ף	820
ר' גדליה יחייא שהיה אביו אב"ד באימולא ב"מ שלשלת הקבלה נולד שנת ה"א ר"פ 1520 ונפטר — · · ·	ה"א ש"ן	1590
ר' גדליה ב"ה שלמה איש ליפשין מלובלין ב"מ שרשים וענפים לס' עקרים · · · · · · · ·	ה"א שע"ז	1617
ר' גבריאל פאלאמאן, קוהלת ודרשן בעיר האמבורג · הוא המליץ הגדול שבזמנינו, ידבר נפלאות ועשה והפליא בשוא עתו להיות אחד מדור ודורשיו, מגלה עמוקות מני חושך ומטמוני מסתרים מגיד לאדם מה שיחו, ודעת שפתיו ברור מללו, פשר מלתא להחויה וקטרין למשרא, הוא הנעסטאר וארכיסכולא דאורייתא בדרשנים הקדשים, הוא הדומה לארפיים במנעים זמירותיו אשר הניע אבני חומות טהעבן מנעימ"' קולו, כן גם הוא בחין מליצתו יקח לב השומע לבל יאטם אזנו כפתן חרש, כי אם תפתח כאפרכסת· ואולי כאשר היה תינוק מוטל בעריסה *, באו הדבורים והזילו את דבשם בפיו, כאלו לשעתם היה להם כוורת, וזה לאות כי "נופת תטופנה שפתיו במליצה ודעת כאשר יסופר כמו כן מאפלטון, וקרוב לזה אמרו חז"ל בירושלמי תענית, כי מתיקה מרגלא הלשון בתורה· וזולת זאת תורתו היא אומנתו וחרד על דבר ה', חיבורי דרשותיו היוצאים בעת לפירוקין לבני עמינו הם מלאים מפה לפה בחכמה וביראת אלהים, אך יעיר אוזן לשמוע כלימודים, ומה התאזר בגבורה ובזורה אמתו מחים לבבו ומקנאת נפשו בעד דת ישראלית נגד האדון ה' בעיר ר' אשר החפיא דברים אשר לא כן והטיחס כלפי אומתינו, יעוין מכתביו אשר הוציא לאור תקצ"ה:	ה"א תקצו'	1836

ד

ר' דוד קמחי ובקיצור רד"ק מעיר נרבוני, פילוסוף ומדקדק מופלג אחד מידידי הרמב"ם ז"ל והוא נלחם מלחמות הגאון נגד מתנגדו ר' יהודה אלפכר בטאלעדא חי בשנת . ד"א ההק"ן 1190

ר' דוד בן שלמה אבן יחיי' גדול בעיני מלך פארטוגאל. ה"א ע"ה 1315

ר' דוד אבודרהם מבאר התפלות חי לערך בשנת . ה"א ק"ה 1345

ר' דוד כהן מסעווילא חבר ס' השרשים על לשון ערבי. ה"א קל 1370

ר' דוד בן יצחק דע פאמים מן ספאלעטא באיטליען נולד ה"א רפ"ה 1525
רופא מובהק היה ותורני מופלג בעיר "טאדי" ואח"כ נתקבל לרופא בפערוגיא שנת 1551 ומן הוא והלאה רופא במאגליאנא עד שנת 1554 ושוב היה רופא מיוחד אצל גראף ארזינא עד 1560, וגם אצל ספארצא עד 1563, ואח"כ נתישב בעיר רומי שנת 1565, שם כבדו "מאוד פיאום הרביעי ומשם נסע' לעיר וועגעדיג, והוצא לאור חיבורו המכונה צמח דוד, ויתר חיבוריו בחכמת הרפואה בלשון רומי ואיטלי' וספרו הראשון הנזכר נתיחד לכבוד אפיפיור סיקסטוס החמישי. וישכב דוד עם אבותיו בשנת ה"א שמ"ז 1587, ולפי אור אסתר שנת 1578.

ר' דוד פראווינציאל ממנטובה ב"מ עיר דוד נב"י וס' דור הפלגה מזכירו מאור עינים . ה"א ש"ב 1542

ר' דוד הסקאלי פארטוגיזי, התפלאגעט בעד עמו נגד פוילוס הרביעי . ה"א שע"א 1611

ר' דוד גאנז ב"מ צמח דוד נפטר שנת . ה"א שע"ג 1613

ר' דוד כהן דע לארא בהאמבורג, בעל השרשים ומבקר הלשון אוהב נאמן להדרשון "עדצארד שהיה נכסף להתגייר ושני ספריו כתר כהונה ועיר דוד הלא הם נודעים לתהלה בקהלות העברי' נפטר בשנת . ה"א תל"ד 1674

ר' דוד אפפענהיים חי בזמן . ה"א תע"ט 1719
היה יושב על כסא הוראה בעיר פראג, ולו בית עקד מלא ספרים יקרים ונמכרו לאחר מאה שנים והובאו בית מדרש באקספארד בשנת 1830, ספרו יד דוד בכתיבת יד.

ר' "דוד" ניעטא, גר מקדש בליווארנא, ואח"כ בלאנדן הבירה, בעל מחבר ספרים רבי התועלת בלשון רומי שפאני' פארטוגיזי ועברית מת בשנת . ה"א תפ"ח 1728

ר' דוד יוסף אזולאי נקרא בקיצור רדי"א חי בשנת . ה"א תק"י 1750

ר דוד פרידלענדר מעיר קעניגסבערג נולד . ה"א תק"י 1750
עוד זכה להתרועע ולהתחבר ט"ו שנים עם רמב"מן ז"ל ככחו בנעוריו כן כחו בשיבתו, כי כל חפצו וישעו להסיר חרפת עמו ולהשלימם בתכלית השלימות, והוא היה אשר החל ליסוד חברת נעורים שוחרי הטוב והתושיה בברלין, זכרה לו אלהי לטובה.

ר' דוד פראנקו מינדים שם משפחתו חפשי בישראל, ב"מ גמול עתליה . ה"א תק"ל 1770

ר' דוד זינצהיים הזקן, שנתמנה לראש הסנהדרין שנתאספו על פי נאפאלעאן בט' לחדש פעברואר שנת 1807, והיושבים ראשונה על ידו היו זעגרע עם קאלאגנא שקימו וקבלו תשובת דעפוטירטן.

ר' דוד פרענקל שהיה לפנים הממונה ומשגיח על פראנץ שוה־לע שבעיר דעסויא, ואח"כ יועץ בבית קאנזיסטאריאום, העריך על ידו ס' השולמית, חי בשנת . ה"א תק"ע 1810

ה

ר' האי גאון בפומבדיתא נולד בשנת · . . . ד"א תשכ"ט 969
ונסמך לגאון ד"א תשנ"ה, חבר ספרים רבים בדרך האיכות · והראב"ע מביא פירושו כמה פעמים בתנ"ך, ומהלל אותו מאד בס' המאזנים, גם כתב בלשון ערבי אליפות מכתבים, להצדיק בעלי פילוסופי', אף שהוא אינו מהפך בה, ועיין מזה בהרחבה ס' קורות הגאונים להרב ר' שלמה ליב ראפאפורט נ"י שילא לאור בוויען שנת 1830 · וזמן פטירתו ד"א תשצ"ח, וביחוד נמלא ספר ממנו נקרא המאסף, בלשון ערבי כתוב וכולל אסיפת שרשי לה"ק על סדר א"ב, עוד בימי נעוריו התנכר מעללו, נראו בו אותות נאמנות מגודל רוחו, ויעוין תולדתו בפרט לבעל השי"ר הנזכר בבכורי עתים שנת תק"ץ ·

ר' הירץ וויזל נולד בהמבורג, ונתגדל שמו באמשטרדם ה"א תפ"ה 1725
ע"י חיבוריו בבאור מקראי קדש, ויהי רוחו נוחה במנהגי היהודים הפארטוגיזען, לעת אשר נקרא לעיר ברלין להיות למזכיר בבית סוחר אחד ולצירוב מערכו; אולם לא כלתו לו מעשה ידיו, וישבת כל תלאותיו אשר תכפו עליו בימי מחסור ועוני, מידי היותו משתעשע בלשון עברי. והנה בכל חיבוריו הנפלאים נראה התלהבות רוחו ביראת אלהים אשר נוססה ונגעה בו, כבדו אותו כל רבני זמנו, ולכל חיבוריו נעשה יקר וגדולה · בימי יאזעף השני, כאשר רלה ויחונן פקידת הטאלעראנץ ליהודים, כתב אגרת דברי שלום ואמת אשר בה יען שינויים ותקונים לילדי עמנו ע"י הקמת בית הספר, נפטר שנת · ה"א תקס"ה 1805

ר' הירץ האמבערג מפראג נולד . . . . ה"א תק"י 1750
הוא בעל המבאר לס' דברים ובעל הכורם, מחבר אמרי שפר בני ציון ובן יקיר ויותר מכמו אלה, ויהי הוא מורה מוסר בבית הספר שבעיר פראג, ומלכינו הקיסר פראנץ נוח נפש, חננו במטבע של זהב וינשאהו להיות נקרא בשם עדינו העצני (שוראטה בל"א)·

ר' הירש זאמושט אב"ד בק"ק ברלין מהגדם מופלג . ה"א תקל"ו 1776

ו

דון וויראל מטאלאזא, הוא בעל מגיד משנה אחד מנושא כליו של הרמב"ם ז"ל, בעל מחבר לוף דבש על התורה, גם חבר ס' בלשון ערבי על הגיון של אלגאזאלי חי בשנת ה"א קל"ה 1375

ר' וואלף במו"ה אברם נתן מדעסויא כ"מ פשר דבר שהוא פי' על איוב, והעידו על יקרת הבאור הזה רמב"מן ור' הירץ וויזל, ג"כ חבר ספר עקרי דת היהודים בל"א, נולד ה"א תקי"א 1751

ר' וואלף היידנהיים מדרעזדן, המתרגם והמבאר מחזור מכל השנה, בו הראה את עולם ידיעתו בתלמוד ובמדרשים, ומפרש כמה פסוקים שבמקראי קדש והפטרות· . . ה"א תק"צ 1830

ר' וואלף בר"י מדעסויא, אחד ממתרגמי תרי עשר במולת למנחה · . . . . . : . . .

ר' וואלף מאיר מגלאטטויא, כעת מורה דקדוק לשון עברי בנארמאל שוהלע שבק"ק פראג, ספרו תורת לשון עברי ובאורו בס' המעמר על התורה ועל ספר תהלים וחמש מגלות, הלא

המה די יעידון ויגידון על רוב היקף ידיעתו בלשון ובהבנת הפסוקים *) . . . . תקצ"ו 1368

ז

רבינו זרחיה הלוי בעל ס' המאור חי בזמן ראב"ע . ד"א התקל"ד 1174
וידיו יסדו חיבור הנ"ל בעיר לוניל תתק"י.

ר' זלמן הענא נקרא בר"ת רז"ה, ב"מ צוהר התיבה ותמיד היה נלחם עם ר"י עמדן בחכמת הדקדוק חי . . . ה"א תקי"ג 1753

ר' זרח איילין מפראג ב"מ מלאכת החשבון, אור לישרים. ה"א תק"ך 1760

ח

ר' חננאל בן רבינו חושיאל מקירואן, היא קירענאיקא ליונים, או צירענע אשר באפריקא לפונית מזרחית על שפת הים התיכון, זמן לידתו נסמן באמצע מאה השמינית לאלף החמישי, ונפטר . . . . . . ד"א תת"י 1050
הוא בא לעיר הנ"ל מארץ אחרת נקנה איטליא הדרומית שהיא טונים ונתגלגל שם ע"פ מקרה נפלא כמסופר בספר הקבלה להראב"ד, ומבעל היוחסין ומחכם יאסט, והמתענג מאריכות דברים יתן עיניו בספרים וימצא נחת — והנה בקיצור אך אספר ממנו, שפירושו הנפלא על התורה מוזכר לרוב מרבינו הם בספר הישר, גם הרשב"א מזכירו בש"ות, היה מכיר מאד בלשון יוני מביאו ר' נתן המוקדם לו בדור אחד, עיין ערך הינומא מפרש שם פי' ר' חננאל שלשון יון הוא תורה כלומר חוק הבתולות וכן הוא באמת, ובשטה מקובצת על ב"ק י"ט א' בשם הר"ח דייתיקי, לואת שביב מרע בלשון יון נקראת דיאטעקי וכן הובא בערוך שורש דייתיקי, ובעל הש"ר מביא בבכורי עתים לשנת תקל"ב ליקוטים ממנו המחוברים על התורה בכ"י. אחרי מותו השאיר אחריו עזבון מסך עשרת אלפים כסף.

ר' הסדאי בעל ס' אור ה' נפטר בסאראגאססא שנת . ה"א ק"מ 1380

ר' חיים וויטאל בעל מקובל תלמיד של ר' משה קארדווערא, ב"מ עץ חיים נקרא ג"כ ר' חיים קלאבריאם תלמיד האר"י ז"ל. ה"א רס"ח 1508
עד . 1575

ר' חיים דוד אזולאי מליווארני, יתרון רב לו בבאור התורה מכל קדמוניו חי בשנת . . . . ה"א תק"ל 1770
ונפטר בשנת תק"ם.

ר' חיים קעסלין מברלין ב"מ ס' המסלול, הוא הראשון אשר סלל ארחות דרכו בחכמת הדקדוק בלשון נקיה וקלה, ונמצא ממנו מכתב מכונה באר רחובות הובא במאספים לשנת . ה"א תקמ"ה 1785

י

יהושע בן סירא, ויש דעות שונות לזמן היותו בין סופרי הקדמונים שהם בעל סדר עולם יוסיפון ויוחסין יע"ש, ע"כ לא קבלתיו באמרי פי, אולם לפי החכם יאסט נופל זמנו בשנת . ג"א תמ"ח

*) גם תרגום ובאור לספר משלי ובאורים לספרי יהושע מלכים דניאל עזרא ונחמיה ויצאיה מעמו עם סופר מכיר ינאן. המגיהים.

יהונתן בן עוזיאל מתלמידי הלל הזקן, הראשון אשר העתיק התורה בלשון ארמי. ואמרו עליו רז"ל שהוא תרגם את הנביאים מפי חגי זכריה ומלאכי עיין הקדמת רמ"ד, והולך זמנו — ג"א תשס"ה — 5

יוסיפון בן גוריון הכהן מירושלים תוב"ב, חיבורו לעברים ולרומיים נודע לתהלת שמו הנעלה מכל גיזוס, חי לפי צמח דוד תשנ"ז, ולבכורי עתים תקפ"ב, שנת . . . — ג"א השצ"ג — 33
ולהחכם יאסט נ"א תתכ"ט 69.

ר' ידידי' האלכסנדרי המכונה פילון היהודי מעיר אלכסנדרי במחוז מצרים כתב חיבוריו ארבעים וחמשה בלשון יון, קצת מהם העתקתי ללשוננו, והראש והראשון הוא ספרי היורש, שם הצעתי בקיצור את תולדתו וכל גבורותיו אשר עשה בפרט, ועוד ידי נטויה ברצות ה' דרכי להעתיק ספר חיי משה ושאר ספריו הברורים. . . . . . . — ג"א ת"ח — 40

ר' יוסף סגי נהור מבאר על התורה מביאו התלמוד לרוב, ועיין מערכת המלין בהרחבתו ממנו . . . . — ד"א י' — 250

ר' יהודה חיוג בן דוד מפאז, המכונה פאסי הרופא שהעמיד ל"הק על בוריה והוליד ד' ספרים, הנוח הכפל הניקוד והרקמה היה רופא ושמו בין הערביים אב"ו זכרי"א, חי . . — ד"א תר"ם — 900
עד . — תש"ם — 1000
ולפי שבילי עולם לר' שמשון בלאך עודנו חי בשנת ת"ת.

ר' יונה בן גנוח ובלשון ערבי אבוהואליד מערוואן, כי כן מנהגם להקרא בב' שמות, לזאת נקרא בפי הראב"ע ר' מרינוס, היה רופא בעיר קארדוא, חבר ס' הרקמה הקירוב והיושר. — ד"א תר"ם — 900
הבלשן געזעניוס בקורות לשון עברי, והאדון וואָלף באוצר הספרים שלו אחרו את זמן ר' יונה הרבה יותר, כי לפי דבריהם חי בקצה מאה התשיעית לאלף החמישי, אולם יאסט העמידו בין המדקדקים ר' יודא חיוג ר' יודא בן קריש ומנחם בן סרוק וכדומה, ובעל הש"ר בב"ע תק"ן העמידו ע"פ ראיותיו מקדמוני' שהיה חי בתחלת מאה התשיעית מוסכם לרשימתנו.

ר' יצחק בן איזום נקרא ישחקי בפי הראב"ע לגאון ממדינת שפאניען . . . . . . — ד"א תר"ם — 900

ר' יהודה בן קריש מטהארא, והיא טאהרטא בממלכת פעז מדקדק גדול כתב ס' השרשים בלשון ערבי . . — ד"א תר"ץ — 930

ר' יוסף בר יצחק בן שטנאש פי' כל התלמוד בלשון ערבי למלך ישמעאל בימי רב שרירא גאון . . . . — ד"א תש"ן — 990

ר' יעקב בן נפתלי מפומבדיתא, עיין ר' אהרן בן אשר, חי — ד"א תשצ"ה — 1035

ר' יצחק בר ברוך בן אלבאלי מקארדוא, עשיר גדול, וכל התאמצותו לחטט אחר כל חכמה, ובפרט הגדיל תהלתו בחכמת היונית והאסטגנינות, בעל העיבור וקופת הרוכלים, נסמך בנשיאות ומלך ישמעאל שמו לשר בהיכלו, נולד . . — ד"א תשצ"ה — 1035
ונפטר בשנת תתנ"ד 1094 ונ"ט שנה היו ימי שני חייו.

ר' יוסף טוב עלם אשר סדר סדר עולם היה בימי רבינו תם.

ר' יצחק בן משה בן סכני מקהל דעניא נסמך לגאון על כסא רב האי . . . . . . — ד"א תתכ"ד — 1064

ר' יצחק בן ראובן מבארצעלאנ' עשיר ותורני נפלא מורה בדעני' — ג"ב — ג"ב

ר' יוסף הלוי בן הנגיד חכם בחכמת יונית ואסטגנינות, בחור נחמד ולא חסר מכל מדות הטובות שהיו לאביו, נסמך בנשיאות ומגובה לבו ברוב עשרו קנאו בו הסגנים ונהרג, ועמו ט"ו מאות נכבדי עיר גראנאדא בשנת . . . . — ד"א תתכ"ט — 1069

ר' יוסף בר מאיר הלוי בן מיגש נולד . . . ד"א תתל"ז 1077
ונפטר תתק"א, וכתב עליו הרמב"ם שאפילו בדורו של משה לא
אשתכח כי היה מהולל מאוד בחכמתו ובינתו.

ר' יצחק בן יהודה בן גיאות עזיר ותורני ראש ישיבה
בלוצענא ממנו פי' נאה על קהלת, נפטר . . . ד"א תתמ"ט 1089

ר' יצחק מעיר פעז או פאס ולכן קורים שמו אל"פסי ועל
פי סיפור קורות הדורות היה מן קלע"ה חמאדאס כפר במחוז
פעז, אחת מן ג' גלילות החפשיות בארץ המערב' טונס אלגיר
ופעז, נולד לדעת הראב"ד . . . . . ד"א תשע"ג 1013
ונפטר בשנת ד"א תתס"ג **1103** וא"כ הגיעו שנותיו לצדי"ק
תמים ונמצא שהרי"ף ז"ל מפרש מלה תלמודית ע"פ דקדוק לה"ק,
והוא בפ"י דעירובין ע"ש, מזה נראה, כי אהב לחקור אחרי
תכונת לה"ק, ולשון ערבי היתה שגורה בפיו, כמו שמצינו רוב
תשובותיו כתובות בלשון ערבי' וכמה וכמה העתקות מהם,
ישיבותיו היו מולקות בקארדוא סעווילא ולבסוף בלוצענא נקראת
בלשונינו אלוסינא — ומה שקרה לו עם תלמידו ר"י בן מיגש
וכל הקטטות ומריבות עם ר' יצחק בר ברוך יעוין באריכות
בס' היוחסין ויאסט ובשבילי עולם חלק אפריקא, ומאהבת
הקיצור אין להאריך פה.

ר' יהודה ברזילי חבר ס' העתים . . . . . ד"א תת"ל 1070
ר' יהודה אבן תבון מלינעל בגראנאדא שבמדינת שפאניען. ד"א תת"ף 1120
ר' יהודה חסיד בימי הרמב"ם . . . . ד"א תתצ"ג 1133
ונפטר תתקע"ז **1217** ולפי יאסט היה מנהיג לט"ו מאות
רגלי, הולכים ונוסעים מאשכנז לארץ הקדושה, וימת שם
ביום השלישי אחרי בואו לשם, הוא תקן שיר היחוד ע"פ אמונות
ודעות.

יפת הלוי בממשלת הקאליף מכת הקראים ולד"ק היה רבו
של הראב"ע ר' יפת בר עלי הלוי . . . . ד"א תת"ק 1140

ר' יהודה האבל בר עלי הדסי מקאנסטנטינאפעל, בעל
מחבר אשכול הכופר, כולל בחרוזים לימודי הקראים . ג"כ ג"כ

ר' יהודה הלוי הוא המשורר הגדול והמחבר ס' הכוזרי
שכולל היכוח בין בולאן מלך הכוזרען ובין איש סודו הנקרא
חבר נתישב בטאלעדא . . . . . . ד"א תת"ק 1140

ר' יעקב אנטאלי בנעאפל העתיק ספרים עצומים מלשון
ערבי ופירושו בכ"י על התורה מכונה בשם מלמד התלמידים. ד"א תתק"י 1150
עד . . . . תתק"ס 1200

ר' יוסף קמחי מנארבוני בימי אבן עזרא . . . ד"א תתקל"ד 1174

ר' יוסף בן עקנין רופא ותלמיד ותיק להרמב"ם שנמסר
לו ס' המורה מידיו לבל יבא בידי התלמודיים קלושי דעת
להשכיל בו . . . . ד"א תתקנ"ג 1193

ר' יהודה אלפאכר רופא פילוסוף ומורה בטאלעדא, ירא
פיל' המשטימה לעומת המורה בעבור שהיה בעיניו כמתעתע
וכספית פילוסופי היונית . . . . . . ד"א תתקצ"ו 1236

ר' יהודה אל חאריזי ממארזייל בשפניען, נעתקע ג"כ
במגרים מליץ מופלג ב"מ ס' תחכמוני כולל ביאור על התורה,
והעתיק ג"כ ס' המורה והעתקתו אינה ראויה כמבואר ביוחסין ה"א י' 1250

ר' יצחק בן לטיף מחכמי האי פירענצא חבר פי' על קהלת ואיוב
וס' פילוסופי' המכונה שער השמים ועוד יתר ספריו שהלך
בם בעקבי הרמב"ם להחזיק את דת יהודי' באמצעית
לימודי הפילוסופי' . . . . . . ה"א י' 1250

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
ר' יהודה מוסקי מחכמי האי פירענצא חי בשנת . . הוא היה רופא מיוחד על יד מלך אַלפאָנסוס, ונתיקר שמו מאוד בחצר המלכות, נתעלה ונשגב בתורת חכמתו ובלשונות שונות שהם עברית ערבית רומית קאסטיליאני' ועלתה ידו באחרונה והעתיק ס' מלשון ערב כולל חכמת מינעראַלאָגי כי כן צוה מן המלך.	ה"א י'	1250
ר' יהודה כהן מטאָלעדאָ מהנדס מופלג, תוכן ופילוסוף אלקי עודו באבו חבר ספרים רבים בלשון ערבי, יקר ונכבד בעיני פרידריך השני באשר נטע אוהל אפדנו במדינת איטאליען ואולי הוא זה אשר נשתתף במלאכת לוחות התכניות של אלפאנס העשירי.	ה"א י'	1250
ר' יצחק אבן סיד חי בזמן שעשה לוחותיו המפורסמות בעולם למלאות חפץ המלך אַלפאָנס	ה"א י"ב	1252
ר' יצחק בר שלמה בן סהולא ב"מ משל הקדמוני . .	ה"א כ"ח	1268
ר' יצחק בעל אור זרוע נקרא ג"כ ר"י מווינא . .	ה"א מ"ו	1286
ר' יעקב בן מכיר מסעווילא מהנדס ואצטגנין . .	ה"א ס'	1300
ר' יהושע אבן שועב ב"מ דרשות על התורה תלמיד רשב"א.	ג"כ	ג"כ
ר' ידעי' הפניני הבדרשי מברצעלאנא מליץ מפואר, בעל בחינת עולם, לקח דרכו למצרים להבין שם את למודיו, ואח"כ נתישב בטאַראַסקאָן, פתשגן הכתב בתשובתו לרשב"א על אודות לימוד חכמות החיצוניות, כבר הוחק בעט ברזל ועופרת בתשובות הרשב"א.	ג"כ	ג"כ
ר' יצחק הישראלי רופא מטאָלעדאָ בעל יסוד עולם שחבר לכבוד רבו הרא"ש ז"ל, ומלבד זה הוליד ספר שער שמים בו נראה עולם ידיעתו בחכמת ההנדסה ואצטגנינות, נוסף לזה חבר ס' המלואים ופירוש על ספר היצירה . . .	ה"א ע"ב	1312
ר' יוסף כספי מברצעלאנא, בעל מחקר הלשון אוצר ה', וירד מצרימה	ה"א צ'	1330
ר' יוסף בן געקטיליא מחכמי האי פירענצא לפי יאסט . ולפי שפתי ישנים ה"א רנ"ב **1492**, וליוחסין ק"ל **1370**.	ה"א קט"ו	1355
ר' יצחק קאַנפאַנטון מקאַסטיליען, נולד . . ונפטר בשנת רכ"ג **1463**, וא"כ היה בן מאה שנים ויהי נתכבד מאד בכל הארץ הלזו, ועל פיו נדון לשריפה אבן סיני בעבור שנגלה אפיקורסות במכתביו.	ה"א קכ"ג	1363
ר' יצחק שפרוט חכם הכולל, עשה ספרים רבים ונפרט ספר אבן בוחן	ה"א קל"ד	1374
ר' יצחק בר ששת מסאַראַגאָססאַ, תורני מופלג, פירושו על התורה בכ"י, נתישב באלגיר לעת שנרדפו היהודים בשפניען, נקרא ג"כ בקיצור ריב"ש, ומריבה היתה בינו ובין רשב"ץ דוראן.	ה"א קנ"א	1391
ר' יהודה בן אשר הוא רבינו אשר הקדוש, חכם מחודד ב"מ ספר חוקות השמים, ונהרג על קידוש השם. . .	ה"א קנ"א	1391
ר' יצחק אַלבַּאַזעג, תוכן, ומבאר כתבי קדש . .	ה"א ק"ס	1400
ר' יצחק אבוהב הספרדי הוקיר אותו מאד אַלפאָנס בפאָרטוגאל, חבר ס' מנורת המאור, ובאור על התורה בלשון ספרדים ועוד נתיחסו לו ספרים אחרים, לקח מסעו לבראזיליען עם רעו ר' משה רפאל דע אגילאר שחבר ספרים הרבה לבית המדרש ולשניהם היה בית עקד הספרים, חי בזמן . . .	ה"א ק"ס	1400
עד. .	רכ"ג	1463

וליוחסין נפטר רנ"ג **1493** ויהי בן ששים שנה במותו. אולם פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל להבין דברי יאסט שסותרים

יחדיו בשתי מקומות, במקום אחד נקבע ממנו הזמן לר' יצחק אבוהב כמו שנרשם פה, ובמקום אחר איחר את זמנו בשנת שס"ט בהתחברו עם ר' משה רפאל הנ"ל לקחת דרכם לברזיליען, ואיך יעלה על דעת שכ"כ האריכו ימי ר' יצחק, והאמן זו הדחק לאמר ששני ר' יצחק אבוהב היו, גם זה לא יתכן להולמו, ותמה תמה אקרא על איש מבקר כמוהו שהכשיל בלשונו קלקול משגון כזה·

ר' יצחק דע ליאון מלומד בנסים חי בימי ר' יצחק אבוהב, ושניהם היו תלמידי ר' יצחק קאנפנטאן, חיבורו על תרי"ג מצות מורא בירא̇ת ה', ועוד יותר מזה כתב מרוח בינתו·

ר' יוסף בן שם טוב בימי שני ר' יצחק הנזכרים גבלה קיתו ב"מ ס' המדות ופי' על התורה·

ר' יוסף אלבו מעיר סאריא בקסטיליען, ב"מ ס' העקרים אשר לא תסולה יקרת ערכו בכתם פז, ומלבד זה חבר ס' אחד בלשון לעז אשר נתוכח עם הגמון אחד · · · ה"א קפ"ה 1425

ר' יצחק קארו מטאלעדא, גר מקדם בפארטוגאל ואח"כ תקע אהלו שבת איתן בארץ התוגרי· בשנת · · · ה"א קצ"ח 1438

עד· · · רס"ח 1508

דון יצחק בן יהודה אברבנאל מליסאבאן, וככה נתיקר שמו בליסאבאן· · · · · · ה"א קצ"ח 1438

עד · · רס"ט 1509

הגדיל מאוד בעשרו· וחכמתו עמדה לו, לעת אשר מלכו פערדינאנד ואיזאבעללא, ויהי אז נופל לרגלי המלך לשנות את כתב הדת הנתן, שינתקו היהודים את כפות רגלם מלדור במדינתו, ועפרה‴ לא יחונן להם — והיה מתשוקתו העזה לידיעות רמות ונשגבות כ"כ נתעלה עד שמלך אלפאנס ליועץ חרש נתנו, ואחרי מנוחת כבוד המלך מלך יואן השני, ובעלם העת ההיא נתגלגל הדבר שהיה נלחץ לברוח אל קאסטיליען, ובהתישבו שם נתחלק כבוד לו בחצר המלך, ואח"כ נעדו רגליו ללכת עיר נעאפל, לבלע שם חיבוריו תחת ממשלת פערדינאנד ואלפאנס, וישא חן בעיניהם, ובימים שהורה חיל קארל השמיני, גדודו פשט ויעף, היו ידיו עם המלך אלפאנס וילך אחריו אל מעסינא, ואחר מות המלך לא שקט רוחו ולא זז מדעתו להוציא עוד יתר ספריו בקארפוא ומאנטואלי ולבסוף הלך בעסקי ממלכת פארטוגאל, כציר נאמן לשולחו, לעיר ווענעדיג, וחבר שם חיבורים שונים וימת בשנת שבעים ואחת ויהי אבל גדול הספד ובכי לכל שרי ווינעציא, ולפי צמח דוד מת בעיר פאדוא·

ר' יעקב מאללין ממיינץ נקרא מהרי"ל תורני מופלג · ה"א ר"י 1450

ר' ישראל איסרל מווינעריש נייאשטאדט תלמיד לר"י מאללין ג"ב ג"ב

ר' יהודה מינץ בעל י"ב דרשות · · · · ה"א רי"ג 1453

ר' יעקב וייל מערפורט · · · · ה"א ר"ל 1470

ר' יהודה חיים ממנטוא בעל מקובל · · · ה"א רס"ט 1509

ר' יצחק לורי' מירושלים נתישב בצפת, בעל מקובל · ה"א רס"ט 1509

והוא היה בעל לשון, מחודד במליצה (פאטעריקא), כאשר הובא ממנו במאספים ש' תקמ"ו מליצה שנונה, בעת שנחלק עם אנשי דורו על ענין הלולב והתיומת באופן שהוא לבדו היה מכשיר, ורבו עליו חביריו ופסלוהו ושלח למה"ר פרץ עזרו וכה אמר, „רבים אומרים זנתה תמר, ואני יחיד מה אענה ומר, עליך פרץ להפוך בזכותה, אמך היא לא תגלה ערותה" —

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
ר' יצחק עראמה מזאמארא, אחד ממגורשי שפניען, כל חכמים לא ישוו לחיבורו הנפלא עקידת יצחק . .	ה"א רס"ט	1509
ר' יעקב בן חיים בא מטונים לאיטליען, איש מסורה ובעל מקראות גדולות	ה"א רפ"ה	1525
ר' יעקב בר שלמה ן' חביב בעל מחבר עין יעקב . .	ה"א רפ"ח	1528
ר' יוסף קאזאן פארטוגיזי ב"מ קורות העתים . .	ה"א ר"ץ	1530
ר' יעקב בן יצחק ב"מ צאינה וראינה — . . .	ה"א ש"י	1550
ר' יוסף קאלאן מפאוויא שהיה מתלחם עם ר' משה קאפסאלי ונצחו	ה"א ש"י	1550
ולאפסט בשנת ר"ל **1470** .		
ר' יעקב מאנטינא ברומי רופא מיוחד לאפיפיור פויל השני, ומחבר ספרי פילוסופי' בלשון רומי	ג"כ	ג"כ
ר' יהודה בן יצחק אברבנאל רופא ופילוסוף, מבינתו אבר אנשי איטליען, להגביה עוף על מרומי שדה החכמה, ושירת דודים אשר חבר נעתקה ממעתיקים רבים . . .	ג"כ	ג"כ
ר' יוסף קארו איש שפניא, לפנים רב ומורה באדריאנאפל, ואח"כ תקע אהלו בצפת כ"ח שנים, שם השלים ספרו בית יוסף וימיו השיגו שמונים ושבע	ה"א של"ד	1574
ר' יעקב יהודה דע ליאון מהולל ברוב חיבוריו בלשון עברי וספרדי	ה"א שס"ד	1604
עד .		1680
ר' ישעי' הורווין הלוי ב"מ ספר של"ה הקדוש . .	ה"א ש"ע	1610
ר' יהודה אריה ליאון די מאדענא נולד . . .	ה"א שע"ו	1616
ונתישב אח"כ בווענעדיג, ולפי יאסט משך זמנו משנת **1571** עד **1648**, כתב ספרים יקירי הערך כל ימי חייו הארוכים ובתוכם ס' קורות הדת, ארי נוהם, וממנו הוקרו שיר נעים לכבוד הרב ר' יוסף אלבו בס' העקרים.		
ר' יאשי' בר יוסף פינטו, ב"מ כסף מזוקק וכסף תועפות' כולם בכתיבת יד, וספר כסף נבחר כולל דרושים על התורה וביאורים על מאמרי רז"ל ועל המדרשים, נדפס בויניציאה שפ"א, ועל הגדות שבש"ס נמצא פירושו בעין יעקב נקרא שמו בר"ת רי"ף	ה"א שפ"ח	1628
ר' יחזקי' די מנוח ב"מ ספר חזקוני . . .	ה"א שפ"ח	1628
ר' יוסף שלמה הרופא בן ר' אליה דעל מעדיגא, ובקיצור נקרא יש"ר ר"ל יוסף שלמה רופא, או קרעטענזים בלשונם לפי שנולד בקנדיא על אי קרעטא שנת . . .	ה"א שפ"ט	1629

ונפטר בהיותו בן ס"ו שנים, ולפי יאסט משך זמנו משנ' **1592**, עד **1657**, נשתלם בפאדוא, ובן ימים על ימים הוסיף ובשלימותו עלי המסעות בטירקייא בחכמת הרפואה כי היה רופא בבית ראדזעוויל, בקבלה ופילוסופיא, כתב ס' אילים בעיר לובלין יחדו להרב מה"ו זרח בר נתן, וכתב ספרו מעין גנים, כולל תכונות הארץ אשר העתיק מספר אלמאגעסטו, וגלגלי שמים וחכמות לימודיות היה מורה לספרדים באמסטרדם ושם פגע ר' מנשה בן ישראל, ובעת ההיא נדפסו ספריו מצרף לחכמה, שבר יוסף, נובלות החכמה, ויתר ספרי הרב הנם בכתובים, ואלה איפה הם, ס' בטוחות החכמה כולל סודות הגימטריאות וכל דרכי המקובלים, ס' בשמת בת שלמה, והוא המובחר מכל ספריו, בו ידבר נפלאות על כל החכמות, וספר יער הלבנון כולל חכמת הגיון, ועקרי האמונה, וס' לבב חכמה, נובלות

אורה, וס' רפואות תעלה על כללי הרפואות העתיקם מלשון יוני, אשר דרשם מעל ס' היפאקראט, ובכלל לא היה מתגאה בחכמתו, ועל המתגאים נשא משלו ויאמר „לו כרם וזקן על החכמה מעידים, אין חכם עלי תבל כתישים ועתודים" גם היה מרגלא בפומיה על הראב"ע לאמר „מכל ספרי החכמים דולה ומושך, לפעמים כיונק שדי אמו נושך". ובלכתו לארץ הקדושה מת עלי דרך בעיר פראג.

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
ר' ישעי' מטראני פירושו על התורה בכ"י ב"מ צפנת פענח נפטר	ה"א שצ"ט	1639
ר' יעקב לאמבראזא מורה ורופא בעיר ווענעדיג. חי . הוא היה מבקר גדול ויעמוד בפרץ עמו כחומה נשגבה ללחום בעדם להצדיק את דתם בעיני העמים והשרים, נדפס ממנו ביאור על התורה בלי כנוי שם שנת של"ט.	ג"כ	ג"כ
ר' יצחק קארדאזא נולד בפארטוגאל, ואח"כ רופא במאדריד פילוסוף ועורך מערכה בעד דת יהודית, כי אחרי שהתנצר חזר שנית לאמונת יהודים	ה"א תכ"ג	1663
ר' יעקב סאספארטאש גבור בחכמה מעיר סאלעה בבערבעריי ממונה של קיסר מאראקקא מכובד באמסטרדם ומורה בבית חינוך הרבנים שמה	ה"א תכ"ז	1667
ר' יעקב אבוהאב נפטר בשנת	ה"א תנ"ו	1696
הוא זה אשר העתיק מלשון ספרדי את ס' הכוזרי והמשנה, ואחיו ר' יצחק העתיקה ללשון רומי.		
ר' יונתן אייבשיץ אב"ד בק"ק האמבורג נולד	ה"א תנ"ו	1696
שכלו כחרב חדה ופילוסוף אלהי, ספריו מהוללים, וכל קורותיו וכל התלאות אשר מצאוהו הלא הן כתובות בס' לוחות העדות, ונפטר בשנת תקכו"ל בן שבעים שנה במותו.		
ר' יהודה רוזאנים, תנא גדול בקונסטנטינא ב"מ משנה למלך ופרשת דרכים, נפטר	ה"א תצ"ה	1735
ר' יצחק לאמפרונטי מפעררארא ב"מ פחד יצחק, נפטר	ה"א תק"י	1750
ר' יעקב עמדן מהאמבורג, נקרא בר"ת יעב"ץ, בעל דבבא לר"י אייבשיץ ולר' זלמן הענא, ב"מ ספר המטפחת ותורת הקנאות.	תקי"ג	1753
ר' יחיאל מינסק נכד של ר' שלמה לורי' ב"מ ס' הדורות.	ה"א תקכ"ט	1769
ר' יוסף כהלין רופא מובהק ותורני, דורש טוב לעמו במדינת איטליען, ב"מ אוצר חיים	ה"א תק"ל	1770
ר' ישראל סגל מזאמושט ב"מ אוצר נחמד על הכוזרי רוח חן נפטר בפראג	ה"א תקל"ב	1772
ר' ישעי' פיק מברלין הגהותיו על הש"ס נתכנו לרב תועלת.	ה"א תק"מ	1780
ר' יואל בריל מברלין ב"מ עמודי לשון ומבאר לתהלים ולקצת הפטרות.	תקנ"ה	1705
ר' יוסף טראפלאוויץ ב"מ מלוכת שאול	תקנ"ו	1796
ר' יהודה ליב בן זאב מקראקא, מורה הראשון בחכמת הדקדוק על דרכי הפילוסופי' ויפוצו מעינותיו בחוצות העברי' וספריו מסולאים מאוד, חי בשנת	תק"ס	1800

ר' ישראל בן יעקב נולד תקכ"ט בעיר האלבערשטאדט, הוא המכונה בל"א געהיים פינאנצראהט יאקאבסאהן פרעזידענט קאנזיסטאריאום היהודים בעיר קאסל, מקדש קאמראגענט הערצאג ברוינשווייג — הרבה חסדו וטובו לבית ישראל ככתוב, על ס' דברי הימים לגדולים, דורש טוב לעמו במלכי נסיכים ויהי להם לפה ולמליץ בשירות המלכים, הוא

הרים קרן ישראל להיות כתושבים שיש להם חלק ונחלה
בארצותם, עוד העיר רוחו הנדיבה להקים בית הספר חינוך
נערים נוכרים וישראלים בעיר סעעזן באשכנז המדינה ללמדם
חנם חכמה ומדע וכל מלאכת אומן, ליסרם במוסר ויראה,
גם הכין לבנו ליסד שם בית תפלת יעקב נקראת על שמו
יאקאבסטעמפל — הוא הראש והראשון אשר העמיד אנשי
מבינים יודעי ספר ולשון לימודים המביעים לקח טוב ודורשים
אל העם המקשיבים לקולם, ויהיו המאמרים נכנסין בלבם,
הכל עשה יפה בעתו — ובמה זכה והשיג את כל הכבוד, אם
לא באמצעית ידיעותיו הנשגבות אשר הרימו אותו עד למעלה
ראש, והיה למופת לכל בני ישראל, נפטר . . . . ה"א תקפ"ט 1829

ר' יצחק שמואל ריגיי' מגערץ, בו התאחדו לשבת יחדיו
התורה והפילוסופי, אשה אל אחותה מתאימות והנאהבות
והנעימות בחייו, ובמותו בל תפרדנה, כי לזכר עולם יעמדו
דבריו הכתובים בחיבורו היקר התורה והפילוסופי, ומלבד
זה תרגם את התורה בלשון איטלי', עם ביאור העברי, וכן
נוצצים כברק כל יתר לימודיו בענינים שכלים המפוזרי' בהרבה
מקומות שבבכורי העתים . . . . . ה"א תק"צ 1830

ר' ישראל נייאמאן מבראדי אחד ממתרגמי תרי עשר
במנחה חדשה . . . . . .

ר' יוסף פערל מטארנאפאל, לו נאוה תהלה בעבור השתדלותו
והתאמצותו להקים בית המדרש גם לילדי עברים בשנת
תקע"ג, ליסרם במסלה ולהחניכם בידיעות מועילות שבזמנינו,
זכרה לו אלהי לטובה, ואשרי הדור שיש לו חכם ונבון כמוהו. ה"א תק"ץ 1830

כ

כהן צדק, ראש ישיבה בפומבדיתא חי בשנת . . ד"א תרפ"ז 927
כלב אבא מושבו מקדם באדרינאפל ואח"כ בבעלגראד יודע
חכמת יונית והנדסה התכונה ב"מ ספרים רבי' וי' מאמרות. ה"א ר"מ 1480

ל

ר' לוי בן גרשון הוא הידוע בשם רלב"ג נולד שנת . ה"א מ"ח 1228
והלך לעלמא דקשוט בשנת ה"א ק"ל **1370** בפערפיגנאן, נתעלה
שמו בבאורו הפילוסופי על התורה ומקראי קדש, וזולתם חבר
חיבורים נפלאים על חכמת אצטגנינות ותשבורת.

ר' ליפמן בעל הנצחון מחכמי אשכנז ואיסטרייך . ה"א ר"ל 1470

ר' לוי בן חביב ספרדי שליט בתורה ובחכמה, פירושו מצוי
על הלכות קידוש החדש להרמב"ם, הוא הלך מלחמתה לעיר
סאלאניקי, ואח"כ היה בהאלעב דמשק צפת ובירושלים, מתנגדו
היה בעראב בזמן . . . . . . ה"א ש' 1540

ר' לוי בן בצלאל מפראג חי בזמן . . . . ה"א שכ"ה 1565
ימיו הגיעו למאה וארבעים שנים? — היה רועה צאן עמו עשרים
שנים בעיר פראג עד שנת **1592**, כבדו אז קיסר רודאלף השני
ויתן לו רשיון לעמוד לפניו ותאות לבו נתנו, ואח"כ נתקבל
לק"ק פאזן ולכל קהלות פולין גדול, הוא המחבר אשר השתיל
לימודיו ויעשו פרי הלולים, ובל השתדלותו היתה חזקה לטובת
בני עמו, והוא ממנוקי נפש זכרונם לברכה.

ר' ליפמן בישענטהאל, משורר נפלא בל"ע ובל"א, עודנו חי בשנ'. תקע"ו 1816
ומליצתו ערבה ונעימה מתמר ושונם בב"ע לשנת תקס"ה, וזמרת האביב שהעתיק הש"ר לל"ע הובא בב"ע תקס"ד, והוא נכד להגאון מו"ה דוד לינזהייס ז"ל.

ר' ליב ייטלס מפראג, ב"מ יסוד הלשון לשון ארמי, ורוב פירושיו על כתבי קדש, ומשליו וחידותיו הלא הם כתובים בב"ע במקומות מפוזרות, חי בזמנינו. . . . . . ה"א תקצ"ד 1834

מ

ר' מנחם בן סרוק אחד מהמדקדקים קדמונים המפורסמים ב"מ ספר השרשים . . . . . . ד"א תר"צ 930
גזעניוס העמידו בטעות בשנת 1100.
ר' משה הכהן בן גקטלי מקארדוא. . . . ד"א תש"פ 1020
ר' משה הדרשן בן יהושע מנארבאנא רבו של רש"י ז"ל. ד"א תת"ל 1070
ר' משה הנפוסי מעיר נעפוס באיטליען, יודע לשון יוני. ד"א תת"ס 1100
ר' משה בן ר' יוסף מיימון מקארדוא נולד בשנת. . ד"א תתצ"ג 1133
עד . . תתקס"ו 1206
ולפי צמח דוד ותיקון יששכר ובעל שם גדולים נפטר בשנת תתקס"ד 1204
ולפי ר' שמעון בר"ז שספר תולדתו בב"ע תקפ"ה נרשם בטעות זמן תולדתו תתקצ"א, וזהו נגד כל דורשי קורות הקדמונים, ומלבד זו לפי דעתו שם נקבר במצרים, ואינו כן כאשר נזכיר למטה, ועתה אך בקיצור נרדפה אחרי מדרגות זמניו, ונגיע רק את נקודותיו הראשיות, — כי צדדי קורותיו נניח אל הקורא להרימם מכל סופרי קורותיו אחת הנה ואחת הנה — בימי חורפו נשתלם בבית הספר אשר בעיר לוצענא, ויהי עולה במעלותיו בעיר קארדוא, ויתלכד בחברת אבן רש"ד הנזכר לעיל ברשימתו, ויכרתו שניהם ברית מלא בינותם, והנה כל מחוז חפצם וכל יגיע כחם להשות יחד האמונה והפילוסופיא; אולם בארץ מולדתו לא ראה הרמב"ם את ישיבתו בטח ושאנן מסבת קנאת הסופרים, ויברח על כן בשנת עשרים וחמש לארץ מצרים, שם כלה פירושו על המשניות ויגר בעיר פוסטאטה שבמחוז מיצר היא קאהירא הישנה ונתחלקה אז לארבעה פרורים, שם כלכל את ביתו כדי מחיתו בסחורת ידו שהיתה באבנים יקרות —. ש פאדאל אבדרעהים עבן אל באיסני לקחו לו ליועץ ולרופא מיוחד בבית היכלו, וכמו כן שמרה רוחו את פקודתו זו על בנו אבל סאלאהעדדין יאזעף בן עייב אשר התנשא על כסא מצרים. — אבל שר המשכיל והצדיק הזה, מצא רמב"ם עת ויד לדרוש טוב בעד שלומי אמוני בני ישראל, — ובסבה זו חבר אז ספרו יד החזקה — ואח"כ היתה התעסקותו כל ימיו בחכמת הרפואה והפלוספיא, ומדי שבת בשבתו הורה את העם תורת אלהים מפורש ושום שכל. — ויהי הוא גם אחד הראשונים בשבת תחכמוני לעדת קאירא, ופעל ועשה טובות הרבה, אחרי קבצו הון רב לבעלי התורניים ולכל חפצי החכמה. — ספרו המורה אשר חבר הסב קטטות ומריבות בין רבני שפאניען וצרפת, וכת המלעיגים והמלעיבים נדו אותו לנדה וישימו עליו חרם, ר' דוד ור' יונה מאנטפעליער שרפוהו אותו כליל, המלחמה היתה ארוכה, עד שבא ר' דוד קמחי ויעמוד ויפלל בינותם ויעש שלום. — ספריו קצתם נדפסו וקצתם הם בכתיבת יד, וזה פרטם: ס'

לבריאת עולם | לחשבון העמים

אגרת תחית המתים, אגרת תימן, אגרת לחכמי מארסילי,
ס' הישות, מלות הגיון, ס' הויכוח, ס' החלומות, ס' ידיעת
ה', ס' הסבות, הנמצא הנפש, ס' הרפואות, שער משה, ופי'
על אבן סיני, וספר אגרת השמד שמוזכר בריב"ש סימן י"א—·
ובכלל, מלאו היה נשוא כנגד כל אנשי חרמו, לבו כלב הארי
בל יחת מכל מתקוטטים, כי יראת אלהים סמכתהו ולא הזניחתו·
כל מחברים הערביאים מניאים לו תודה ותהלה בספריהם,
לפי שעל ידו התחכמו הרופאים רבים למצא עזר ותרופה מדבר
ומקטב ישוד במצרים· ואחרי שעלת' נשמתו הטהורה להתהלך
בגן אלהים, נשאו את גויתו בהלוית אנשים רבים לעיר טברי'
שם היתה קבורתו ומנוחתו כבוד·

ר' משה קמחי מנארבאנא אחי ר' דוד קמחי · · ד"א תתק"ן **1190**

ר' משה בן נחמן מגירונא בשפאניען הוא הנקרא רמב"ן, נולד ד"א תתקנ"ד **1194**
וימת בשנת ה"א כ"ח **1268**, בן ע"ד שנים, ויהי הוא אב"ד
ורופא בעיר מולדתו הנ"ל, אך קודם מותו שנה אחת עזבה
וילך ירושלימה להתהלך בארץ החיים, כל הרחוקים נהרו
אליו להתיעץ עמדו, והנה מעלותיו אשר גם נתעלה רבו כמו
רבו, וביותר היה חריף ושנון בתלמוד, מדקדק ואיש לשון,
יודע טבעי היסודים, ובעל מקובל· מלך יאקאב מאראגאן
עשה לו כבוד רב, כאשר דרוש דרש משה ברבים דרשה דתית
ומוסרית, מכתביו שכתב לחכמי פראווענץ על אודות שריפת
המורה הנם ידועים· לפי יוחסין נפטר בשנת ה"א כ' **1260**·

ר' משה בן יעקב מקוצי, חבר תרי"ג מצות בטאלעדא· ה"א א' **1241**

ר' מאיר הלוי אבולאפיא, מקדם בבורגאס ואח"כ בטאלעדא
והוא ליוחסין ר' מאיר בר טודרוס הלוי בן גילו של הרמב"ן,
קנה שם ביגיעותיו אשר התעמל במסורה, נפטר · · ה"א ד' **1244**

ר' מאיר בר ברוך נקרא ג"כ מהר"ם מרוטנבורג, מהולל מאד
ביתר החכמות חי תחת ממשלת רודאלף האבסבורג, ואח"כ מקושי
לב אדאלף הושלך בכלא ויתעלף וימת, ויהי ימים רבים מונח
בלי קבר, והוא רבו של רבינו אשר ז"ל · · · ה"א מ"ו **1286**

ר' מנחם הראקנאטי · · · · · ה"א נ' **1290**

מתתיה היצהרי עשה ספרים הרבה ודרשות, והוא הלך
משפאניען לפאריז, וגם נבחר לראש המורים ונתכבד בחצר המלך,
עיין וואלף ראססי · · · · · · ה"א קכ"א **1361**

ר' משה הכהן מטורדישא, ב"מ עזר האמונה, חכם הכולל· ה"א קל"ד **1374**

ר' מנחם בן זרח מפראווענץ, ב"מ צידה לדרך, מנהגי דת, נפטר
בטאלעדא, ובזמן הגזירה הוסב שמו יוסף דע סעוויא· ה"א קל"ד **1374**

ר' מאיר אלגואדעס רופא למלך קאסטיליען היינריך השלישי,
בעל המעתיק ספר המדות לאריסטו, חי בזמן · · ה"א קס"ה **1405**

ר' משה ריאיטי הוא משורר קדמון, ובמנעים זמירותיו
ואין מליצתו הערבה דומה לדנטי, ונקרא ע"כ דנטי העברי,
כתב ספרו שלשלת הקבלה דרך שירי, מזכירו הרא"ש
והרלב"ג ובעל שלשלת הקבלה · · · · ה"א קס"ו **1406**

ר' מרדכי נתן בעל הקאנקארדנצי, זיל וקרי ביה בהקדמתו· ה"א קצ"ח **1438**

ר' משה קארדווערא הנקרא בקיצור רמ"ק תלמיד של ר'
שלמה אלקבצן, בעל מקובל והעמיד תלמידים רבים בידיעה זו
פירושו על התורה נב"י משנת · · · · ה"א רס"ח **1508**
עד · · ש"ל **1570**

ר' משה אלשקאר במצר ואח"כ בירושלים משכן כבודו· ה"א ר"פ **1520**

לבריאת עולם | לחשבון העמים

ר' מרדכי יפה בעל הלבוש נתכבד מאוד בעיר פראג ה"א ש"י 1550
לרוב ידיעתו הבלתי מוגבלת, ובשנת 1559 ברח למדינת איטליען
עם הגולה אשר הגלתה — ואח"כ נתקבל לאב"ד הראָדנא
לובלין וקרעמנץ, ובשנת 1592 חזר לאיתנו הראשון שבק"ק פראג.

ר' משה בשילי נכד של ר' אליה בשילי מקאָנסטאַנטינאפל,
ב"מ מטה אלהים, וכבר בימי נעוריו היתה ידו נטויה לחבר
ספרים רבים מועילים, ובפרט היה הוא האחד ממחקרי הידיעות
אחרי שטרח טלטולים הרבה ונסיעותיו בהודו לפונית,
לאסוף ספרים לשעשועי נפשו, אך קטפו המות בשנת העשרים
לימותיו. ועכ"ז חבר כמה חיבורים . . . ה"א ש"ל 1570

ר' מנחם המכונה בונאפום בן אברהם הפרפניאני ב"מ
ס' מכלל יופי נדפס בסלניק . . . ה"א שכ"ו 1567

ר' משה אלשיך מצפת ב"מ תורת משה בו מתאחדת למודות
הקבלה והפילוסופי' . . . . . ה"א של"ב 1572

ר' משה איסרל והוא הרמ"א מקראקא, הוא אשר זכה ברבי'
חכמת הפילוסופי' ומלבד גודל חריפתו בתלמוד עשה' הגהות
על ספר יסוד עולם, וכמה ספרים אשר מספרם ל"ג כמנין
שנותיו נפטר . . . . ה"א של"ג 1573

ר' משה טראני בנאפוליען אשר כל משפחתו לאדריאנאפל
נסה ונמלטה . . . . . . ה"א של"ד 1574

ר' מנשה בן ישראל נולד בליסאבאן שנת . . ה"א שנ"ב 1592
עד . . תי"ז 1657
פי מדוכה ומעונה כנפש האמללה סבל ימים רבים מן
האינקוויזיציאן, ואחר איבוד כל רכושו נס וימלט למדינ' האללאנד,
שם נתגדל בשמירה מעולה בדת עברית, ומן ההכרת היותר
שלם מאוד בחכמות החצוניות, כפי המבוקש אז בימי נוצרים
קדשים, והנער נער ויהי מצוין מאוד בחכמת המדברים
והתורנים, ולא לבד נשתבח מאוד מן היהודים, כי אם גם
הנוצרים הפליגוהו, כמו דיאָניזיאוס, פאססיאוס הוגא גראָטיאוס,
סאמועל באכארט פּאָקאָק, ובארלעאוס הועציאוס, בלשן מהיר
היה בעברית, ספאניש, פארטוגיזיש גם דובר צחות בל' רומי',
מחכמת הרפואה אשר עמד בה בנסיון לא יכול לפרנס את
ביתו, אבל כתב ספרים רבים, ויהי לו לאחוזה מכבש הדפוס,
גם היה ציר נאמן שלוח למדינת בריטני', וימסר מכתב לאדון
פראָטעקטאָר שנדפס בגלוי, להודיע בשער בת רבים את
היסודות שעליהם נשען, להנתן רשיון המלך אל היהודים
שיתקעו במדינת בריטאניען, ובגלל כן באמת ובתמים ועלו
יחדיו יועצי ענגעללאנד והורשו אח"כ באמצעית קראָמוועל
שיהי' שם איתן מקום שבתם.

ר' משה אלמושנינו מסאלאניקי בטירקיי שבאראפא, מחבר
כתבי' רבי' מלאי חכמה ותבונה, ובאורו עולה יפה על התורה המכונ'
תפלה למשה, וס' ידי משה על חמש מגלות . . ה"א שנ"ה 1595

ר' משה בן גדעון אבודיענטי ספרדי משורר ומדקדק . ה"א שנ"ו 1596
עד . . 1684

ר' מנחם לונזאני ב"מ אור תורה, שתי ידות, מקדם היה
משכנו בירושלים ואח"כ העתק אהלו בווענעדיג והשתלם את
עצמו בסאלאניקי . . . . . . ה"א ש"ס 1600

ר' משה רפאל דעאגולאר, זרחה שמשו באמסטרדם, וכפי
שמשופר מיאשט במובא למעלה ברשימת ר' יצחק אבוהוב,

התרועעו יחדיו אחרי לחברה ללכת דרך אניה בלב ים לבראזיליען
בשנת ת"ב, חי בשנת . . . . . . ה"א שס"ט 1609
עד . . . תנ"ג 1693
ואחרי שובו ממסעיו בשנת תפ"ו נפקד לראש ישיבת גמילות חסדים, ולמורה במדרש ללמד פי' רש"י ותלמוד, חבר זכר רב, ס' המעשים, דקדוק ל"הק, וי"ד ספרי' חבר בלשון ערבי, ותשובות נכבדות.

ר' מנחם עזריה פאנו מורה צדק לעדת מאנטובא מקובל
ופילוסוף, וב"מ שאלות ותשובות . . . . ה"א ש"פ 1620
ר' משה זכות חי משנת . . . . . ה"א ת"ט 1649
עד . . . תנ"ח 1698
ואחרי שהמיר דתו שוב נתגייר באמסטרדם, שנה את מושב עירו שהיה לפנים בווענעדיג ונתישב במאנטובא. מהולל מאוד במליצת הל' לשה, ונוסף לזה הי' בעל תלמודי ובעל קבלה, פירושו על התורה בכ"י.

ר' משה גאלאנטע מירושלים, ובן גיל של פ"ז מחברים
מפורסמים נפטר . . . . ה"א תמ"ט 1689

ר' משה בן מנחם מברלין, בו בקע לנו אור נוגה,
אשר הופיעה שמשו על בני עמינו נולד בעיר דעסויא שנת . ה"א תפ"ט 1729
עד . . . תקמ"ו 1786
והנה מתולדתו בפרט, ומכל העתים אשר עברו עליו, כבר האריך לספר בשנתו הרב ר' יצחק אייכל בספרו תולדות רמב"מן, וכן זולתו עוד חכמים אחרים העריכו לפנינו את כל גדולתו וגבורתו בפרט, לכן גם אנוכי בעקבותיהם אלכה אך בדילוג רב ובקיצור נמרץ אביע פה קורותיו כפי תכלית הקיצור אשר שמתי למטרתי — הטבע לא ציירה אותו יפה בקלסתר פנים, לא גדלתהו ורוממתהו, כי אם להפך לא הדר לו ולא תואר ומראה, כי גבן היה וחלש עד מאוד, אמנם מכלת רוחו היה חזק ואמיץ, כי עוד לא השיגו שנותיו עשתי עשרה שנה, ידע והכיר מאוד בטיב דקדוק לשון עברי, וספרי תנ"ך כבוין פתיחין לפניו, שנים לא כביר אח"כ הכנים בידיעות תלמודיו', ומה רב ידיו לו בגפ"ת ובתשובות ראשונים ואחרונים יודע במכתבו עלה תרופה, ושם מסיים ואומר: „וע"פ דברים אלה אני דן בקרקע לפני רבותי בעלי הוראה יושבי על מדין להלכה ולא למעשה, שמותר לכל ישראל להשתמש בתרופת האינאקולאציאן', וכן נתעלם לבעל הוראה בתשובתו מהלנת המתים, מובאת בבכ"ע תקפ"ד — מהתלהבות רוחו ומעוז תשוקתו התרומם לחקור בספר מורה הנבוכים, אשר על ידו זכה לשקוד על דלתי פילוסופי', וכל כבודה בת מלך פנימה, ואחר שנקרא מלמדו ר' דוד פרענקל לבא עיר ברלין, נלחץ גם הוא לבאת מקיר העיר ותולה לעיר ברלין, שם היה לחמו לחם צר ומים לחץ, ויהי עולה מעלה מעל' במדרגות המדעיות ובמשלבי החכמ', ע"ד בבוקר ימיו הוכרח לסחור בארץ אולם לא צלחו לו ימי המעשה במו"מ והעשה איננה משחקת לו, לזאת שת פעמיו עד אחרית ימיו להיות מנהיג ומנהל הליכות מ"ומ בבי' סוחר אחד — אמנם תמיד היה מתעצב על לבו ופניו פנים זועפות על שלא היה יכול להשלים את אחיו בני עמו בכל כחו ובכל לבבו, ויהי כאשר נסה להראות את מלאכתו בידיעת לשוני', גם בזו לא בחר ה' כי לא עלתה לו מחשבתו, ויגש שנית ליגע את כחו הגלאה, בפילוסופי, והשפיק בילדי נכרים, ויכרות

ברית עם חכמי עמים שהם לעסינג, ניקלאי, אבט, ויגדל ויעש
שם בתוך המליצים המדברים והפילוסופים לתהלה ולתפאר',
ויקנא לאלהיו ולעמו להצדיק ולזכות אותם בעיני כל שונאיהם,
ויודע, כי כל מה שדמה לוואלטער ושב ממנו מחשבות ויחלט
ממנו, שדרכו דרך הטמא יקרא לה, וכי הוא הולך
לקראת ה' בדרכי גוים המהבילים, אך שקר נסכו ואין בו
ממש, אך נשתרבבה לשון לוואלטער בפטפוטי דברי הבאי,
אבל תכלית רמב"מן היתה לבד בכל חדושי תרגומיו על התנ"ך,
להורות השינוי ואופן תרגום המשובש והמקולקל, ולא חלילה
לשנות מאומה מדת תורה משה רע"ה — ר' שלמה דובנא והרב
ר' הירץ וויזל ז"ל התאחדו עמו בכח אחד לשלימות מלאכה זו,
והוא חילם ופועל ידם רצה — כן נשלמו ימי חייו המאושרי',
וימת מות ישרים, ותהי אחריתנו כמוהו.

ר' משה חיים לוצאטו מפאדוא, ב"מ לישרים תהלה, לשון
למודים, מחקר בפילוסופי העיונית והמעשית, נשתלם בבית
הספר שבווילנא, רוח המליצה נוספה בו לחבר מחדש ק"נ
זמורי תהלים ערבים לאוזן שומעת, ויקנאו בו רבני ווענעדיג
וישטמוהו וירדפוהו, כי חשדוהו בכת שבתי צבי ויברח ירושלים. ה"א ת"ק 1740

ר' מענדל לעפין מסאטנאב תלמיד חבר להרמב"מן, המעתיק
ס' המורה מלשון ערבי ב"מ חשבון הנפש . . . ה"א תק"ס 1800

ר' מרדכי בלאך רופא מהולל בברלין ב"מ מכתבים רבים
בלה"ק, נפטר . . . . ג"ב ג"ב

ר' מרדכי הערץ מברלין רופא תורני האפראטה ופראפעסאר. ג"ב ג"ב

ר' מאיר אברניק המתרגם לס' ישעיה נמלצו דבריו בל"א. ג"ב ג"ב

ר' מרדכי באנדי ואחיו ר' שמעון פו"מ בעיר דרעזדן הוציאו
לאור ס' אור אסתר, והוא באור מספיק למלות זרות ההסכמיות
הנמצאות בתלמוד בבלי וירושלמי ובמדרשים . . . ה"א תקע"ב 1812

ר' משה שמואל ניימאן מקילע ב"מ מעגל ישר ומלות
הגיון מתורגם . . . . תקפ"ג 1823

ר' מאיר פישר מפראג בעל קורות העתים חי . . ג"ב ג"ב

ר' מרדכי יאסט מברלין ב"מ קורות היהודים בל"א, ומזה
יודע רוחב לב בינתו בקורות הקדמונים, ואהבתו העצומה
ליהודים התורנים להותיר אותם לטובה עודנו חי בזמנינו. תקצ"ה 1835

ר' משה קונין מפעסט ב"מ העוין, בי' רבי, בן יוחאי, חי בזמנינו. ג"ב ג"ב

ר' משה סג"ל לאנדא נ"י, בעל התיקונים והנוספות לס'
הערוך, כנס בשם מערכי לשון, והמתרגם למלות הלועזיות
בש"ס שנדפס במכבש הדפוס שלו, ותרגום זה בשם מרפא
לשון יכונה, ב"מ פתרון המלות יחידיות על התורה, ובעל
מתרגם ומבאר המחזור מכל השנה, ועוד יותר מכמו אלה יצאו
מתחת ידיו רוב ספרים ומכתבים מועילים. הוא בלשן ומחקר
בלשונות נכריות, בעל תלמוד ופילוסוף, הוא המוטר יצא מגזע
ישרים שלשלת היוחסין נכד של הגאון מה"ו יחזקאל לנדא זצ"ל,
חי בזמנינו, וכה ימים על ימים יוסיף לו ה' עד זקנה ועד שיבה. תקצ"ז 1837

ר' מרדכי בער פרידענטהאל מברעסלויא, ב"מ יסודי הדת. ג"ב ג"ב

ר' מאיר הלוי לעטערים מק"ק לבוב משורר מופלג זמנינו,
וראוי למנותו בין אשלי רברבי בעלי לשון עתיקים המפורסמים,
ויאות שיכונה שמו ראַסין העברי, כי כוועזוף המוריק את ממוסדו,
כן מפיו כידודי אש המליצה. יתמלטו אשר תלהט לבות כל קוראי
ספרו גזע ישי שהוציא לאור זה שנתים ימים, בו הגדיל והפליא
את שוט לשונו גרונו השיריי אשר לבשה ותקל אותו לפעמו.

נ

ר' נסים בן יעקב מקירואן באפריקא, נפטר לפי יוחסין בשנ' ד"א תת"י 1050
פירושו על התורה מביא בעל שם גדולים, ורשימת כל ספריו מובא בקדמוניות, הראב"ע בס' תשא מזכירו בפסוק שלש עשרה מדות, ותוס' ר"ה י"ז מביא ספרו מגלת סתרים, ויש ראיה במאמרו פ' הרואה שעיין בספרי היונים. בהון ועושר לא כן הבלית כמו ריעו רבינו חננאל, אך רב שמואל הנגיד תמכו בכספו, ואח"כ התחתנו גם שניהם, כי ר' יוסף הלוי הנגיד לקח לו את בת רבינו נסים לאשה כמבואר בס' הקבלה, ספרו המכונה ספר המעשיות מהולל מאד, למה שכולל בו ספורים רבים נחמדים מלוקטים מתלמוד בבלי וירושלמי ומדרשים.

ר' נתן בר יחיאל בעל הערוך נפטר ברומי בשנת . ד"א תת"ס 1100
לפי אור אסתר 1106, ולדעת יוחסין תתס"ו 1106.

ר' נסים תלמיד הרמב"ן בעל הדרשות . . . . ה"א כ"ח 1268
וליוחסין ה"א כ"ד 1264.

ר' נסים בר ראובן מפרש הרי"ף נפטר . . . . ה"א ק"ם 1380

ס

ר' סעדי' גאון בן יוסף, או בן בכור שור מעיר פיום בגליל
מצרים חי . . . . ד"א תרפ"ז 927
נקרא ג"כ ר"ס הפיתומי, ולדעת התשב"ץ היה משכן כבודו בבגדאד. הראב"ע קראו בספר המאזנים ראש המדברים, בעל מדקדק ומחקר לשונות קדש, תרגם את התורה ישעיה איוב בל' ערבי, פלוסוף מופלג, כ"מ ס' אמונות ודעות ויתר רוב ספריו, מר' שלמה בן ירוחם למד יסודות הקראים, אך למען דעת סכלותם, ולא להשתמש בהם חלילה כי אך נלחם בהם. והנה מה שנתלה לדעת מסיפור תולדתו בפרט, כבר האריכו למעליותא, ספר הקבלה, יוחסין, ש"הק, ס' הדורות, יאסט, געזעניוס בספרו קורות העברים, ולפי יאסט נפטר תש"ב 942 בסורא, אולם עריכ אשבונות ושערורה ראיתי פה, כי כלם יגידון ויעידון שחי רק נ"ב שנים, וכן מביא געזעניוס שנולד בשנת תרנ"ב 892 ומת בשנת תש"ב 942, והגאון בעצמו כתב בספר האמונות שהוא שנת תרל"ג, ואיך לא היה אז עכ"פ בן שלשים, ואם כדבריהם שמת בשנת תש"ב הרי היה כבן מאה, וזהו יפלא בעיני מאד— ומי יערוך חין ערך ספריו היקרים אשר רובם נאבדו מאתנו, כמו חבורו בדיני ממונות מביאו בעל המאור ב"מ ד', ס' אבן הפילוסופים מובא בפי' ס' יצירה, ס' האגרון מביאו הראב"ע בס' המאזנים, פסקים וש"ות המובאים בפסק החרם מהרמב"ן ז"ל, ס' היסוד על סוד העיבור, סידור תפלות מרס"ג מובא בס' אבודרהם, פירוש על הלכות יצירה צ"ד חכמת המחקר. והנה באחרית ימיו שבעה נפשו היקרה רוגז ונדודים, ובאיק הבדידה ד' שנים עד אשר במרה שחורה הפקיד רוחו, כפי בעל שבילי עולם בחלק שני.

ע

ע' זקנים שהיו בימי תלמי המלך ותרגמו לפניו את התורה
וקראו בלש"הע סעפטואגינטא או LXX . . . . ב"א תקט"ו

עקילס הגר הוא הנקרא אקלס אקווילא כומר לאלילים, מן האי פינטו מחוז באזיא הקטנה אשר בים האמצעי כמסופר בס' מאור עינים ובצמח דוד · ר' שמעון בן גמליאל שבח מאד את תרגום עקילס והוקיר אותו יותר מתרגום ארמית · ואונקלס ועקילס שנים הם לא אחד, והוא תרגם לפני ר' אליעזר ור' יהושע כדאיתא במגלה וקלסו אותו, הובא לרוב מתלמוד בבלי וירושלמי ומדרש רבה, יעוין בס' מאור עינים ובס' הערוך.

741 ד"א תק"א ענן מעיר בבל המיסד כת הקראים וחבר לוח החשבון נגד קדמונינו

· · · · · · · ·

ואגב אורחין דאשתעי מן הקראים ברותי לי מקום הזה לדבר דבר בעתו מהם ומהמיהם, ולספר אל אוקם מה משפטם ומעשיהם, למען ידע הנער לבחור בטוב ולמאוס ברע · — ראשי התורניים שבהם אשר כעת מהם חיבוריהם מצוים הלא המה יפת הלוי, ר' יהודה בן אלי הדסי שחבר אשכול הכופר כולל בו לימודי הקראים, מאה וחמשים שנים אח"כ חבר ר' אהרן בן יוסף את ספרו המובחר, ומיד אחריו ר' אהרן בן אלי הואל באר ע"פ יסודי הפילוסופי' את תורתנו הקדושה נודע בשם כתר תורה · — ועתה דע לך, כי הקראים כן הסבו את שמותם, לפי שהם דורשי המקרא, מספרם שבמחוז ווילנא עולה לסך ה' מאות, ובעיר קאקיזעוו במדינת גאליציען לערך מאה וחמשים, באדעססא לערך ב' מאות, בחצי האי קרים כמעט ד' אלפים, גם בקאנסטנטינאפל בירושלים ובאלכסנדריי עדתם רבה, ולפי השמועה ישנם ג"כ לרוב באזיען ובפרס, והנה מעמד ומצב שלהם היא בדיוטא תחתונה, עניים אומללים, קודרים ושפלים, דוכאה לעבודת האדמה איתם, אך מארץ יצמח להם עמל לחמם, עיניהם תלואים לנדבת אנשי חסד, ולצדקת פרזונם תכלינה, אך זעיר שם אנשי מסחר אשר יסחרו את הארץ, במסחר הסוסים, אוהבי בדידות הנמו, ובחוקיהם הם נזהרים יותר מן היהודים, לא יאכלון לחם נכרים עם זר שאינו מכתם, שחיטת הזר ע"כ פסולה, סגול הוא לא ירצה, ורק יהגו "מה שחט החכם שלה', ע"פ הסכמתו יתקיימו האירוסין והנשואין והגטין · הילדים נמולים ממנו לבד, הוא ישפוט כל ריב ומצה, וכל הדבר הקשה יביאון אליו לחרוץ עליו משפטו, ואין איש מתיצב ומערער נגד הדין אשר נחתך ממנו, יגזור אומר ויהי, לפעמים הוא מסדר ומציע תוכחותיו בלשונטרטרי, ומבאר לפניהם סתומי המקרא' עלומי השגה, גם לפני המת המוטל לפניו ידרוש הדרשה בהספדו, ובכלל, כל העדה היא כן נאסרה במנהגיהם, כאסירי ברזל תחת יד רוזניהם, דבר אין להם עם אדם וחכמה זולתם, ובכל זאת אינם שונאים לחכמת העמים, מתוך ספריהם תתודע חכמת מה להם בידיעת הנדסה וטבעי יצורים ובפילוסופיא ובביאורי המקרא, הכל ע"פ לימודי הרמב"ם, גם לפעמים ימליצו וימתיקו שירי עגבים מטעם לשון עברי, הן כסף וזהב לא יחשבו, כל חפצם ומגמתם לקנות להם ספרים מועילים, תפלתם ארוכה מידי יום יום, משך שעה אחת יכלו אותה במהירות, וביום השני וביום השבת התפלה ממושכה יותר מד' שעות, גם יצומו תעניות רבות בשנה, וביום ב' וה' ימי הכניסה, מידי שבוע בשבוע, פעמים רבות בשנה הולך כל איש ואיש על קברי המתים, ומתפלל שם בעד נשמות הרפאים, העשירים שבהם יקומו ויעלו לירושלים, לדרוש שם בעד החיים אל מתי....

עולם שהם אבותינו הקדושים אשר בארץ, גם יש אחד ממנהגם להקדיש את בניהם לה', כל זכר הוא נזיר וקדוש מרחם לה' כמו שכתוב, וכל ימי נזרו מגפן היין מחרצנים ועד זג לא ישתה עד מלאת לו שבע שנים, וביום השמיני לתולדתו יובא בית אלהים, ויגולח ציצית ראשו, פעם ראשון, ומלא לוגמא יין ינתן לו, ויום ההוא יום משתה ושמחה, ומיום ההוא והלאה אין שמירתו מסורה עוד לנקבה, כי אם הזכר הוא שמנה אתו, ימי טהרה אלה ישתמרו כימי קדש, אין איש נוגע כל מת וכל טמא, וההתעסקות עם המת תמסר לשכירי יום עד שיובל אל קבר, אך האשה בימי נדתה לא יקרב בעלה, ולא ישתתף עמה שום השתתפות עד יום השמיני לטהרתה, אז יושפכו עליה מים פושרין, והתחברות והתדבקות עמה כמקדם, והנה ביתר מדות האזרחיות אין בהם כל מום ודופי, מחמירים מאד בחוקי המד ניים, כל כושל יקימון, תומכים כל נופל ושוכב להשען בשב, ובגלל כן לא ימצא בינותם רוצח נפש או אח נפשע מתוך דחקו, לא יבוקש למקום המשפט לשמוע כי כלתה אליו הרעה במשפט מות, ומלך מ' כ"ת רוסי ועסטרייך יש להם מחסה ומגן בפרט, חפשיים המה משיעבודי יתר היהודים.

1230 ד"א תתק"צ עמנואל בן שלמה איש רומי משורר נפלא, יתרונו גדול מכל קדמוניו בשכלו הזך ובנועם שירתו . . . . .

1511 ה"א רע"א ר' עזרי' מן אדומים ובל"הע כנוהו דע ראסי ממאנטואה, ומושבו אח"כ בפעראַרא, הוא התייר הגדול בחכמות וידיעות מעולות ובלשונות שונות, כפי שנראה מספרו מאור עינים.

1520 ה"א ר"ף ר' עובדיה מברטנורא באיטליען, מפרש המשניות. .

1550 ה"א ש"י ר' עובדיה ספורני בן מה"ו יעקב הרופא מעיר לענזעה, רופא בעיר באלאַגני, ומכיר בלשון רומי, בן גילו של ר' אליה בחור, יש מספריו אשר רשם למלך היינריך השני בצרפת נפטר

1642 ה"א ת"ב ר' עזריה פיגו ב"מ "גדולי תרומה ובינה לעתים כולל דרושים נחמדים . . . .

פ

1401 ה"א קס"א פריפוט דוראן נקרא בל"הע פרעוואַט . . . הוא ערך מלחמות האמונה לעומת הנוצרים, ומקדם היה מוכרח להמיר דתו, ואחר שנסג אחור והרים את ידו גברה אז מלחמתו כנגדם, היה מדקדק גדול ופילוסוף ואגרת אחת ממנו לבאנעט נשרפת כלה.

1800 ה"א תק"ס ר' "פנחס אליה איש פולני' ב"מ ס' הברית כתוב בל' לא חי

1802 ה"א תקס"ב ר' פנחס הלוי איש הורוויץ אב"ד בפראנקפורט אם מיין בעל הפלאה על התורה . . . . .

1834 ה"א תקצ"ד ר' פרץ בעער בל"א פעטר בער, מורה לימודי מוסר בבית המדרש שבעיר פראג, ב"מ תולדות ישראל וכתות היהודים בל"א ועוד ספרים אחרי' רבי התועלת חננו מלכנו פראנץ נוח נפש.

ש

140 ג"א תת"ק ר' שמעון בן יוחאי בעל הזוהר . . . . .

ר' שמואל ארייך רופא ואצטרלוג, בטבריה לא מצא מקום תקנותו בהוראה ותקע אהלו בנהרדעי, שם גנן עליו

שבור מלכא מלך פרסי כי היה לו שעשועים מידי דברו אתו מדת יהודית, שם נפקד על בנו להורות לעם תורתו ויעש ספרי — ובעבור שאמר בלמכ״ס פקודי המלך, נקרא על שמו שביר, גם היה שם כינויו ירחינאי בעבור השתכלותו
בחשבון מולד הירח · ד״א ו׳ 250

ר׳ שמואל סרסא, חבר פי׳ על התורה, וס׳ מכלל יופי, נדון לשריפה מר׳ יצחק קאנסנטאן, על דבר שהודה בקדמות
העולם · · · · · · · · ד״א רנ״ג 493

ר׳ שרירא גאון נסמך לגאון בפומבדיתא שנת · · ד״א תשכ״ח 968
מורף על תורתו המתפשטות, חבר קורות חכמים וקדמוניו, הלשינו אותו מקנאיו אל המלך שהשעד והושב עם בנו ר׳ האי אל בית המשמר, ונקרא אח״כ דרור לבנו ר׳ האי שהיה יושב מ׳ שנים על כסאו, והוא היה כבן מאה שנים במותו.

ר׳ שמואל חפני מורה בסורא, חותן של ר׳ האי גאון,
חבר כמה ספרים ונפטר בשנת · · · · ד״א השצ״ד 1034

ר׳ שמואל הלוי הנגיד בר יוסף הידוע בן נגטלי׳ מקארדווא איש משכיל ונבון דבר עד מאוד, בקי בכל חכמה, ומורגל בלשון ישמעאל ומהיר בדברי אדותם, ומתחלה היה איש רוכל ומפרנס א״ע בדוחק והלך לו לעיר מאלאגה, שם הכירו סופר המלך וירא אותו כי טוב הוא וחכם חרשים ויהלל אותו אל בית מלך הרבים, וכשהתבונן בו חכמת אלהים עשה אותו ליועץ על ידו ושלטון על ארצו, וירם אותו עד למעלה ראש, וכמה טובות פעל ועשה לישראל, ושמעו הולך בכל הארץ, הלוך וגדול בספרד באפריקא וארץ שנער ומצרים בארץ ישראל ובכל ארצות המערב, והיה מהנה מנכסיו לכל לומדי תורה ומחזיקיה בכל מקום, ובשנת ד׳ אלפים תשכ״ז נתמנה לנגיד ונפטר בשיבה
טובה ושם טוב בשנת · · · · · · ד״א התט״ו 1055

ר׳ שלמה בן גבירול משורר נפלא ממאלאגא נתגדל
בסאראגאססא, וממנו ס׳ במדות הנפש נפטר בוואלענצי ד״א תת״ל 1070
הוא היה נהרג ע״י ערבי אחד· שיר היחוד אשר חבר כלו ממתקי׳·

ר׳ שמעון עשה ס׳ הלקט ובימי רש״י היה תלמידו·

ר׳ שמואל מבונערבוק גדול בישראל תלמיד רש״י ז״ל עשה ס׳ הפרדם·

ר׳ שלמה בן יצחק הוא רש״י ז״ל מעיר טראיעס במדינת
צרפת נולד בשנת · · · · · · ד״א תשפ״ט 1029
שם כינוי ירחי נקרא בלא טעם, ובפי החכמים נעטר שמו בשם פרשנדתא כלומר מפרש הדת, ויש ס׳ אחד ממנו מכונה
ליקוטי הפרדס, נפטר · · · · · ד״א תתס״ה 1105
ולפי יאסט ג״כ חי רש״י בשנת 1100 — וא״כ לדעת שניהם נופל זמנו במאה האחת עשרה, והנני מתפלא על הרב התורני ר׳ גבריאל סאלאמאן נ״י שדחה בשתי ידים את האדון הארטמן מראסטאק במכתב השלוח אליו ונדפס בעת בגלוי בשנת 1834 לפי שהחליט לאמור שחי רש״י במאה הנ״ל, והוא אמנם לדעתו העמיד הדבר שחי בשנת מאה השתי עשר, והראב״ע והרמב״ם היו בני גילו של רש״י, ומדוע נעלמו מעיני חכם הזה שתוס עין, דברי היוחסין, ובאמת רבינו תם נין של רש״י ז״ל היה בן גילו של הראב״ע כמו שמצינו בפ״ק דר״ה ד׳ י״ג, ולא רש״י כמו שעלתה על דעתו·

ר׳ שמואל אבולפארג קראי בשפניען, פירושו על התור׳ בכ״י ד״א התק״ך 1160

ר' שלמה פרחון מדקדק גדול חבר ס' השורש בלשון ערבי,
דע ראססי העתיקו ללשון עבר . . . . ד"א תתקכ"א 1161
ר' שמואל בן מאיר נקרא רשב"ם נכד של רש"י, נפטר ד"א תתקל"ה 1175
ר' שמחה תלמיד רש"י ז"ל בעל מחזור ויטרי נפטר ג"כ
בשנה ההיא.

ר' שלמה ממונפיילר נ"ל מאנטפעליער רבו של רבינו יונה
ועל ידו הוסבה שריפת המורה . . . . ד"א תתקנ"ו 1196
ר' שמואל אבן תבון מלינעל בספרד בעל המעתיק ס' המור' ד"א תתק"ס 1200
ר' שלמה בן אברהם בן אדרת בקיצור רשב"א מברצלאנא. ה"א מ' 1280
וליוחסין נפטר ה"א ע' **1310**, ב"מ תורת הבית הארוך עבודת הקודש, שו"ת — הוא הכוכב המזהיר לין נזר הקודש הרבין תורה בישראל והיה חסיד גדול, והכריז כרוז חרם בשבת קודש בנ"הכנ שנשתלח למודעה רבה בחוצות העברים, עם כל היסודות אשר עליו נשען, לבל ילמדו חכמות פלוניות זולת חכמת הרפואה משך זמן כ' שנים כלל, ועד אחר כלות כ"ה שנים שהטביע איש מקדם בלבבו יסוד נאמן באמונה ישראלית ונשתרשת בקרבו אז הורשה מזמן קבוע הנ"ל והלאה להפוך ולהשתמש בחכמת הרפואה, ור' ידעי הפניני כתב לו כתב התנצלות המובא בש"ות להרשב"א בין יתר אגיפות הכתבים שנערכו לפניו, התעורר בו להמליץ בעד הפילוסופי הנדרסה ויהי לה לפה לנקות אותה מכל כתמי און — והנה תכלית כל אזהרות של הרשב"א היתה לבער מלב ילדי נערי בני ישראל כל אמונות כוזבות, ההבליות הנבזיות, כי כן היתה אז שומה בפי כל אנשי עיר אווילא מסיפור בדוי שקס נביא חדש, נער בער אשר קבל ממלאך אלהים למודים יקרים והיה מגיד עתידו' אשר על כן באר הרשב"א בלימודיו המושכלות שאין בסיפור הזה ממש והאמת נעדרת אך הגדות של דופי יצאו מפי נבל — ובאורו אשר הפיץ על מחשכים כאלה כלו כעשן כלו מהתלי פתי', ונמקו אמונת הבל באתולת הערפל, ותהי האמונה האמיתית בדת תורת משה כעצם השמים לטוהר —.

רבינו שם טוב מליאון, חבר כתר שם טוב, ס' המשקל,
משכן העדות, ותחר בחכמת הקבלה . . . . ה"א נ"ג 1293
ר' שמשון מקינון ב"מ ס' כריתות . . . . ה"א ע"ב 1312
ר' שם טוב בר אברהם בעל מגדול עוז . . . ה"א פ"ז 1327
דון שמואל אבנהוער אכרני למלך אלפאנז האחד עשר. ה"א פ"ח 1328
דון שמואל הלוי תורני מופלג, שר הפקידות ובלשונס
אומקיאריך תחת ממשלת פטר האכזרי, ומלך פעדרא לוה להוקיע
אותו בעבור עשרו הגדול ויקח כל נכסיו . . . ה"א ק"ך 1360
ר' שמעון בר צמח דוראן מאלגיר רופא . . . ה"א קנ"א 1391
הוא היה אחד מהנגררים והנמשכים אחר הרמב"ם, ספר המורה ידע כמעט משפה לחוץ, לשון ערבי היתה לו בת שעשועים, על חכמת הקבלה שפך חמתו, וערה אותה עד היסוד בה, עשה ספרים רבים, והוא ב"מ מגן אבות, בו נתגלה עולם שכלו בכל החכמות, חבר ספר אוהב משפט כולל בו פי' נחמד על איוב, ומלבד אלה נודע בשמו ס' תשובות המכונה תשב"ץ ר"ל תשובות שמעון בר צמח. והנה התאמצותו היתה חזקה בהשלמת העם, ובאופן הלימוד כ"ג שנים, דאגתו בלבבו תמיד בעבור התישבות הרבנים על כסא הוראה, ושכרם יהי משלם, ואך עיניו נשו לתיקון המורים לילדי ישורון אשר בימים אז היו

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
שובבים ופרועים תחת ידי השוערים בעם, אין להם שחר,		
וע"פ עצתו ועצת ריב"ש ריעו נשתלשו ימות החול שליש בתלמוד		
שליש במקרא ושליש בפרשה, גם עורר את העם לאמן את ידם		
באומנות מה, ומלך השני התגבר כארי נגד פותרי החלומות		
וכותבי פלסתר שיש להם לד זכייה מה והתנכלות מן התורה,		
אך טרח והשתדל כל מקום שהלך שמו ויקרו, לרדוף אחרי		
השלום והתאחדות, כל דבריו המוזהבים נתיקרו ונתקדשו במדינת		
ספאניען, ומשם רבנים רבים לקחו עצה ומוסר השכל, ומזרעו		
אחריו כמה מאות שנים נשתלשלו הרבנים הראשיים באלגיר.		
ר' שאול אסטרוק, מקורב מאד אצל המלך מארטקש כ"כ		
עד שנתמנה ע"פ עצתו ר' יצחק בר ששת לשופט עליון .	ה"א קנ"א	1391
ר' שמעון מפראנקפורט בעל ילקוט שמעוני . .	ה"א ק"ס	1400
ר' שם טוב בן יוסף פאלקירא מתנגד להרמב"ם, נפטר	ה"א ק"ץ	1430
ר' שמואל לאניאדא בהאלעב, הלך אח"כ לווענעדיג, בעל		
מחבר כלי חמדה על התורה	ה"א רס"ח	1508
עד . . .	ש"ל	1570
ר' שמואל אוזידה דרשן בצפת, ב"מ מדרש שמואל. .	ה"א ר"פ	1520
ר' שמואל ארקעוואלטי מפאדוא, מדקדק גדול, ועשה ג"כ		
רשימת מראה מקום על ס' הערוך	ה"א ר"ץ	1530
עד. . .	שע"א	1611
ר' שמואל ור' שלמה אוסקווע ג"כ בזמן הזה . . .		
והם כתבו ספריה' בלשון ספני' והאחרון העתיק שירי פעטרארקא.		
ר' שלמה מלכו מפארטוגאל, נדון לשריפת אש במאנטוא,		
לפי שדבר על לב קיסר קארל הראשון (ובמאור עינים קארל		
החמישי) שיתיהד	ה"א רצ"ג	1533
ר' שלמה אלקבץ בעל מקובל בצפת משנת רס"ח עד .	ה"א ש"ל	1570
ר' שלמה לוריא נקרא מהרש"ל מאסטרא במדינת פולין,		
פירושו על התורה בפ"י, נפטר	ה"א של"ג	1573
ר' שלמה בן מלך בעל מכלל יופי חבר לר' יוסף קארו	ה"א של"ה	1575
ר' שלמה אפרים לונשיץ חבר כלי יקר עוללת אפרים ורוב		
ספרים אחרים שנת	ה"א שס"ב	1602
ר' שלמה נורצי ממאנטוא, ב"מ מנחת שי. . .	ה"א שפ"ו	1626
ר' שלמה אליוויירא מפארטוגאל, הוא איש מוכתר בידיעות		
פילוסופי ובלשונות זרות וספריו עלומים . . .	ה"א ת'	1640
ר' שבתי הכהן הנקרא ש"ך, היה אב"ד בק"ק העלישויא		
במדינת מעהרען ושם מנוחתו כבוד אחרי שנפטר בשנת תכ"ב		
1662, מכתבו לוואלענטין פרידריך מביא ר' יעקב שמואל ביק		
בבכורי עתים לשנת תק"ץ	ה"א ת"ך	1660
ר' שבתי בן יוסף ב"מ שפתי ישנים ושפתי חכמים, ואחרי		
שובו ממסעיו הוקם ממנו בית הדפוס בדירנפורט . .	ה"א ת"מ	1680
ר' שמואל אידלש אב"ד באסטרא ב"מ מהרש"א על חדושי		
הלכות והגדות בעל הלשון ומחקר ביאור המקראות על פי		
פשוטם נפטר	ה"א תמ"ג	1683
ר' שמעון אנשבורג מפראנקפורט, ומנוחתו כבוד בירושלים		
ב"מ דבק טוב	ה"א תס"ו	1706
ר' שלמה אלגאזי מעיר קאירא חבר שמע שלמה ומ"ה שנים		
שרת את הרבנות בעבודת הקודש	ה"א תקי"ג	1753
ר' שלמה דובנא בעל תיקון סופרים ומבאר לס' בראשית.	ה"א תק"ם	1780

	לבריאת עולם	לחשבון העמים
ר' שלמה מיימון מברלין בעל גבעת המורה ומחבר מלות הגיון בל"א, חכם מחודד	ה"א תק"ס	1800
ר' שלמה לעווי זאהן ממדינת הגר ב"מ ספרים רבים הנוגעי' בדקדוק ובצחות לשון עברי שהיתה שגורה בפיו . .	תק"ע	1810
ר' שלמה פאפנהיים מפרעשבורג ב"מ יריעות שלמה ד' כוסו'.	תקע"ב	1812
ר' שלום הכהן ב"מ תורת לשון עברי והמעריך על ידו ס' בכורי עתים בראשונה ב' תקפ"א וב"מ סדר העבודה חי בשנת	תקע"ה	1815
ר' שמשון בלאך משאלקיו במדינת גאליציען ב"מ שבילי העולם משני חלקי הארץ בלשון צחה ונקיה . . .	תקפ"ח	1828
ר' שמואל ליב גאלדנבערג מטארנאפאל ב"מ כרם חמד.	תקפ"ט	1829
ר' שלמה בערנאיס חכם הספרדים בהאמבורג . .	תק"ץ	1830
ר' שלמה יהודה ראפפאפארט נ"י מעיר לבוב בנא מלא ספרא כל רז לא אניס לי', ובקיצור ש"יר, מליץ וסופר תייר הגדול בקורות ודורות שנות עולם, ידאה כנשר במעוף רוח בינתו על במתי המליצה ב"מ שארית יהודה קורות הגאונים חי בזמנינו	תקצ"ו	1836
ר' שמואל דוד לוצאטי מעיר טריעסט מורה בבית חינוך הרבנים בפאדוא בזמנינו	נ"כ	ג"כ

ת

תלמי המלך נקרא תלמי פילאדעלפי, שצוה להעתיק התור' כמבואר בס' הדרת זקנים לר' עזריה מן אדומים . .	ב"א תקט"ו	

והנה אביו נקרא תלמי בן לאגו, ואשת תלמי נקראת בשם ארנבת וא"כ גרסת התלמוד במגלה שאשתו של תלמי, וגרסת מדרש רבה ותלמוד ירושלמי שאמו של תלמי, היתה ארנבת, צודקות שתיהן יחדו, כי לפי התלמוד היתה הכוונה על תלמי האב, ולפי המדרש שאמו של תלמי הוא הנמשך על תלמי הב' שהוא תלמי פילאדעלפוס בנו של תלמי בן לאגאס שהוראתו בל' יונית כמלת ארנבת בלשון עברי' . . . . . .

בעלי תוספות חברו גם המה ס' דעת זקנים על התורה, ומושב בית כבודם היה בצרפת בגליל ריין ובשאר ארצות גערמאניען משך מאה שנים אחר מות רש"י ז"ל כמעט .	ד"א תתק"ץ	1230
רבינו תם מטרלעאנס נכד רש"י ז"ל נקרא רבינו יעקב ב"מ ס' הישר נפטר	ד"א תתק"ל	1170

ולדעת יוחסין נפטר בשנת תתקס"ה.

ר' תנחום בן יוסף מירושלים לא נודע בברור זמן חייהו, ולפי געזעניאוס בהקדמתו לס' המליץ היה חי בשנת . .		1300

ולפי מיימון חבר פירוש על התורה בלשון ערבי וממנו באור ג"כ בלשון ערבי על נביאים ראשונים בכ"י של אקספארד גם יתיחס לו ס' השרשים על מלות תלמודיות מכונה בלשון ערבי אלמרשיד ר"ל מורה הדרך ובמתכונתו התחילו לנסות ספרי השרשים, האדון פאקאק ושנוררער, וע"י האחרון זה בא לידי געזעניאוס ההעתק מס' השרשים לר' תנחום הנ"ל.

הוספה

לסוף הודעת אי כל המפרשים הללו עם כל הטוב אשר עשו, ראיתי עוד בלבבי לגלות פה את אזני הקורא, אשר לא ידע את יוסף, היא המכונה דון יוסף הנשיא, מכל תקפו וגבורתו, ופרשת גדולתו, אשר הגדילו וינשאהו סעלים מלך התוגרי, בימי קדם קדמתה בשנת **1567**, ולפי שלא היה מפרש או מבאר למקראי קדש, ע"כ לא יחדתי לו מקום בתערובת שאר הברורים, כי אם שמתי לו פה מקום בפ"ע, למה שהיה גדול ליהודים דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו, ויאות לנו להתגדר בו, ולהראות לכל בני עמנו מה רב שהיה חילו, וכי כביר מצאה ידו, חה ספורי ממנו:

הוספה

איש יהודי היה ושמו יוסף איש פארטוגיזי, בעל הון עתיק, אך היה נאלץ בארץ מולדתו להתנכר, ולהסב את שמו בשם יאָהאַן מיקוועץ; ואולם אחרי שנאת בתי האנוסי הלז כשיקוץ משומס, נתן אל לבו לעקור את רגליו, ולבחור לו ארץ נכריה במקום שדרים שם יהודים, להראות להם שגם הוא יהודי, ולמען הסב לו וליתר אחיו שהם מאראַנען ר"ל מתנכרים, חירות וחפשית באמונה, ושתתחדש לו היגיעה והתחבולות לסחור בארץ כאשר הוא שם — ויהי אחרי שגם את רכושו בעת והפקידו במקום נאמן, נשא את רגליו ללכת עיר אַנטווערפּן, ומשם שנית נתקע לעיר ווענעדיג, שם נסה לחלות פני היושבים ראשונה בשבת תחכמוני, שיחלקו לו אי' אחת להתיישבות היהודים המתנודדים והמתמוטטים, אבל תאותו לא הובאת לו, ונלאץ לעזוב גם עיר הלזו, וילך לו לקאנסטנטינאפל, ובעת ההיא ישב סאלימאַן על כסא המלוכה, ויט ה' את חנו בעיני בן המלך, הוא סעליס היקר שהיה אז שר פלך קוטאַהייע אשר בחר בו לאיש בריתו, לבטוח בו בעבור רוב ידיעתו הנסיוניות ואומן רופאו ורוב עשרו אשר התפרץ בביתו יום יום, ויהי כאשר מת סאלימאַן ויעל סעליס על כסא המלוכה, אז הרחיבו יותר צעדי יוסף, ועירים העריס גם הוא לפחת אש התשוקה בקרב לב המלך לתגר לו למלחמה, שילך ללכוד בזרוע עוזו את אי ציפערן ובעלי וויניציא, וכן עשה כרצונו," והגדיל המלך את יוסף ויתן עליו הוד מלכות, כי נשאו להיות לדוכס מן נאקסאס ושנים עשר ציקלאדען, שהם איי הים התיכון המובחרים, אשר רק בעבורם העלה המס מסך י"ד אלפים אדומים לשנה," ומן הוא והלאה נתעטר בשם דון יוסף נשיא היהודים, מכון שבתו היה לרוב בקאנסטנטינאפל, ויהי לסולטאן איש עצתו ואחד ממתי סודו.

והנה רבני זמננו שבחו אותו לתהלה ולתפארת, ויתנו את צדקתו ומדותיו השלמיות, לאיש מופת אשר אין כמוהו בכל הדור ההוא — ועוד הוסיף להפליא את כחו ועוצם ידו במכתב אשר הוציא לאור שנת **1577**, כולל בו עקרי יסודות אמונה אשר הוכיחם ובררם במופתים חותכים, שאין עליהם תשובה נצחת, מלחמות אלהים נלחם בעד ישורון עמו, אשריהו ואשרי הדור אשר נמצא איש כזה בתוכם, ומי יתן ויוסיף ה' אלהים להקים גבר כמוהו בכל דור ודור אשר כן יגדל בעיני המלך ושריו להגן בעד עמו ולדבר בזכותם.

יוסף ראַבאַן בימי הגאונים, גם הוא נשיא אצל מלך הודו שעראם פערימאַל אשר חלק לו חלקה אחת בארצו סמוך לקראַנגאַנאָר לשלוט עליה, וכן התפשטה נשיאותו לצאצאיו אחריו.

ועוד זאת לדעת כי גם אלה חכמים הכר מעשיהם ומשפטם הוא טוב, הלא המה החדשים שנתעוררו בזמנינו, אנשי תוכחות אשר לשונם תהלך בארץ, לפרש המקרא על אופניו, ולצייר בהם את לב נערי ישראל על פי הדרך הנוהג כעת, וכה הם נקובים לשמותם:

אדלער דרשן ומוכיח בהאנאָווער, הוא כנשר יעיר על קנו, יגביה אברתו בעיט רוח מליצתו, ימשוך אליו כל אצילי בני ישראל בתוכחתו אשר מביע להם, וכל איש נבוב ילבב.

ראקטר אויערבאך מברלין.	מונק בפאריז.
באך בעיר פעסט.	מאיר הירש מברלין בעל מהודם.
הערקסהיימער בבערנבורג אב"ד והמדינה.	מיכל בעער מגאוני מלין מופלג.
ד' העם אב"ד בלעננספעלד והמדינה.	פראַנקל אב"ד בדרעזדען.
וואָלף בקאפענהאגן.	פלעהינגער אחד מחניכי הרבנים ומורה דת ישראלית בדארמשטאדט.
דאָקטאָר זאַקס מברלין, בעת דרשן מפואר¹) בפראג, קדמו לפני האדון המפורסם ד' צונץ.	קרייצענאַך מפראנקפורט אם מיין, בעל המעתיק שולחן ערוך בל"א.
יאָזעף אוב מורה בביירייט.	ריעסר בהאמבורג.
לעווי מורה בגיסין.	שטערן בגעטינגן.
לעוו בפיורדא.	שטיינהיים באלטונא.
מאיר מורה בשטוטגארד.	

והדומים להם, קליין, גינצבורג, יאָהלזאהן, ווייל, בידינגר.

---

1) השבחים והתוארים הנאמרים על החכם הדרשן האדון מאננהיימער, יאותו גם לאיש חכם נבון כזה, כאשר יעידון ויגידון כל שומעיו.
המדפיסים

פרענומעראַנטען · פֿערצייכניס ·

אנמערקונג. דיא פֿערלאגסהאנדלונג וואָלטע, דאנקבאר, אללע נאַמען דער פֿערעהרטען הערען פרענומעראַנטען דורך דען דרוק פֿעראָפֿפֿענטליכען ; דא אַבער, אונגעאַכטעט מעהרמאַהליגער ערמאַהנונג, פֿיעלע פֿאָן דען הערען זאַמלערן דיא נאַמענספֿערצייכניססע ניכט איינגעזאַנדט האַבען, אונד דער לעטצטע תנ״ך-טהייל נון אונפֿערשיעבליך ערשיינען מוססטע, קאָננטען אַלזאָ דיא ריקשטענדיגען נאַמען ניכט געדרוקט ווערדען. אויך וואַרען, אין דען איינגעזאַנדטען פֿערצייכניססען, זעהר אָפֿט דיא נאַמען אונדייטליך געשריעבען, אונד אָפֿט דער וואָהנאָרט גאַר ניכט בייאגעזעצט, וואָדורך אים דרוקע, בייא מאַנכעם דער נאַמע פֿיעללייכט ניכט גאַנץ זאָ געדרוקט ערשיינט וויא ער וויקליך לויטעט, אונד בייא מאַנכעם, דער אָרטסנאַמע גאַר ניכט בייאגעדרוקט ווארדע. איין אומשטאַנד, דער דען קאָררעקטאָר ענטשולדיגען ווירד ·

אום איבריגענס, היננזיכטליך דער טיטולאַטורען, קיינעם נאַהע צו טרעטען, איזט, אָהנע אויסנאַהמע, בייא יעדעם, בלאָס אַלפֿאַבעטיש דער נאַמע געדרוקט, דיא טיטעל אַבער, זינד גאַנץ וועג געלאַססען וואָרדען ·

א

הערר איזאַק פאריעס אויס דאַשקאָף
- איזאַק שוואַרץ אויס הוסניק
- אַבראַהאַם פיק
- אַנטאָן פיסקער
- איזאַק בערגער
- אַנגעלאָס פיסקער
- אַבראַהאַם שטיין
- איזראַעל פאפּפּער
- איזראַעל ניידע
- איזאַק בערגער
- אַבראַהאַם מנאטשער
- אַבראַהאַם כהן אויס ווערבאס
- אַבראַהאַם בערגראַפֿי

הערר איזאַק שפּענצער אויס פּעלאָט
- איזאַק רייך אויס הומניי
- איזאַק האַפּר
- איזאַק טראַסטער אויס נעצבאַל
- איזאַק ליבּמאַן אויס ראַלקאָן
- איזאַק לעמפּעלט אויס סעקסאַרד
- איגנאַטץ טויסיג
- אהרן קאָנראַט אויס פּאַרפּוס
- אַראָן קאַרגידן
- אַראָן בערגער אויס סאַלקאַ
- אַדאָלף פֿייערמאַן אויס פּעסט
- אהרן ליב רייך
- אברהם קפקא
- איצק דייטש
- איצק לעווי

הערר אנשל לעוויע
- אבערל ברוך
- אהרן גרינפעלד
- איצק פאגעל
- איצק וואָלף פּאָללאַק
- אברהם שפּיטצער
- אהרן הרש ווייס
- אברהם אלין
- איצק וואלף רייך
- אהרן שראם
- אהרן איינען
- אפרים ציפּער
- אשער בירנבוים
- איזאַק לאָוויצקי אויס יעניקוי
- אברהם פיק
- אהרן אשר
- אברהם קאָהן
- אַלבערט מעטצעל אין פּראַג
- אַראָן האָפּמאַן אין קאָהליאַנאָוויטץ
- אַבראַהאַם איזאַק מינצער אויס פּראַשנאָאָיעזד
- אַדאַם רעזעג אין פלאס
- אַבראַהאַם אפּפער אין פלאוויץ
- אַראָן ברוין אין סערעד
- אַבראַהאַם זעלינקאַ אין זאַהראַדקאַ
- א' איידליטץ אין פּראַג
- אברהם העללער אין וואראטשען
- אַבראַהאַם הירש אין יונגבונצלויא
- אַבראַהאַם קאפּפער אין שלעזיען
- אברה' ווינטערניטץ אין ראָזאָוויטץ
- אַראָן ריינער אין טורנויא
- א' העללער אין דאבניאוויטץ
- איזאַק מאַן אין נייזאַטטעל
- איזראַעל עפּטרייכער אין איידליץ
- אַבראַהאַם פליישער פּרעהליך
- איזאַק הויסר אויס קאָלין
- איזאַק זאָממער אויס גראפּבאך
- איזאַק קאטץ אין פּרשעזנילהאטא
- אברהם נייראד אויס ראשדיאלוויץ
- אַראָן קאָרעץ אויס האָרשיץ

הערר אברהם פּרעהליך אויס קאָלין
- אהרן שינדעלקע דעטאָ
- אַברהם פּריעדלענדער דעטאָ
- אברה' וואַללנער אויס ניישטאַדטל
- אברהם שאסמאַן אויס קעניגס־וואַרטה
- איזאַק געשטיי אויס ראנשבערג
- איזאַק לעווי אויס נאהאשיטץ
- אנשעל גאליא אויס אכטרא
- אברהם אַלט אויס דאמבערשיטץ
- אברהם פּישער אויס שרעסטער
- אברל שוואננער דעטאָ
- אברהם מאנאשטור
- אברהם בערגער אפּיי
- אייזיק שפּיטצער פאללאטור
- איצק ליב רייך הומענויא
- איצק האפּר
- איצק טראסלער אויס נעצבאל
- איצק ליבטמאַן אויס באלקאן
- איצק ליב לעפּאלד סעקכארד
- איגנאַטץ טויסיק
- אריה קאָנראד פארפּוט
- אַראָן בארגידאן אויס קאראלע
- אלישע שטערן דעטאָ
- אליה סוליש

פרו א אסתר סוליש

הערר אַבלע בערגער אויס סאלקא
- אַראָלף פּייערמאַן אויס פעסט
- איצק רעוט אויס לעמבערג
- אברהם ציללער דעטאָ
- אלישע מענדהאוויטץ דעטאָ
- אביש הוסול דעטאָ
- אנשל האנד דעטאָ
- אברהם זעשור דעטאָ
- אברהם פאכבאך דעטאָ
- איצק קליינמאַן דעטאָ
- איצק פורדום דעטאָ
- אבלי פּישער דעטאָ
- אהרן בלויער דעטאָ
- איצק לאש דעטאָ

הערר אברהם אלא פעקיל
״ אברהם ליב באך
״ אנשל פריינד
״ אברהם שטערן אין זאהרויא
״ אברהם שלעזינגער אין ריבניק
״ אברהם הירש לעווי אין זאהרויא
״ אברהם פריינד דעטא
״ איזאק קאהן אין לאסלויא
״ אראן אייזנער אין וואשציטץ
״ אברהם דוד קנאפף אין זאהרויא
״ אברהם בארוך אין יעדלין
״ אברהם הארנעמאן אין גינץ
״ אבר' הירש זוסמאן אויס בראדי
״ אברהם בריק דעטא
״ אברהם הירש הארן דעטא
״ אברהם לאנדעסבורג דעטא
״ איליק פריינד דעטא
״ אלעזר שטיינפנקעל דעטא
״ אליה ברינער דעטא
״ אלעזר לאנדוי דעטא
״ אלעזר קאליר דעטא
״ אליעזר שופשטיין דעטא
״ אפרים כהנה דעטא
״ אשר ריש דעטא
״ אברהם ליביש קרים אין ברזאן
״ אביגדור ברלאנד אויס טארנפאל
״ איצק ליב אטלאס דעטא
״ אברהם קליינבערגער אין קרי־שאנדנייל
״ אביש גוטמאן אין באכניא
״ אנשל קאפקא
״ אברה' זלמן זימלש אין ברעזניץ
״ אברהם לוריע אין פעטראוויץ
״ אלעזר אדלער אין הארשדיאוויץ
״ איצק בעק אין מיללין
״ איצק פאפער אין וואלושבעקן
״ אנשל בארט אויס פיסעק
״ אראן געטצל אין פאדאלל
״ אברהם פיק אין ליבליץ
״ אברהם מייזל אין וועשעראוויטץ

הערר איצק ניימאן אין פאדאלל
״ איצק קאנטאר אין זאבארטען
״ איצק רודינגער אין קאפאוויטץ
״ אהיאל אלטשול אויס לייפא
״ אהרן אשר
״ אברהם ליב קאהן
״ אדאם פאריגעס
״ אבראהאם אדלער
״ אברהם ווינטעריניץ
״ א' שטערנבערגער
״ א' לייטנר
״ א' פעללנער
״ א' אלעקסאנדר
״ איגנאץ קעניגסבערגער
״ אברהם בראניך
״ אברהם גאלדשמידט
״ אברהם וואלף
״ אברהם זיעגערל אין קרעניכהאף
״ אברהם פליישמאן אין אויכע
״ אהרן אהאדא אין לייפניק
״ אהרן קולקע דעטא
״ אהרן מענדעלעס אין פטין
״ אהרן פונק
״ אהרן רייכמאן
״ איזאק פאללאק
״ איזאק פאללאק אין אויסע
״ איזאק קורץ
״ איזאק וואלף זיעגעל אין אללישען
״ איזאק וואלף קולקע אין לייפניק
״ איזאק מארגענשטערן אין לייפניק
״ אלכסנדר בראך
״ אלכסנדר הירש
״ אלכסנדר קורץ
״ אפרים הוט
״ אפרים ווינקלער
״ אשר פונק
״ אשר שרייבער
״ איצק קעסטעל אין לעמבערג
״ איצק ליב גראסמאן אין ליפניק
״ אהרן שיק

הערר אלי' באָנדי

- א. גרינפעלד פירנעטץ
- אברהם ווינער
- אברהם לעווי
- אַלבערטה בולאָזוואַ אין קאָמאָטויא
- אברהם נאדשאראדיץ
- אבראַהאַם יאָזעף מיזלאַפ פראג
- איזאַק העללער „
- איזאַק זלאיניטץ „
- איזאַק רעאַד „
- איזאַק זעקעלעס „
- אנשל פערעלעס „
- אנשל מאַרעק אוים טאבאר
- אַראָן מענצעל אין ליבאַכאָוויטץ
- איגנאַטץ לאַשיטץ
- אהרן טשעך
- איזראַעל פאָפּער
- אנגולאם פיסקע
- אנגולאם בר"מ פיסקא
- אברהם קליין
- אהרן שטערן
- אברהם פאַנטאַ
- אהרן בייד
- איצק גרינהוט
- איצק פראַנקל
- איצק קייזער
- איצק קאהוט
- אברהם מאָנדשיין
- אברהם ליב קענף
- אלי' ביק
- אליעזר הייעק
- אלעזר נאטציטצער
- אביגדור וויים
- איצק לעווענראהען
- איצק מאנדל אוים קליין מיטציג
- אברהם פליישמאַן
- אברהם לאננר
- אברהם מיללער אוים פאָלנויא
- אהרן וויסענשטיין אוים פירניטץ
- אַרעם אולמאַן ריטא

הערר אהרן קאסקאל'נע

- אברהם רייס
- איצק הרש שווארץ
- אביגדר ראקל
- אבערל ביכלער
- אברהם מונק אין רייכענויא
- אברהם לעוויע
- אברהם פיק
- אַלעקסאַנדער וואורמפעלד אוים טוטשאַפ
- אברהם גלאָזער אוים ערליען
- אַבראַהאַם רעדליכסקי אוים משעכּ־נ עוויטץ
- איצק קאהן אוים צערקאָף
- איזאַק קאפּפערל אוים קאַמעניטץ
- איזאַק שטערנשוס אוים פאוולוף
- אברהם וואָלף קליין אין לובין
- אברהם וואהל
- אַבראַהאַם מארמארשטיין אין פאּ־דאלא
- אַבראַהאַם שיק אין קאָשאוויטץ
- אַבראַהאַם שטיינמאן אין לעסקאָ
- איזאַק פריערלער
- איזאַק פוקס
- איזאַק קארשעליץ
- איזאַק וויים
- איזראַעל ווייגבערגער
- אַבראַהאַם פירשט
- אברהם פאָללאַק
- אהרן באסיסט
- אברם שפירא
- איצק הרש טויסיק
- אהרן טויסיק
- איצק הרש זובאַק
- אברהם מייזנר
- אהרן בארוך
- אברהם זיידנר
- א"ב פרידענטהאַל
- א"ב לאמניטץ
- אהרן לעאפאלד

הערר א"ב וואָלף
„ א"ב ביאַל
„ אברהם קאַפּקע
„ איצק דייטש
„ איצק לעווי
„ אנשיל לעווי
„ אבערל מיללער
„ אהרן גרינפעלד
„ אשר בירנבוים
„ איצק פאָגעל
„ איצק וואלף פאָללאַק
„ אהרן הרש ווייס
„ אברהם זלין
„ איצק וואלף רייך
„ אהרן שטראָם
„ אהרן אייכעל
„ אברהם גאלדבערגר
„ אפרים צופער
„ אהרן ליב רייך
„ איצק בערגר
„ אביגדר בער אוים שיטראַ
„ איצק פאפפער אוים וואַלדבערג
„ אלי' ווייס אוים מאַגענדאָרף
„ איצק אדלער אוים בעזינג
„ אברהם שטערן אוים פאַפּאַ
„ אלי' וויינבערגער אוים קאטה
„ אברהם פיגדאר אוים פרעסבורג
„ איצק אונגער אוים מיקאלאש
„ אברהם וואָהל אוים נייַשטאַדטל
„ איזאַק זינגער אוים סעמלין
„ איגנאַץ רייך אוים טאב
„ אשר קארניצער דעטאָ
„ אברהם לוצאטו מאקאָוואַ
„ אברהם האליטש אוים פאַקש
„ אברהם העללער „ שימאָנהאַב
„ אברהם אדלער אוים ווערפּליט
„ אלי' ענגעל אוים ערטשין
„ אלי' גערטלער אוים ראאב
„ אלי' קאָהן אוים ווערפּליט
„ אהרן ליב קאָהן אוים צעלים

הערר אהרן סג"ל אוים ראטץ צאָלמאַש
„ אלחנן ברוין אוים דינדיש
„ אלהנן העניגסבערג דעטאָ
„ איצק בלייער אוים שאַרקאַט קע־רעבטום
„ איצק ליב וואלק אוים אַגראַם
„ איצק הרש אבלאַט אוים גראַן
„ איצק גרינהוט אוים מאַשנאַ
„ איצק שטריקער אין נאָוואָ מ'עסטאָ
„ אייזיק הרש שפיטצער אין אַראַד
„ אנשל קויפמאַן דעטאָ
„ אבר הארטמאַן אוים אַגראַם
„ אברהם ביהם אוים מענשין
„ אברהם דוד אוים פעטצעל
„ אברהם גרעגער אוים פעסט
„ אברהם עקשטיין דעטאָ
„ אברהם קליין אוים סאנטאוו
„ אברהם פישער אוים נייאזאטץ
„ אברהם בערגער אוים אוליע
„ אברהם יעקב שאבדא
„ אברהם זאַהר אוים טיסעבוי
„ אברהם פראַנקלם אוים ניק
„ אברהם ג"ש אין ראציששאנפעטר
„ אברהם לייפניק אוים מאקאווע
„ אליעזר שענפעלד אוים דינדעש
„ אלי' ביהם אוים אָבאַנרע
„ אלי' עגער אוים פעסט
„ אלי' ליליענפעלד דעטאָ
„ אלימלך קעסטענבוים אוים ערלוי
„ אלימלך אייכענבוים אוים דאָרף
„ אנשל שווייצער אוים שוראַן
„ אהרן ליב גראָסווארדיין
„ אהרן אוים ווערטש
„ אהרן בוים אוים טאטעם
„ איצק דייטש אנפערשטאק
„ איצק פאפער אוים אורשער
„ איצק וואָלף סאַאַר
„ איצק טאַוולער אוים פעטרקע
„ איצק בויער אוים גראַן
„ איצק ליב וו"ב אוים אָבאַניע

הערר איצק ווייספיילער אויס סארדע-
העלל

״ איצק פארטייא אויס ווייסענבורג
״ איצק באראן אויס פאלאטע
״ אייזיק קראמער אויס פעסט
״ אייזיק וויים אויס נייטרא
״ אייזיק ניימאן אויס דעברעצין
״ אייזיק פישער אויס נייזאטץ
״ אברה' וואלנער אין ניישטאדטעל
״ אבראהאם שאקמאן אויס קעניגס-
וואַרטה
״ איזאק נעשמייא אויס ראנשבערג
״ איזאק לעווי נאהאשין
״ איסרל שולהאף
״ אייזיק טעפפער
״ אייזיק העללער
״ אהרן רעססעל
״ אהרן בלאק
״ אלי' שייק
״ אבראהאם פראנסבערגער
״ איזייאס מאראוויץ
״ אייזיק הרש שטראשקאף
״ אברהם פיק
״ איצק שווארץ
״ אנשל פיסקער
״ אברהם שטיין
״ אברהם רויסנייער
״ אהרן בער שטיין
״ איזאק פישל
״ אבראהאם בלאך
״ אהרן שטיין
״ איזראעל פיק
״ אבראהאם איבלער
״ אברהם פיללער
״ אהרן ראביטשעק אויס פאטצוי
״ אברהם ראביטשעק דעטא
״ אברהם פאנטל אויס דוב
״ אייזיק רייכנער ״ מיהלהויזען
״ איצק לעדערער ״ קאללאדייא
״ אהרן בער לעוויטאר דעטא

הערר אלי' אופשימניע אויס קאלאדייא
״ אברהם הייעק אויס סטאלעץ
״ איצק ברייער אויס פרעסבורג
״ אברהם בער דעטא
״ אהרן דייטש דעטא
״ איגנאטץ גאלדשטיין דעטא
״ אברהם מ. שרייבער דעטא
״ איצק בר"ל הערצפעלד דעטא
״ אבראהאם קעניג דעטא
״ אנשל בר' מ הערצפעלד דעטא
״ אברה' בר"י שרייבער דעטא
״ אברהם קערן דעטא
״ אברהם ווידמאן אויס קאראמפא
״ א. מ. גאמפערץ ״ ניישטאדטל
״ איזראעל ברוין ״ מאגענדארף

ב

״ בנימין טויסיק אויס פראג
״ באנדי
״ בערנארד רעצשיך
״ בערנארד ווינטער אויס ביזענטץ
״ בערמאן טודעסקא
״ ברוך אברהם אויכטערליץ
״ בערל ווארטמאן
״ בער מיטטלער
״ בצלאל עסטרייך אין טריעש
״ בעער רינדסקאפף
״ בערנארד אלטמאן אין ווערבויא
״ בער ליב באבראץ
״ ברוך העלד
״ בערל יעלעניק
״ ברוך שווארץ
״ ב"א לאבמאן
״ בי"נ מאי
״ ב' פאפלויער
״ בלאך
״ בונם רומפלער
״ ברוך שפיעגעל
״ ברוך ריזענפעלד

הערר בעניאמען צימער אויס טיסויא
״ בנימין כהן פאפער
״ ברוך בר"ש העללער
״ בינם טראלער
״ בער רעדליך
״ בער ווינטער
״ ברוך פאללאַק אויס דרעזניטץ
״ ברוך פריינד אויס נעמהלאוויץ
״ בערמאַן בלומענפעלד אין בראָדי
״ בעריש קריש אין ברזאַן
״ ברוך וואטיצקו אין ברעזניץ
״ ברוך וואללערשטיין אין בעה.לייפא
״ בערנארד רעדליך
״ בערנארד ווינטער
״ בענדיט ציטש אויס באשטקלאלש
״ ברוך נאבל ״ פאלאטא
״ בעניאמען בערגער אויס באנהאד
״ בונעם רומפלער
״ ברוך שפיגל
״ ברוך ריזענפעלד
״ בערנארד קאהן אויס יעניקויא
״ בעניאמען מענדל אין ליבאריטץ
״ בענעדיקט זינגר אין פראַג
״ בערנארד שטערן אין בידשאָף
״ בערנארד אדלער אין לוקאוויטץ
״ בער פירט
״ בערנארד שפיגעל אויס קאָלין
״ בנימן שטיינר אויס שעבעשיץ
״ בנימן בלאטנר אויס קאָלין
״ בנימן צימער אויס טיסוי
״ בענדיט צילון אויס באשקעלאלש
״ בנימן בערגער אויס באנהאַרד
״ בערל טרייד אויס לעמבערג
״ בעריש מויס דעטאָ
״ בעריש עסטרייכער דעטאָ
״ בן ציון באהט דעטאָ
״ ברוך ווייס אויס פעסטה
״ ברוך פריעד אויס שומענטארן
״ בעער כ"ץ מאועס דעטאָ

הערר בנימין גליק אויס טאַפאָלטשאָן
״ בעער מאטטערסדאָרף אויס שאַג
״ בעער אייזענבוים אויס קאָדענ־דאָרף
״ בעריש קערץ אויס מיקאָלאַש
״ ברוך טויבער אויס פרעסבורג
״ בעער ליפא אויס פוכאָף
״ בעער שפיטץ דעטאָ
״ ברוך פיזינגער קאללאדיי
״ בעער זיטטיג אויס טשקין
״ בנימן בוימאַן אויס פעסט
״ בנימין אונגוואר אויס מאָראַוויטץ
״ בענדיט טריינר אויס אורשע
״ בעריל בראָדי אויס אלטאָפען
״ בערל פיק אויס טאפ

ג

״ גבריאל פאָן פערנשטיין אין דיסעלדאָרף
״ גערשאָן לאבס אין פלעסס
״ גרשון מאיר נימעריווער אין בראָדי
״ גאבריעל האללערשטיין אין בראטצען
״ גאבריאל קאַרלבורג פעסט
״ גאבריעל פאפער אורשע
״ גבריאל בלאנגענבורג פעסטה
״ גרשון ליב פיק קאָמאָרן
״ גרשון ליב פיק פעסטה
״ געטצל לעוו „
״ גומפריך אייזענשטאַדט פרעסבורג
״ גערסאָן לעמבערגער
״ גדל שייבנער אילעווע
״ גרשון קאפערל סלאניטץ
״ גאבריעל פונק
״ גאָטטליעב הוססערל
״ גדלי' האָז אין לייפניק
״ גערסאָן שטערן
״ גערסאן העס
״ גרשון פאַנעט אין ביליג

הערר גרשון גאלדבערגער אין ליפניק
״ גאבריעל גוטפריינד
״ גאבריעל מארעק טאבר
״ גאבריעל העללמאן אין הומפאליץ
״ גבריאל הערמישער ״ הארעוויץ
״ גאבריעל שפיעגלער ״ לעסקא
״ גאבריעל פישמאן
״ גרשון פריעדענטהאל
״ גרשון בעלאק
״ גערזאן לאנגווייל אין ניישטאדטעל
״ גאבריעל פאללאק
״ גאטטליעב האפטער אוים נייקאללין
״ ג׳ אחראגער אוים פראג
הערען געברידער לעווי 2
הערר גרשון בעלאק
הערען געבריד׳ שפיגעל אוים שטיינגרוב
הערר גוטמאן לעבל אוים צעלש
״ גאטטליעב צוויקער אוים קאללין
הערען געברידער שירלמ׳ ״ דעטא
הערר גרשון קאפעצקע אוים קאנאראוויץ
״ גרשון זילבערשטיין אוים לעמבערג
״ גרשון הירשלער ״ אגראם
״ גרשון ערנסט ״ פוריר

ד

״ דוד זיממעלעם אוים פראג
״ דוד צאפפערט
״ דאניעל שיללער
״ דוד בריל
״ דוד בער דייטש
״ דוד סעכטעלען
״ דוד סג״ל סענטיש
״ דוד פיקלער רייטץ
״ דוד ליב גוטמאן דינדיש
״ דוד וויינער פאסטרע
״ דוד הירש שערוויכקע
״ דניאל הרש שטיינער
״ דוד נאוואק

הערר דאוויד שראמעק
״ דוד שמואל נאטטליב
״ דוד ראטרעטשיץ
״ דוד קישלער אוים ראדאן
״ דוד שניטצער אוים בידשאוו
״ דוד מאטץ אוים הערנארף
״ דוד פריינד אוים זאגיעזד
״ דודווינדשפאך אוים העללישויא
״ דוד קרוים אוים שטוכגב״ק
״ דוד וולאשאן אוים קאלין
״ דוד ווייגנר אוים פאשינקע
״ דוד גראטטע אוים ניישטאטעל
״ דוד הירש אוים פאגעלפאנג
״ דוד זאממער אוים גאיא
״ דוד קאלין דיטע
״ דוד לעף אוים קאסטערליטץ
״ דוד הענטעלן
״ דוד האנזיעל אוים לעמבערג
״ דוד לאוויש דעטא
״ דוד פעלליר ״ דעטא
״ דוד ליב קרוינשטיין דעטא
״ דוד ברש דעטא
״ דוד העכט אוים ווארטענבערג
״ דוד שמואל ג״ל
״ דוד ראטרעטשיץ
״ ד׳ באצאן אוים רעבניץ
״ דוד לעווי אוים נעוזדאשאף
״ דוד ליב קעניג דעטא
״ דוד ניימאן אוים בעבין
״ דאוויד גרונדפעסט אין ווילקאף
״ דוד צימאנד אין בראדי
״ דוד קופפערבערג אין ברזאן
״ דוד גאמפערטץ אין דעטיקום
״ דוד ב״ר בער כ״ץ אין קלעפע
״ דאקטער אייזענבערג אין ברזאן
״ דניאל הייליג
״ דניאל שטיינשניידער
״ דן טאהן אוים לעמבערג
״ דוד שנירדרעהער
״ דוד קאהן

הערר דאַוויד פערעלעס
• דאניעל לאַנגוויל ליבאָלאָוויץ
• דן שיללער
• דוד מטצנר
• דוד הירש
• דוד ליב גרינוואַלד
• דוד ביכלער
• דוד דייטש פאָלנויא
• דוד בערל
• דאַוויד פראַנקענשטיין פלאן
• דאַוויד ליעבליך דעשנע
• דאַוויד אַלליכטל פלאן
• דאַוויד בינג
• דאַוויד פרידמאַן
• דאַוויד האַטשיק
• דאַוויד סופר
• דאַוויד ווייסענשטיין
• דאַוויד באָדראַנסקי
• דוד נאָוואַק
• דניאל הירש שטיינר
• דוד הירש פאָגעלגזאַנג
• דאַוויד גראָסטע ניישטאַדטל
• דוד קרוים
• דאַוויד קערמים
• דניאל איבירש
• דאַוויד קאהן אוים שאבעקרוג
• דוד שטערן • מיקאָלאַש
• דוד בער האמבורג אוים פרעס-בורג
• דוד סאמעק אוים יאָהאַני
• דוד וואטיץ • פרעסבורג
• דאָקטאָר פוקס אוים ניישטאַדטל
• דאַוויד שאַטעק אוים פרעסבורג
• דאַוויד אדלער דעטאָ
• דאוויד מאדערן דעטאָ
• דאָקטאר בערנהיים דעטאָ
• דוד הירש בויער אוים פעסט
• דוד כהן דעטאָ
• דוד הירש בויער קעטשקעמעט
• דאניעל אויסטערליץ

הערר דוד לעמבערגער אוים פרעסבורג
• דניאל שוואַרץ • לאשברין
• דניאל פאפער • באנהאַרד
• דניאל הייזלער • גונאָוועטש
• דוד יהושע בעק • דעטאָ
• דוד כהן אוים קעמלינג
• דוד שטוקמאַן אוים נייטראַ
• דוד גרינפעלד • וואשארהעלל

ה

• הערמאַן ג"ש
• היינריך בויער
• הירשל רייטער
• היינריך הערשמאן
• הערש קליין סעגעד
• הרש גוטפלען דובקוויא
• הרש הויזער מאהל
• הרש ליב ראטענבאַך פעסט
• הרש בער העלפער
• הרש גרינבלאַט מישקאלטץ
• הרש פריערמאַן הויענויע
• הערש גרויער
• הרש האָראָוויטץ
• הילל טויבער
• הילל ברוין
• הערמאַן קאנטער
• הערמאַן פיק
• הערמאַן בעקמאַן
• הערמאַן מיעסטיץ
• הרש פריש
• הענך אשער
• הערמאַן אויפריכטיג אוים קוניטץ
• הרש לויכר אוים פלאניץ
• הרש קלאַבער אוים נורלינאַוו
• הערמאַן פאפילסק אוים פאטעק
• הרש בלאטנר אוים קאָלין
• הערמאַן בלאַך אוים גראַפענריער
• היינריך קנעפפער אוים ראנשפערג

הערר הרש יעניקויא אויס לעמבערג

- הירש שמעלקי דיטא
- הערש מולדענשטערן דיטא
- הערשיל שמערונקלאר דיטא
- הערש קרעפס דיטא
- הירש לאַש דיטא
- הירש קלורפיל דיטא
- הירש לאַנדענבערג דיטא
- הענך אשר אויס מיסקאָוויטץ
- ה׳ שטראשתאוו יונגבונצלויא
- הירש פּריש אויס שעפניק
- האַרטמאַן אין קרעמזיער
- הערמאַן ברילל
- הערמאַן באַס
- הערמאַן קורץ
- העללער אויס לייפניק
- הלל גאָלד אין לייפניק
- הירש קעפטעל אין לעמבערג
- הרש קאָהן
- הרש וויינבערגער גוו"א
- היינריך בערגשטיין
- הרש ליב שלעזינגער
- הירשל יאָלוס
- הירש שטיינר
- הרש ראדנר
- הרש בויער הומפּאָלעטץ
- הרש פּראַנקעל
- הרש קייזער
- הערצעל קאָהן מאוננעריש בראָד
- היינריך הערמאַן חאָסניק
- הירש קויפמאַן אין שאַבטיץ
- הירש ראָטהענשטיין אין יאַלשאָווא
- הרש זאהרער
- הענך וואָהלמוטה
- ה׳ פּראַנקעל פּראג
- ה׳ מינצער אויס ניקאָלייא
- הערמאַן לעאפּלד מאר
- הע׳ שווייצער
- הרש האראוויטץ

הערר הילל ברוין

- הרש כ״ץ
- הענך בויער
- הירש רייטער
- הירשעל הערשמאַן
- הלל אַמכום אין בראָדי
- הירש ליב זילבערשטיין דעטאָ
- הירץ האַלבערשטאם דעטאָ
- העניך בראהין דעטאָ
- הירץ ברעננער ברזאַן
- הרש פּישעלס אין מוללין
- העניך גיביאל אין לאשאק
- היימאן קנאָפּף אין זאהרויא
- הירש לעבינגער אין זאהרויא
- היימאן אייזנער אין ניקאָלייא
- היימאן גאָטשאַלק אין דעטאָ
- הערץ אַרשוי אין דעטאָ
- הערמאַן פּישער אין נעבושעל
- הערמאַן פּישער אין פיסא
- הרש סטעקויער אויס טשקין
- הרש ווערקנער אויס טור
- הירש וועססעל • טאטעס
- הירש קאהן • דעטאָ
- הירש שטיין • יאנקעס
- הירש וויל • פעסטה
- הירשל גראס • וויינערן
- הירץ ברייער • פאקש
- הלל גאטטליעב אין סארדעהעלל
- הרב יאמבעק
- הרב פּאסטאכּע
- הרב דרדע
- היינריך גרינצווייג אויס פעסט
- היינריך בק • פרעסבורג
- הערמאַן לעמבערגער דעטאָ
- הערמאַן פלעס דעטאָ
- הערמאַן פאפּפענהיים דעטאָ
- היינריך טויבער דעטאָ
- הרש האז אויס פוהאף
- הירץ טעדעסקא אויס מיקאלאש

הערר הרש לעווין • ראקענדאָרף

- הרש שלעזינגער • שאבעקרוג

ו

- וואלף פישעל אוים טורניא
- וואלף דובסקיע דעטא
- וואלף קאליש
- וואלף איזנער לאשאנץ
- וואלף רייך בייע
- וואלף קופלער פריקפע
- וואלף קאפ
- וואלף בעק
- וואלף ליב שווארץ
- וואלף קאהן
- וואלף גרינפעלד אוים פאָריעבראד
- וואלף קעקלע אוים לעמבערג
- וואלף דיב לייפא
- וואלף קוהן
- וואלף באק
- זואלף באַרדאַס
- וואלף קארפעלעם פראג
- וואלף קאָהן
- וואלף יאקאב אַלטשוהל פראג
- וואלף לעווי
- ווילהעלם לעווי
- וואלף קאָליש
- וואלף ריינר הומפאָלעטץ
- ווילהעם קליין
- וויעזנער נאבאד
- וואלף שרייבער
- וואלף וואלעם
- וואלף שטיין
- ווילי בלומרייך
- ווילהעלם יאקאב זאהן
- וואלף בעק
- וואלף פאלאק
- וואלף רייך
- וואלף פירטח אין סטראקאניטץ
- וואלף גאַנז

הערר וואלף פראגער אין ריבניק

- וואלף פראגער אין זאהרויא
- וואלף קאהן אין פלעסס
- וואלף סימאָנס
- וואלף וואדנואנריקי אין וואסעלין
- וואלף פרענקעל אין בראדי
- וואלף שווארץ אין פאַצוי
- וואלף לעוויט אין טשקין
- וואלף פאנטים דעטאָ
- וואלף הירשלער אוים פרעסבורג
- וואלף בערנויא - דעטאָ
- וואלף בעלל - דעטאָ
- ווילהעלם וואלף - טורנויא
- וואלף ראָזענטהאַל - קאנישע
- וואלף לעדערער - אורשע
- וואלף וויים - טוער
- וואלף וויים אוים סאנקטפעטער
- וואלף ניימאַן - סאנכאוו
- וואלף שטיינער - וועטש
- וואלף דינגער - יאללע
- וואלף וויים - וועכברין
- וואלף ליב - פענטעלע
- וואלף בענעדיקט יאהן
- וואלף שפיצר אויב מאקאווע
- וואלף שפיצר • דעמפשיץ
- וואלף אַלטמאַן • כאנטיף
- וואלף בראך • דעטאָ

ז

- זיגמונד ברעע
- זיגמונד מאנדעל אין פלומענויא
- זיגמונד פלאטצער
- זנוויל וואלף אין לייפניק
- זעליג וואבסערפאגעל אין איכע
- זנוויל מונק אין ייאַסאַ
- זעליג לעווי
- זלמן וויינוואורם
- זלמן פליישנער
- זלטן לעפמאַן אין פיהרזען

הערר זעליג לאשאנסקי
- זעליג ווינער
- זאלמאן פישעל
- זלמן האהענבערגר עבענל
- זעליג פֿאַביאַן אין פירניטץ
- זעליג לורי אין הומפאלעטע
- זנוויל שפיץ
- זלמן מיללער
- זלמן לעוו
- זעליג פֿישער
- זלמן פיק אין פוליטץ
- זעליגמאַן שפּיראָ
- זלמן זיידנר
- זעליג רומפֿלער
- זנוויל באַראָן
- זנוויל רייך
- זעליג לאַנגשוה
- זאַראַך הארנשטיין
- זיסקינד שטיין אין סטראַקאָניטץ
- זעליג בלאָך פיסעק
- זעליגמאַן כלאָך
- זלמן אַדלער אוים לייפּאַ
- זעלקי שוואַרץ רעטאָ
- זעליג פיק
- זעליג ריינער
- זעליג קוה
- זעליגמאַן גלאַזער רעטאָ
- זלמן אלטשטאק קובענע
- זלמן דייטש
- זלמן ליב ריינער קאָמאָרן
- זלמן ווייס אָבאַניע
- זלמן מאַרקברייטער פעסט
- זעלקי פֿירט אוים ש"ה
- זרח פֿריעדלענדר אוים קאָלין
- זלמן פיק אוים ראטיאנקע
- זאַראַך הארנשטיין אוים שענברון
- זעליג לאַנגשוה אוים ראנשפערג
- זעליג שטערנבאך אוים לעמבערג
- זלמן מענקיש רעטאָ
- זלמן מישאנישקום

הערר זלמן ווייזעלעם
- זלמן ברער אין בארמן
- זלמן שוואַרץ לאשברין
- זעליג כ"ץ לאוואש
- זעליג שטערן מאקאָווע
- זימל שטערן
- זיסקינד שפיטצער אַלטאָפֿען
- זעליג שפיטץ טשקין
- זרח ליפא פוכאָף
- זלמן בריכטע
- זלמן אָסיסקאָ טאפפעלשאַן
- זלמן דייטש מאלאטצקא
- זלמן יאפע קאללאדייא
- זנוויל מאדרי
- זנוויל שטאמף
- זוסמאן ראזענבערג טאב
- זעליג לאַנגפֿעלדער אַלטביסטריץ
- זעליג גערטלער ראַאב
- זנוויל כהן הויסנר
- זנוויל שפיטצער אַגראַם
- זנוויל ק"ב

ח

- חיים קורמאַן אין קראקויא
- חיים שטיין
- חיים טויסיק
- חיים ארצט
- חיים בר"ה בלאָך
- חיים שפיטץ
- חיים וואָלף פוצנער
- חיים דוד פראגער
- חיים שמואל שנאבעל
- חיים טרוטמאַן
- חיים פורד אוים האבושריוויץ
- חננאל ראפאך אוים ווערפרים
- חיים מייזעל
- חיים היבלער
- חיים כ"ץ חלומניץ
- חיים פֿרייא

הערר חזקי׳ כ״ץ לעווי
- חיים בענדינג אויס יאָהן
- חיים טובי׳ שיסלער קאללאדייא
- חיים בלאָך פֿרויענבערג
- חזקי׳ העסקר מיהלהויזען
- חיים שיטץ אין קלעפֿע
- חיים פראנצויז
- חיים בערינשטיין
- חיים נישטיין
- חיים הירש פאהל
- חיים לוביע אין ברעזניץ
- חיים בר״מ צוצוק אין דין
- חיים באנאָוויטץ אין בראַנדייס
- חיים וויינבערג אין שפאמישעל
- חיים יעקב בראַבֿמאַן אין קלאַזנאַץ
- חיים האהן אין בעזינג
- חיים לעווי פרעסבורג
- חיים בער האלישויא
- חיים היפש ביטנר
- חיים ברילל פרעסבורג
- חיים לעדערער סאנטאוו
- חיים שטיינער נייאאפֿען
- חיים לעווינגער
- חיים הרש טאלעק
- חיים צילצער
- חיים גראַאַג
- חיים אפענהיימער
- חיים טויסיק אויס זאבערטען
- חיים הרש האלבערשטאַדט אויס קאָלין
- חיים שטיינער אויס קוירשים

פֿרויא חנה יאלליש אויס לעמבערג
הערר חיים בר״ש דעטאָ
- חיים איצק קרלוהאַנער דעטאָ

ט

- טוביה גוטמאן

פֿרויא טהערעזיאַ קאָרנפֿעלד
הערר ט. ויידעמאַן אויס יעניקויא
הערר טריסטל לוסטיג אויס בורשאוויטץ
- טאָביאס טהאָן אין ביסטראַעל
- ט. קעניגסבערגער אויס רעבֿניץ
- טעוויל שטיינער מאגליד
- טובי׳ מאדער קאללאדייא

פֿרויא טהערעזיאַ שענק אויס ניישטאַדל
- טריינדל גרינוואַלד

י

הערר יאקאב נאַשריץ
- יאָאַחים רי״ח
- יאָאַחים קאַרפּעלעס
- יאָאַחים העללער אויס יונגבונצלוי
- יאַקאָב ייטעלעס פראַג
- י. רייס אויס שעסדאָר
- יאָזעף מינץ
- יאָזעף קלעפּטאָרש
- יאַקאָב פערוטץ
- יודאַ פֿירטה
- יאָאַחים היבשער
- יאָאַחים קאַטץ אויס חלומניץ
- יאָאַחים פֿרייא
- יאָזעף מערישעל
- יאָזעף גאָטטלאָב
- יאַקאָב גאָלדשטיין
- יאַקאָב קאָבלער
- יאַקאָב רייך
- ישעי׳ הערצאָג בייע
- ישעי׳ פירשט פאלעקע
- ישעי׳ מעסטיץ פעסט
- יודאַ פאָללאַק לערווינקע
- ירמיל לעווענטהאַל מיטשקא
- יוסף יאַנספֿעלד
- יוסף אולמאַן באנהרד
- יאָזעף קאָהן אַלטאָפֿען
- יאָזעף בער לעווענטהאַל
- יוחנן הערצפֿעלדער מאנאשטור
- יאיר מינסטער באנהרד
- יוסף בלאָך

הערר יוסף רינדלער

- יאָזעף ווייס
- יוחנן וואַלטער
- יוסף שטערן
- ישראל פֿייגל
- יוזפא רייך
- ירמיה קולקע
- יוסף פערל
- יוסף ראָזענצווייג
- ישראל ווינקלער
- יאַקאָב קאָרנפעלד
- יאַקאָב קאָהן
- יאָאַחים שרעקער
- יאָעל אַדלער
- יאַקאָב יערוזאַלעם-דרעשניץ
- יאַקאָב לענגספֿעלדער נייאשלאָס
- יאָזעף מאַרקולע
- יאָזעף בעקמאַן
- יאָזעף רייגער
- יחזקאל פּאָזעמאַנטיר
- יהונתן הירש
- יאקב ליב שוואַרץ
- יוסף ווייל
- יאָזעף קאַנטאָר אויס רייכענבערג
- יאַקאָב קאהן אויס סעהעט
- יאָזעף שטיין אויס ליבאַטשאַן
- יאָאַהים באבעק אויס דרעאייזען
- יאָזעף יאָנאַס קאָהן אויס נייא-צערקווע
- יאָאַהים ניימאַן
- יאַקאָב אוטיץ אויס קיש
- יאָזעף האָנעק אויס כומשאן
- יאָנאַס פֿישעל אויס יעניקויא
- יאַקאָב וועטצלאר אויס קירכנבערג
- יאָזעף וועטצלאַר אויס ליבאַטשאַן
- יאַקאָב וועטצלער דעטאָ
- יאַקאָב גלאַזער אויס משעראָדיץ
- יאַקאָב אַבעלעס אויס מיכולף
- יאָאכים העללער אויס דרעאייזען
- הערן יודאַ זיגלער אויס וואַש-נאיעסט

הערר יאַקאָב האָפֿמאַן אויס שעהן ברון

- י׳ העללער אויס ווארא
- יאקב ליב גונדלפֿינגער אויס לי-באָבאָוויטץ
- יאזעף ברילל דעטאָ
- יצחק פאפער דעטא
- יודא ליב וייל אויס ש״ה
- ישראל ליב פֿישע׳ אויס שי:אָוויץ
- יעקב שוואַרצקאָפֿף אויס עלהאַטקע
- יודאַ ווערנער אויס מאַלישוי
- יאָאַחים שטיינער אויס סוואישיץ
- יודאַ הערשמאַן אויס בעמיש לייפא
- ירמיאַס מויטנר אויס קוט
- יעקב שידליוו אויס קאָללין
- יעקב ג״ש דעטאָ
- יוסף קרויס אַרצט דעטאָ
- יעקב פֿליישנער דעטאָ
- יונתן טורנויער דעטאָ
- ישראל פֿריעדלענדער דעטאָ
- ישראל פעטשעק דעטאָ
- יה־שע האַממערשלאַג דעטאָ
- ישראל יוסף קאַווינץ
- יוסף אולמאַן אויס האַבערן
- יודא בלאָך אויס מעצלינג
- יאַקאָב מאַנדלער ראנשפֿערג
- יאָזעף פֿליישנער אויס אססער-היטטע
- יאָזעף שלעזינגער דעטאָ
- יאַקאָב גלויבער אויס פערנאַרטיטץ
- יודאַ מאנראוויטץ אויס גאיאַ
- יוסף צבי גרינוואַלד אויס ביזענץ
- ישראל היים שרעטער אויס לונ-דענבערג
- יודאַ מאלאוואן דעטאָ
- יאקב חזון מאאר
- יונה אברהם פיפוש אויס לעמבערג
- יעקב קרוינשניין דעטאָ
- יואל העשולת דעטא
- יואל וואלדבערג דעטאָ
- ישראל ליב שרעשניל דעטאָ
- יוסף שניען דעטאָ

הערר יעקב בה"צ — שרעשניל

- יחזקאל רוחנור דעטאָ
- יוסף שאַף דעטאָ
- ישראל ליב פעלצור דעטאָ
- יוסף חיית דעטאָ
- יעקב שמואל ראפאפארט דעטאָ
- יוסף כאקאל
- ישראל וואָלף קאַרפיל
- יחיאל נאַקע דעטאָ
- יואל לאַנדויא דעטאָ
- ישראל ליב צעללור דעטאָ
- יעקב רייניץ דעטאָ
- יידל וואָלף
- יאַקאָב וואָלף אין אויכע
- יאַקאָב קאָליש
- יאַקאָב הירשפּולס אין אויסע
- יאָאַכים הערליך אין האָף
- יאָהאַן בעער
- יאָזעף שטיינשניידער
- יאָזעף זעעמאַן
- יאָזעף זיגעל אין פראַנקשטאַדט
- יצחק וועקער אין קראַקויא
- יונען קויפּמאַן אין העלישויא
- יהודה ליב ווינר פראַג
- יוסף קאַרפעלעס „
- יעקב רוידניץ „
- יואל טויסיק „
- יעקב פערזעק „
- יעקב לעווי
- יעקב פאונר
- יעקב הרש לעבעל
- יצחק לעווי
- יודאַ קלעמפּערער
- יאָזעף ליעבען
- יאָנאַס הויזער אויס טאַבאָר
- יאַקאָב וויזעלעס
- יאַקאָב פערעלעס
- יחזקאל ווינטערניטץ
- יודאַ שטיינשניידער
- יאָאַכים טויסיק

הערר יאָאַכים בלאָך

- יאָזעף שמייכלער
- יאָזעף גאָטטלאָב
- יאָזעף ברעדער
- יאַקאָב רייך
- יאָזעף מערישעל
- יצחק הלאַסטיטש
- ישעי' בר"מ
- יעקב בוקסבוים
- ישעי' ליב מיללער
- יודאַ איטצעק
- יצהק הירשאַן
- יודאַ ליב ראָזענשטיין
- יוסף גרינוואַלד
- יעקב פעסלער
- יחיאל צבי ווערנר
- יאַקאָב דיעמאַנד
- יאָזעף הערצאָג
- יאָזעף קאפעל
- יאָזעף אַדלערשטיין אין פּאָלנויא
- יאָאַכים שטיאַסניא פירניטץ
- יאַקאָב אולמאַן דעטאָ
- יאָזעף אָללמאַן דעטאָ
- יאַקאָב יאָזעף אוללמאַן
- יאָזעף הייט אין האַבערן
- יאַקאָב הערץ אין פּאָלנויא
- יאָאַכים פערוטץ
- יידל זאָננענשיין
- יוסף העללער
- יעקב הרש ווערנר
- יעקב קאָהן
- יעקב ליב בלים' מדאָביטשויא
- יחזקאל לעדרר
- יעקב שטיינשניידער
- יחזקאל אַבעלעס
- יעקב בר"א
- יוסף שטראַססע אין דאָברושקאַ
- יאָזעף ווינטערניטץ אין קעניגגראָטץ
- יאָזעף זתד פרעהאָרשאָף
- יאָזעף קאָרנפּעלד טובשאַם

הערר יאָזעף ראַדיטשעק פּלאַן

• יאָזעף קורצפריער נייאהויז
• יאָזעף מאָרוויטץ קאמעניטץ
• יאָזעף עהרליך נייאהויז
• יאַקאָב פּוקס
• יאַקאָב גאָלדשטיין
• יאָזעף דעליקאַט אין לוק
• יודאַ ראָזענפּעלד
• יודאַ קאָהן בערגר
• יוסף גרשון טריעש
• יצחק שוואַרץ
• יעקב מרדכי בויער
• יושע ליב ראשראוויטץ
• יוסף לאַנג
• יעקב אונגער
• יאָזעף וואַכּסנער
• יאָאַכים דייטש
• יא. דרעסנער אוים פרעהארשאף
• יא. פּאֶרבר
• יא. פערזיקאַנר
• יא. ווינר
• יא. ענער
• יאָ. פּראֶהליך
• יא. לאַנדסבערגער
• יא. ליכּטוויטץ
• יא. ליאָן
• יא. נאַטהמאַן
• יא. עמ. ווישניטץ
• יאַשקאָוויטץ
• יא. לעווי
• יא. גאָלדשטיין
• יוזפּא וויס
• יוחנן וואַלטער
• יוסף שטערן
• ישראל פּייגל
• יוזפּא רייך
• ירמיה קולקע
• יוסף פערל
• יוסף ראָזענצווייג
• יעקב שטוקס

הערר ישראל ווינקלער

• ישעי' בעלאַק
• יוסף בלאָך
• יוסף רינדלער
• יאָזעף פּליישנר
• יאָזעף שלעזינגער
• יאַקאָב מאַנדלער
• יאַקאָב גלויבער
• יודאַ בלאָך מעטצלינג.
• יוסף טויסיק
• יצהק באַלביערער
• יעקב האָפּמאַן
• יאאַכים ראָזענבוים
• יאַקאָב מיללער
• יאָאַכים ראַטה
• יוסף מינץ
• יהור' ליב פּירט
• יאָזעף קלעווועטאַש
• ישראל ניידאַ
• ישראל פאפער
• יוסף משה מעהרישעל
• יוסף גאָטטלאָב
• יחזקאל פּישעל
• יאַקאָב מויטנר אוים לייפּאַ
• יואַחים אַלטשוהל דעטאָ
• יאקאב אַלטשוהל דעטאָ
• יאָאַחים ווידרפראזאם דעטאָ
• יודאַ שרייבער
• יאנא נייאבורגער דעטאָ
• יחזקאל פאועטאנטיר אוים מיס-קאוויטץ
• יהונתן הירש דעטאָ
• יאקאב ליב שוואַרץ דעטאָ
• י. האפּמאן אוים רעכּניץ
• י. פּייגעלשטאק דעטאָ
• י. קעניגסבערגער דעטאָ
• י. קאהן דעטאָ
• י. ליכּטבלויא דעטאָ
• י. מורליג דעטאָ
• יאזעף קאסאוויטץאוים יונגבונצלויא

הערר יאקאב גלאזער אויס ארניטצגרין
- יאזעף האננאק אויס בלומשאן
- יאקאב האפמאן אויס שעהנברון
פרויא יעטעל אדלער אויס ארניטצגרין
הערר יוסף העססע אין ריבניק
- יאזעף פאללאק אין גאלדמאנס־דארף
- יאזעף קאראנט אין ניישטאדט
- יאניאס יאקאב העניגער אין ריבניק
- יונה זילבערשטיין אין בראדי
- יונה קעלמין דעטא
- יונה ביק דעטא
- יוסף בלבן דעטא
- יוסף צינז דעטא
- יאקב שמואל לאנדוי דעטא
- יאקב פאריללע דעטא
- יאקב קאפאליש דעטא
- יאקב שפירא דעטא
- יקותיאל קאריצער דעטא
- ישעי' פרענקעל דעטא
- יוסף סעגאלע אין ברזאן
- יצחק ביללעט דעטא
- ישראל איילין דעטא
- יוכף פריינד פרעסבורג
- ישראל קלאהר אין ברזאן
- יונה פרוסטמאן דעטא
- ישראל כהן אין טווישקאף
- ישראל הארמאן אין דווישעק
- ישראל ראזענפעלד אין ראדשין
- יאקב פישער אין שאפקא
- יאקב שולהאף סצעעצעליטע
- יוסף וויינבערג אין שפאמישעל
- יאזעף פארגעס אין ליבעסניטע
- יחזקאל אייבעשיטע אין דאמ־בראווא
- יאקב דייטש פרעסבורג
- יוסף לעמבערגער דעטא
- יוסף שלעזינגער דעטא
- יודא פיילענדארף דעטא

הערר יוסף שאבערל פרעסבורג
- יאקאב שטרויס פרעסבורג
- יוסף בר"ש בעטטעלהיים דעטא
- יאקאב שפיטצער שטאמפפען
- יאזעף בעטטעלהיים פרעסבורג
- יאזעף דיאמאנט קאראמפא
- ישראל שקווארניני נאדאש
- יואל בער האלישויא
- יעקב בער דעטא
- יעקב פאללאק קאדענדארף
- יעקב ליב שלעזינגער דעטא
- יודא פינקאס אויס פוחאף
- יעקב בעריבטע „ דעטא
- יאקב ב"ץ „ דעטא
- יעקב וויינבערגער אויס קובענע
- ישעי' קליין אויס שעפעני
- יחזקאל לאנגפעלד אויס פוחאף
- יוסף דויאק אויס סט. געארגען
- יחזקאל קאפקא אויס קאללאדייא
- יוזל נאסאל „ דעטא
- יוסף מארבאך „ דעטא
- יהושע פרייע „ דעטא
- יעקב שעהנברון „ דעטא
- יוסף אברהם שטאמפער דעטא
- ישראל קרויפא „ דעטא
- יצחק קאהן „ סטאלעץ
- יודא שפיץ „ שיטערש
- יחזקאל פריינד „ פרויענבערג
- יצחק קוידערס „ דעטא
- יונתן עהרליך אויס דוב
- ישראל האלוב „ דעטא
- יצחק ליב סג"ל „ דעטא
- יוסף פינקאס „ פאלאטע
- יוסף אלי' „ פאקש
- יוסף מארקוס „ פיסקא
- יוסף מארקוס „ סעטשע
- יוסק העניג „ געסטא
- יוסף קויפמאן פאלאטע
- יצחק משה סענדעס

הערר יאקאב הערצפעלד אויס טאטעס
= יאקאב פעלדיאהר „ אסאר
= יאקאב שטיינהארד „ כאקאווע
= יאקאב חיים פריינד „ פאקש
= יאקאב בעק „ אלמאש
= יאקאב ענגער „ פעכט
= יאקאב פריינד אויס פאקש
= יאקאב ערטנער „ גראסכינאד
= יעקב שוחט „ פעסט
= יעקב ליב לינצר „ דע א
= יעקב פערלפאססער אויס סענטיש
= יעקב פערלפאככער „ יאללע
= יעקב בער שאקוואר
= יעקב אלי' ליליענפעלד אויס באי גארדע
= יעקב ליב יאנקעט
= יעקב כ"ץ וויינבערגער אויס ווערפעליט
= יעקב כ"ץ וויינבערגער אויס כעללע
= יעקב באג אויס וועכפערין
= יצהק לעפלער אויס מאער
= יצהק הערצוג „ טאפ
= יצחק ברייער „ סעמרע
= יצחק ראזענצווייג אויס אפען
= יצחק ז"ב „ פאקש
= יודא שווארץ „ „
יודא ליב וואלדמאן „ פעסט
= יודא וואלדמאן „ ווערפעליץ
= יחזקאל כהן „ שוראן
= יקותיאל פישער „ אדאם
= יאזעף קאלינסקע „ פעסט
= ברודער „ „ „
= יאזעף לעווי „ אפען
יהושע ווייס „ וועכפערין
= יהושע יוסף „ אורשע
= יהושע באסקאוויטץ „ סענטיש
= ישעי' שטיינער „ אכאד
= ישראל גראף אויס אנפערשטאק
= ישעי' גראס „ קעטשקעמעט
= יעקב בובבינדער אויס אלטאפען

הערר ישראל לעוו אויס דארדע
= ישראל פרענקעל אויס טאקייא
= יונה פריד „ אבבע
= יונה קראנציטער „ הומענע
= יעקב שואר „ קערעכטעש
= יעקב גרין „ האטוואן
= יעקב שפירא „ אגראם
= יידל פאלאקשעק „ פאנקש
= ישעי' נייאמאן „ בושינקע
= ישעי' הורוויטץ „ גטאשנאך
= יאקב וויינבערגער „ „
= יהודה וואלף קינדל „ באטאר
= יוסף ליינקויף אויס גראסווארדיין
= יוסף הרש „ פשערהאף
= יקותיאל אויס ווארארין
= יונה וואכטל מיהלהויזען

כ

= כתריאל פפייפער אין געוויטש

ל

= ליפמאן עסטרייכער אויס טורנוי
= לעפאלד פירכה
= לעבעל שטיין
= לאצער בויער
= לאצער ראזנער
= ליב לעמבערגער
= לאצער פאללאק
= לאצער טויסיק
= לאצער שולהאף
= לאצער יאקער
= לאצער גאלדרייך
= ליב פישל
= לעווי ווינטער
לאצאר רעזעג אויס פלאס
= לעבעל אפאטעק אויס בעזנא
= לעאפאלד פאנטא = בראדעטץ
= לעבעל קאהן

הערר לעפאלד ווינטר אויס יאָזעפשטאַדט

״ לעמעל גאָלדשמיד ״ לונדענבערג
״ ליביש וואהל ״ לעמבערג
״ ליביש שמערונקלער דעטאָ
״ ליפאַ גאָלדבערג דעטאָ
״ ליביש מאנש דעטאָ
״ ליביש שניעצלער דעטאָ
״ ליביש בלויער דעטא
״ ליביש מענ יש דעטאָ
״ ליביש הוסמאַן דעטאָ
״ ליפא ראַקאַל דעטאָ
״ ליביש טעלצער דעטאָ
״ לאזאר ווילטיג אין קרעמזיער
״ לאזאר וואהלמאַן ״ אויסע
״ לאזאר פריינד דעטאָ
״ ליב הירש
״ ליב בראשמאַן אין לייפניק
״ ליב שפיגעל ״ דעטאָ
״ ליב ווינקלער ״ דעטאָ
״ לעאָפאָלד מייער
״ ליביש זילבערשטערן אויס לייפניק
״ ליב גאָלדבוים אין שאלישיטץ
״ ליפמן ר׳ הירש ב״ש פראג
״ ליפמן פורגעס דעטא
״ ליב רוזא
״ לאַצר מ״ש
״ לאצר שטייניטץ
״ ליב פארגעס
״ ליב איטצעלעס
״ לעווי שניידער
״ ליב פלאוויטץ
״ לאָבאָסיטץ
״ לאַזאַר בויער
״ לאַזאַר ראַבנר
״ לעוויא עסטרייכער אין טריעש
״ לעאָפאָלד שולהאָף ״ פירניטץ
״ ליזר הערר אויס באטשעק
״ ליב לעדערער סקאַלקאַ
״ ליב פיק אין נייש טאַדט
״ ליב פאָללאַק אויס נאַכאָד

הערר לאַזאַר כראַבעטץ אויס קאַמעניטץ

״ לאַזאַר כהן ״ טוטשאפ
״ לעווי שוואַרץ ״ דעטאָ
״ ליפמאַן שוואַרץ ״ דעטאָ
״ לאַזאַר ווייס
״ לעבעל ווייס אויס טאפאלשאן
״ לעאָפאָלד ווייס
״ ליזר שפירע
״ ליב אנשערל
״ ליב ויידנר
״ לע׳ רעכניטץ
״ לע׳ שלעזינגער
״ לי׳ אָפאָלד ש ייטצר
״ לעאָפאָלד עהרענבאַך
״ לעאָפאָלד פישער
״ לעאָפאָלד גאַרדאָן
״ לא׳ גוטמאַן
״ לע׳ ביאל
״ ליב לעמבערגר
״ לעמבעל טעפפער
״ ליב שטיינר
״ ליב שיף
״ ליזר האמבארגר
״ ליפמן אברהם לעווי
״ לעאָפאָלד מאראוויטץ
״ ליב בירט
״ ליפמאן נעװעקלוי
״ ליב שטיין
״ ליזר בויער
״ לאזאר ראסנר
״ ליזר וואטיץ סטראקאניץ
״ ליזר האפמאן אורשע
״ ליב אשנער קאטלוואוויטץ
״ ליבש סגאללע
״ ליביש קארנפעלד
״ ליביש אוסטרזעטצער
״ לואי רייך אין לאָסלויא
״ ליבל היילבאָרן אין ריבניק
״ ליב באַדינג אין ניימעגען
״ ליב לעמיזאָן ״ דעטאָ

הערר ליב גאטטשטאלץ אין אַרשויא
= ליפמן סלאנניקי אין ברעזניץ
= ליב שווארצבערג. אין סלאַטין
= ליב בלאך אין מולאטין
= לעווי לעוויט אין וועלשיטץ
= לעאפאלד עלסנער אין ברנעק
= לעבל לוסטיג אין לאבעם
= ליפמאן ראזעפיטראל אין קלא-
זאנאָוו
= לעווי זענגר אוים לייפא
= לעווי סג"ל פראדאם דיטא
= לעווי פריסטר דיטא
= לאצוס שטרייבער דיטא
= ליב פישל אוים מיסקאוויטץ
= לאַצאַר סימאָן מענדל
= ל׳ הערצפעלד
= ליזר וויל קאללאדייא
= ליב בעקר דעטאָ
= ליב נאַגלער נעזדאשאף
= ליזר שולץ צירנויא
= ליזר גרינפעלד פאצויא
= ליזר שולהאָף דוב
= ליב קראמער מילהויזען
= ליב פאנטל טשקין
= לאזר ראאב בעזע
= ליב צימערמאַן מאדע
= ליב קליין אונגוואר
= ליב וויים טור
= ליפמאן פוקס טאפאלטשאן
= לעאָפאָלד דאָרנר ברעסדאוואטץ
= לעמל ביזענץ פרעסבורג
= לעאן ביאח דעטאָ
= ליזר כהן דעטאָ
= ליזר צערקאוויטץ דעטאָ
= לעאפאלד מאנדל דעטאָ
= לעאפאלד פרייאשטאדטל דעטאָ
= לעאפאלד וואטטיץ
= ליזר פריעד וערבויא
= ליב הערצאג דעטאָ
= ליב טוסאץ אוים ביטש

הערר לעווי שטערן אוים פרעסבורג
= ליב צייזלער = אורשע
= ליב ווארע = מאקאווע
= ליב קופלער = קובין
= לאזעל דייטש = פעסטה
= ליזר שווארצענבורג אין אורשע
= ליזר ראָזענבערג אין קישקורעש
= ליזר באסקאוויץ = פעסטה
= ליפמאַן האָפמאַן = אולמאש
= ליפמאַן פיללים = אַלטאָפען
= ליפמאַן וויים = שוראן
= לינצר = פעסטה
= לעווי = דעטאָ
= לעאָפאָלד פריד = אַראַד

מ

= מאָריטץ שרייבער
= מאָזעס הערליטשקאַ
= מאָזעס מאַנדעלעס
= מאָזעס באַם
= מאָזעס לעוו אין טשערנאַהאָראַ
= מייער בעער
= מיכל טערש
= מיכל פיאַלאַ אין טשער
= מיכאל זינגער אין אויסע׳
= מישל פריינד = דאברואמיעליץ
פרויא מרים הוסערל
הערר מאַתית לאַנג = ווייסקירכען
= מאיר פאטצויער אין ליפניק
= מענדל באטשום = דעטאָ
= מאיר ראָזענטהאַל = דעטאָ
= משה לעאן = דיטא
= משה פנעט = ביעליטץ
= מרדכי צאַפערט פראג
= מאיר טויסיק דעטא
= מרדכי אברהם פלון דעטא
= מאיר בוכהאַלטער סמיכהאף ? !
= מאיר פירטה אוים איידליטץ
= מרדכי כן

הערר משה גלאַזער
- משה וו"ש
- מאַרקוס קוידערס
- מאָזעס מיכעלופּ פּראַג
- מיכאַעל טעללער „
- מענדל טונעלעס „
- מענדל ר' שלום גוטמאַן טאַבר
- משה ראַפּ
- מרדכי שטערן
- משה כהן
- מאַרקוס שטערן
- מיכאַל טשעך
- מאָזעס בויער
- מאָזעס פֿרייא
- מענדל שיעף
- מיכאַל גרינהוט
- משה פֿראַנקעל
- משה וועקסלער
- מתית גיידושעק
- מתית שיממערלונג
- משה וויינבערג
- משה ליב מיללער
- משה וואַלנער אויס סעמניטץ
- מרדכי ליב
- מרדכי הרש לעווי אויס שאַשין
- משה דוד גראס
- מאיר וואלף גרינוואַלד
- משה יוסף גרינוואַלד
- מיכל באסקאוויטץ
- מרדכי הרש לעדרער
- מאָזעס הרש דייטש
- מאָזעס קאהן
- מרדכי הרש לעווי
- משה בערענפֿענד
- מאָזעס פֿפֿײלבאָגען אויס מעזע-ריטש
- מאָזעס גאַנזעל אויס טריעש
- מאַרקוס רוס אין פאלנויא
- מאָזעס שניידער אין הומפּאָלעטץ
- מיכאל שיללער אויס פאלנויא

הערר משה הירש
- מרדכי רעבענוואורצעל
- משה קאהן
- משה יודא ליב לעוו

פֿרויא מרים קלאס אויס ווייסקירך

הערר מרדכי זאבעל
- משה דאננאטה

פֿרויא מירל רייך

הערר מאיר בעער פאקארנע
- מאיר פּאָפּער
- מיכל שטעטער
- מרדכי מאיר אין נייביטשאָף
- מרדכי פיק אין קלאַסטער
- מאיר באנד אין גיכהיבעל
- מאָזעס צימּמער אין פרשעהאשאף
- מאָזעס מעטצעל • טוטשאפּ
- מאַרקוס פֿישער הערשמאַן מיע-סטיטץ.
- מאַרקוס בלאָך ראָזענבערג
- מאַרקוס בוסטינא אין סערניא
- מאַרקוס ענגעלהמאַן
- מאַרקוס פֿריינד
- מאַרקוס לעווענבערגער
- מאַרקוס לעווים אין סדרעדע
- מיכאַעל דייטש
- מיכאַעל שרייבער
- מאָזעס פֿישער
- מאָזעס וויים
- מאָזעס לעבעל רייך
- מאריץ לעאָן בעכער
- משה געץ
- מרדכי שנאַבעל
- מאיר זאהרער
- מרדכי טשאַסני
- מאנים עפשטיין
- משה ליב טורנויער
- מיכאַל האָלצמאַן
- מרדכי ליב זאַלצר
- מאיר ליב לאַנדעסמאַן
- מ"א פֿריידענטהאַל

הערר מ"א קארפנער אויס קעלשטיין

- מ"א קירשנער
- מ"א מירס
- מ"א פערלעס
- מ"א זאהרויער
- מ"מ באָהם
- מ"א עפראַטה
- מ"א פראַנקל
- מ"א פריינד
- מ"א האללענדער
- מ"א קיכניצקיא
- מ"א א"ב שעפער
- מ"א שפיטצר
- מ"א מאי
- מ"א אייזיר
- מ"א קאטשענציא
- מיכאל פאָגעל
- משה ליב הארוויטץ
- מאיר מיכנער
- מרדכי ליכטענשטערן
- משה ליב קולקע
- מיכאל גרינער
- משה פרעהליך
- מענדל קולקע
- מאָריטץ גרינבוים
- משע שטיינהויער
- משה קאפקע
- משה בעלאק
- משה הערץ
- מאַטהיאַס לעווי
- מאָזעס וויסהוט אין ראנשפערג
- מ עם רייך • טיסויא
- מאַרקוס קאהן
- מאיר בלאך
- מיכאל טהאַלהיימער אויס בייערן
- מיכאל שוואַרץ אין שטיענאוויטץ
- משה פרייד
- מענדל גלאַזער
- מאיר כאַלדמאַן
- מאָזעס רייאר

הערר מאיר קלעפעטאש

- משה פרייא
- מיכאל גרינהוט
- מענדל שעף
- מיכאל הירש טשער
- משה בויער
- מאיר כאַלים
- מאניש בעק
- מאיר קאַפפער
- מאיר פירטה
- משה פירטה
- משה ראנשבערגר
- מיכאל וואטיץ
- מארקוס בלאך
- מאַרקוס פירטה
- מאָזעס אברהם פישל
- מאָזעס בער
- מאָזעס אנפער
- מאַרקוס האַללער אויס לייפא
- מאָזעס פיק
- מאיר שניידער
- מענדעל פישעל
- מאיר קראַל
- מ' קאהן
- מ' קאריטשאנר
- מאַרקוס שטיין שעראדיץ
- מ' ראזענבערגער אויס רעכניץ
- מתתיהו שולטייס „ ראמבעק
- מיכל שוחט „ פעכטה
- משה דענהאף „ אַלטאָפען
- משה גאלד „ פאלאטע
- משה אהרן „ פלאטאוו
- משה פיליטץ „ וועספרין
- משה ווילהיים „ פארקאן
- משה ליב פרידמאַן „ אונגוואר
- משה שענפעלד „ סענטיש
- משה אהרן כ"ץ „ סערווא
- משה ליטויער „ ווערפעלם
- משה שטיינער אויס קעטשקעמעט
- משה דוד שטראָסער אויס טאָפ

הערר משה ציגנר אויס סעגעדין
= מענדל ווייס „ מארטינעש
= משה אברהם אויס פאלאטע
= מאנוש עסטרייך „ אלטאפען
= מרדכי דוד „ יארמוט
= מרדכי שלייפער אויס קאסטהעל
= מרדכי הירש „ פאפא
= מרדכי יודא „ פעסטה
= מרדכי פאלאק „ „
= מרדכי שטערנבערג „ אלטאפען
= מרדכי שטערן „ „
= מרדכי ליב פריינד „ קאמארן
= מרדכי דייטש „ פעסטה
= מאיר פריי „ „
= מאיר פריד „ אונגוואר
= מאיר שוהט „ אלטאפען
= מאיר סג"ל „ לאשאניץ
= מאיר דייטש „ ניק
= מאיר בערגער „ פאפא
= מענדל וואלף אויס גראסווארדיין
= מענדל באפפער „ אבע
= מיכאל הירש „ וואקסאדע
= מיכאל ליב „ טיסוביא
= משה הרש גראס „ ראזענבערג
= מאיר ווייס „ אונג:עראדען
= מאיר חזן „ סט. געארגען
= מרדכי בראד „ יאהאני
= מרדכי ליב ווייס „ „
= מרדכי לאנג „ שאבעקרוג
= מיכאל קאהן „ נאדאש
= מארקוס יאזניקער אויס רייץ
= משה וויזער אויס מיקאלאש
= מנלי בעריכטע „ פוחאף
= מאקס שייא „ גינס
= משה באלאראב
= משה אייזענשיטץ
= מאיר דרעקסלער „ שאטטערס-דארף
= מאדל שטראססער אויס אלאטצקע
= משה האפמאן „ ביטש

הערר משה בעטטעלהיים אין פרעסבורג
= מענדעל ביאח „ „
= מענדל כהן „ „
= מאריץ דייטש „ „
= מארקוס שטיינער „ „
= מארקוס קלינגער „ „
= מאזעס גרינפעלד „ „
= מאיר וויינבערגער „ „
= מאריטץ לײדעסדארף „
= מארקוס הירשלער „ „
= מארקוס לעוו „ „
= מ. ל. הערצפעלד „ „
= מאריטץ יונגמאן אין סט. געארגען
= מרדכי שרייבער „ פרעסבורג
= מאיר מאסטניע „ קאלאדייא
= מאנדל אופשימניע „
= מאיר ליב פלעשנער אין נעודא-שאף
= מאיר ליב אדלער דעטא
= משה ליב קארעץ אויס וואלדד
= משה ארנשטיינער אויס ברעזע
= מאיר בער ליבשיץ „ פאצויא
= מאיר עהרליך „ דוב
= משה עהרליך „ „
= משה פנטל „ „
= מאנדל פנטל „ „
= מענדל בלאך „ טשקין
= מאיר שטיין „ „
= מאיר ליב גאנז „ „
= משה הרש זיטטיג „ „
= מענדל האהן „ מיהלהויזען
= מענדעל ניימאן „ „
= מאננלי ווייס „ שיטרא
= מאננלי כהן „ מינצען
= מורא גראף „ אפערשטאק
= מתתי' שפיטצר „ טאב
= מרדכי ליב שעפער „ גאקאווא
= מרדכי טויסיג „ „
= מאיר שפיטצר „ הערייעס
= מאירם גאטטהיים „ אלכאפען

הערר מענדל הרש פרעגער אויס אלט־אפען.

* משה שווארץ „
* משה יעקב אפפענהיימער „
* מאַרקוס רוידניץ
* מאריץ וועהלע
* מאזעס ה׳ רוידניץ אויס פראַג
* מאַרקוס גלאַזער
* מאזעס ווינר
* מאזעס עסטרייכער „ טורנוי
* מאַרקוס האממערשלאַג אויס מע־זאליטש
* מאַרקוס דובסקיע איים טורנוי
* מארקוס קלעפעטאַרש
* מאזעס פֿרייא
* מיכעל גרינהוט
* מיכעל טשעך
* מאזעס בויער
* מרדכי שיללער אויס סרוואשן
* מרדכי שלייפֿער אין קעסטעזיעל
* מרדכי וויטאל „ דינדש
* מרדכי פֿישער „ סעקוואר
* מרדכי סיפסר
* מרדכי פֿריעדמאַן „ הומענויא
* מאַרקוס ייטעלעס
* מיכעל נייער
* מאיר קלמן גוו
* מאיר הרש שטערן אויס פנקש
* מאיר גרינבוים
* מיכאל טהארש
* מאַזעס אשר
* מאַרקוס קארנפֿעלד
* מאַרקוס יאקער
* מאזעס קנעפֿלער
* מאזעס פיק
* מענדל פֿישעל
* מאיר שניידער
* מאיר קראל
* מאיר זאממער
* מאריץ פֿרייאבערג אין פראַג

הערר מאַרקוס אַלטשוהל אין בעהמיש לייפאַ

* מאַרקוס זאַכּס אין לישקויא
* מאַרקוס בערגמאַן אין ווילטש
* מאיר ליב מענצעל אויס ליבכֿאוויץ
* מרדכי כ״ץ „ „
* מיכאל קאוויינוץ „ קאללין
* מאַרקוס קאהן אויס גראַזליץ
* מאריטץ
* משה לעווי אויס קאלין
* משה ליב בלאטנר דעטאַ
* מאיר פֿארציוועקע אויס שטייניץ
* מיכל אימערגוט „ „
* מאיר פֿירטה אויס מינכֿען גרעץ
* משה ראבעטשעק אויס פאפאוויץ
* משה שטיינר אויס צערקאוויץ
* מאיר בלאך אויס גאלדבאך
* מאזעס וויסהוט אויס ראנשפערג
* מ. טהאַלהיימער אויס טאַשקויא
* מאַרקוס קאהן אויס שאַססענראַטה
* מיכאַעל שוואַרץ אויס שטינאוויטץ
* מאזעס רייך אויס טיטשויא
* מענדל מאַנדעל אויס גאַיאַ
* משה ליב פֿוקס דעטא
* מרדכי ראזענבוים„ דעטא
* משה הערשל הייעק „
* מרדכי הרש לאַנגער „
* משה ליב מיללער „
* מענדל קארנבליא אויס לינדנבערג
* מרדכי גאלדשמיד „ „
* משה פֿליישער אויס פראסניטץ
* מרדכי וועבער אויס לעמבערג
* משה וויינרעב „ „
* משה מרדכי בלומענפֿעלד אויס לעמבערג
* משה יוסף פֿלאהר „ „
* מאיר באַנישטעל „ „
* מרדכי יאַלליש „ „
* מאיר פֿרענקל „ „
* מענדיל בלאך „ „

הערר מאיר וואהל אויס לעמבערג
= משה מעחט " "
= מענדל סאקאל " "
= משה וויינבורט " "
= משה ראובן קעזינבאַד " "
= מרדכי בורגער
= משה זענעל
" "
= מרדכי אלול סיענקל " "
= משה יאַנים אויס לעמבערג
= משה עסטרייכער אויס לעמבערג
= משה מווא " "
= מאיר זעביש " "
= משה הירשל מולדענשייערין אויס לעמבערג
= מאיר מינץ אויס "
= מדלא רעסמול
= מאַננעס בעראפֿעלד " "
= משה פֿעמור " "
= מאניתו בראדהיים אויס לעמבערג
= משה שאַניצגור " "
= מאיר קריסטיאַנפאָללער אין בראדי
= מאיר שמואל " "
= מרדכי סטרעליסקער " "
= מרדכי שמואל קלאַרפֿעלד " "
= משה ליב העקליר " "
= משה שאַפֿעל " ברזאַן
= משה סוביל אין טארנפאל
= מאיר ריין " זאסמוק
= מיכאל וויזל " מיראניץ
= מאַרקוס פֿישער אין בייטהעון
= מאריץ פראגער " ריבניק
= מאריץ פיאָרקאָווסקי אין קרייצר
= מאריץ פֿרידלענדער " פלעסס
= מאריץ פאללאק אין שוכאף
= מאריץ פֿרענקעל " ניימע
= מרדכי ב"ר אברהם כ"ץ אויס קלעפֿע
= מאריץ מייער "
= מאַרקוס פיק שאפקא
= מאָריץ רישיניסקי אויס בונצלוי

הערר מאַרקוס פיק אין לאבעס
= מאזעס קעללנער אין וועהלאַוויץ
= מאזעס העללער " יעניכאף
= מאזעס ווייס " רוידזין

נ

= נתנאל ליכנאָפּסקי אין לייפניק
= נעהעמיאַס רעפֿאַעל רוידניטץ
= נעפטהאל רייכנר
= נח צבי האללערשויער
= נפתלי וואלפֿנער
= נתן דייטשמאַן
= נאַטאַן ווייס,
= נ"א בערגר
= נאטהאן ראטהשילד שענברון
= נחום הלוי
= נתן גוביאן אין וואשעליץ
= נאטהאַן מארקוס אין אַבען
= נתן מאטשיצקער אין בראָדי
= נטע פֿיילער קורש
= נחמי' וואונדעל טשקין
= נפתלי גאנז קאמארן
= נחמי' קאלמאן סארדעהל
= נתנאל יארמיט
= נייפֿעלד פעטמה
= נתן ברוין פרויקירכען
= נה"ש פרעסבורג
= נ. לעווי
= נאכהלע שוואַרץ
= נאטהאַן שווארצענבערגער
= נח הויזער טאפּו
= נאטהן שטיין זאמבאר
= נחום ריינוואלד
= נאָאה שרעקער
= נאטהן וועזעל אויס סעהלע
= נתן לעדרער אויס ליבבאוויטץ
= נאטאן שיקלער אויס קאָלין
= נטה טאפפּר אויס וועלעניץ
= נתנאל עסטרייכר מוטטערסדאָרף

הערר נטע סאקאל אויס לעמבערג
- נחמן טשאפ דעטאָ
- נחמן באחשניץ דעטאָ
- נחמן משה אלברמארק דעטאָ
- נפתלי ראבינואהן דעטאָ

ס

- סימאָן פוקס
- ס' פאלאק אויס כורנוי
- סאמואל פירטה
- סאלאמאן רעדליך
- סאלאמאן סטראקאש
- סימן קאחסאבא
- סאלאמאָן גראש סאבא
- סאמועל קאהן
- סאלאמאן קארנפעלד
- סימאן ברעטיש
- סאלאמאן פראנקען בוש
- סענדר קריידל
- סענדער שניידער
- סאַלאַמאָן ליליענפעלד אין יונג-בונצלויא
- סאַלאַמאָן ווייסבערגר אין פרעבאו
- סימאָן פאלאק אין וואסאוו
- ס' פאַללאַק אין וואסאוו
- סאַלאַמאָן שטרויס וואַלאניץ
- סאלאמן נייבויער אויס לאנגענ-דערפלאס
- סימאָן קליין
- סאמואל פישער אויס ניישטאַדטל
- סימאן קנעפפער אויס ראנשפערג
- סאלאמאן בלאָך אויס פערנאטיטץ
- סאלאמאן אויערבאַך אויס שענ-בארן
- סאלאמאן בלאָך אויס מאטטערס-דאָרף
- סאמועל אבעלעס אויס נעדראס-גיטץ

הערר סימן טאַנצער אויס שטינאוויטץ
- סאַמועל קלויבער אויס מעצעלינג
- סאַלאַמאָן קרויס אויס טישויא
- סימאָן לעווי אויס ניישטאַדטל
- סאַמועל עלופ אויס לייפא
- ס' שטערן אויס רעבניץ
- ס' קאָרנפעלד דעטאָ
- סענדר שניידער
- סאַמועל אשנר
- סימאָן בלאָך
- סימאָן פאפער

פרויא סאַפיע בעק

הערר סימאָן מונעלעס
- סאַמועל אַבעלעס
- סאַמועל פישער
- סאַלאַמאָן שטיין
- סאמועל קארעק
- סאַלאַמאָן ה' באנדי אין פראַג
- סאַלאַמאָן פרעהליך אין האתענ-שטאַדט
- סאַלאַמאָן רייק אין אויסע
- סאַלאַמאָן לוריא דאַזעלבסט
- סאַלאַמאָן גאַנז
- סאַלאַמאָן פראַנקעל
- סימאָן ראבאטץ
- סאַמועל יאָס פראַג
- סאַמועל לעוו פריינד „
- סאַלאַמאָן סטראַשיטץ
- סימן פלאָן „
- סימאָן שאַק „
- סימאָן קוה
- סאַלאַמאָן פישל
- סאַלאַמאָן רעדליך
- סאַמועל בויער טרעביטש
- סאַמועל לעווי הומפאָליטץ
- סאַמועל שטראַססער
- סאַמועל היבשער
- סאַמועל הערשמאַן
- סאַלאַמאָן זאממערניטץ נאַבאַר
- סאַלאַמאָן קאזאטשיק טובשאַפ

הערר סאלאמאן אללינא טוטשאפ
- סאלאמאן פלאסמאן נייהויז
- סאלאמאן ליבליך דעשנע
- סאלאמאן פישער
- סאלאמאן פוקס
- סאלאמאן שווארץ
- סאלאמאן ווייס
- סאלאמאן בריק
- סאמועל פריינד
- סאמועל שפיטצער
- סאמועל שפיעגלער אין לעסקא
- סימאן ארלער אין פישטין
- סא׳ פאללאק
- סא׳ גרייפנער
- סא׳ יאלקוויטץ
- סא׳ זיעגעלמאן
- סא׳ ליאן
- סאלאמאן בויער
- סאלאמאן גרינהוט
- סאפאריע ווינטערשטיין
- סאלאמאן האמבורג אין גארשא-וויטץ
- סאלאמאן פראגער אין בריטהען
- סימאן ראהמער אין ריבניק
- סימאן נייאמאן אין ריבניק
- סאלאמאן פרענקעל אין קאזעל
- סאמועל פרענקעל אין ניישטאדט
- סאמועל פאפפער אין בראנדייס
- סימאן קאהן , פרעסבורג
- סאלאמאן טערעסקא דעטא
- סאמועל הויזער דעטא
- סאמועל מאטטערכדארף דעטא
- סאמועל לעבענשטיין דעטא
- סאלאמאן מאיר דעטא

ע

- עמאנועל שווארץ פאלגויא
- ענועל זאכעל

הערר ענזעל באק מטאפליטשאן
- עלבארד צימער טוטשאפ
- עצעבעל פייגעל פלאן
- עצעבעל פאפער טוטשאפ
- עליאס שלעזינגר
- עליאס שפיטצר
- עמאנועל ווייס
- עפשטיין
- עהרענפעסט
- עמ׳ קעניגסבערגער
- עמ׳ ארכענאף
- עמאנועל גרינהוט
- עליאס שטיין
- עליאס בלאך
- עמאנועל נייהוט אוים לייפא
- עמאנועל ווערנער דעטא
- עיבור קויפמאן טשארע
- עליאס שלעזינגער שאפקא
- עליאס קאנטאר
- עליאס פייטוס אין אביציזטוויא
- עזריאל פראנקלס אין פעסטה
- עזריאל דייטש אין שוראן
- עזרא הילף אין סארדעהלעל
- ענזל פלעש אין פעסטה
- ענגעלסבארגער אין פעסטה
- עקיבא שווארץ אפפערשטאק
- עקיבא שלענקר וויען

פרויא עלקא ראזענפעלד נייטרא
הערר עמאנועל שיעף
- עמאנועל קארנפעלד
- עליאס טיללער אוים ליבאטשאוו
- עדווארד ווינטר אוים יאזעפשטאדט
- עליאס מיללער אוים טאבאר
- עמאנועל גרינהוט אוים מעטצלינג
- עזריאל פוקס אוים דאמבערשיטץ
- עזריאל פפלאנצער אוים לעמבערג
- עובדי׳ פינקלור דעטא
- עליאס שטערן
- עליאס סוליש

פ

הערר פהיליפ ברוין
- פהיליפ קראַמער
- פרידריך קעניג אין אויסע
- פסח זינגער אין ביעלקאָוויטץ
- פרץ פאָללאַק
- פייש פינגער
- פאָל צאדיקס
- פאָללאַק גלאַס
- פינקל ממיאַווע
- פייש באר
- פהיליפ מאָראַוויטץ אין איידעל
- פיליפ פראַנקענשטיין פלאָן
- פייט ציממער פרשעהאשאף
- פיליפ רודאלף אין הורקע
- פיליפ שטייניטץ
- פאלק וואהלמוטה
- פייבל פליישער
- פישער לעהרער אין טריעש
- פייבל קרשעליבנא
- פנחס שטיין
- פירטהקירש
- פינקאַס עלענבאָגען
- פייט מויטנר לייפא
- פחהי׳ דראבאוס
- פ׳ ענגעלסמאַן אויס רעכניץ
- פ׳ לעבענספעלד
- פלק שוהלאף אויס פאצוי
- פיליפ לאטצקאָ „ ניישטאַדטל
- פייש פעסטער „ קאַלאדייא
- פייש עהרליך „ נעוזאשאף
- פייבל גראס „ ראאב
- פייש פריש „ ראדעק
- פסח יוליאוס „ גראן
- פסח יוליאוס „ סערוואש
- פנחס פוקס „ טאהלטשאן
- פינקאַס כהן „ פעטצעל
- פייבל פישער אין לינק
- פייש פישער „ סארדעהעלל

הערר פייזשל שטראסער אין פאקש
- פייש ליאָן
- פלטיאל שטראסער „ כאמאס
- פיליפ רעכט „ פעסטה
- פרץ חיים „ דעטאָ
- פנחס ווארע „ שוראן
- פייש לעדערער „ סעקסארד
- פנחס לוריא „ בראָדי
- פייבלמאַן געמומפערטץ דעטיקום
- פאַביאַן מאָזלער אין הלטשין
- פויל שולהאף אין זאב
- פינקאַס געטצל אין האך ליעבען
- פאלענטין מיללער אין בראַנדיים
- פ. גרינוואלד „ טורנוי
- פיליפ גוטמאַן „ נעוועקלויא
- פייבל ניימאַן לענעלעק
- פינהס דראבאף
- פלאָריאַן לעדרער אויס מויט
- פיליפ קאהן „ ברשעזנא
- פייש ליבעקשטיין „ לאַנגדאָרף
- פייש געלבר „ קאָלין
- פנחס אייזלער „ דעטאָ
- פייבל פלויט „ דעטאָ
- פנחס ראבילי אויס לעמבערג
- פנחס יעקב לאַנדע דעטאָ
- פנחס סוד דעטאָ

צ

- צדוק פונדע
- צאַבריאַס קאַללמאַן קאדרשעטיץ
- צדוק פאָלאַטשעק אויס קאָלין
- צדוק באַך „ לעמבערג
- צדוק לאַנג „ נעזדאשאף

ק

- קלמן נידעלכבערג אין ליפניק
- קנימן האָללענדער „ בילעטץ
- קאפעל פאפער

הערר קארל ראזענבוים

- קאפל מייסנער
- קאהן
- קאלמאן גלויבר
- קאפעל פערוץ
- קאפעל רייך
- קאפעל טאבויער אוים פרעסבורג
- קלמן וויים „ דעטא
- קאפעל לעמבערגער דעטא
- קאפעל וועלעם אוים סענטארש
- קלמן לעווי „ אטשע
- קאפל שלעזינגער „ קאמארן
- קאפל ניקבורג „ קלאבנא
- קלמן דאנציגער „ ניקאלא
- קלמן גלויבער „ פערנאטיץ

ר

- רעפאעל פוכס פראג

פרויא רייטצעל עהרענצווייג

- ראבעל לעווירטה

הערר ראובן שטריזיווער אין בראדי

- רפאל האממער „ בורשטיין
- רפאל טויבער „ גאיא
- ראובן בלייער „ שול
- ראובן טאך „ פאפע
- ראובן גאלדמארק „ טאנה
- רפאל לאנג „ סעקסארד
- רפאל באש
- ראזענשטאק „ דעטא
- רפאל שווארץ „ דעטא
- רודאלף גיפס „ דעטא
- פרויא ראזאליא גיידושעק

ש

פרויא שארלאטטע האללענדער איןאויסע

הערר שולץ אין בילאוויטץ

- שמואל קולקע אין לייפניק
- שמחה אבעל
- שמעון וואגנער

הערר שמשון פראנקעל אין אונגריש בראד

- שמואל קרוים „ אונסדארף
- שמואל טוגענדטאט אין בילעץ
- שאול שור אין יערוסלעוו
- שמעון הירץ לייפען אוים פראג
- שטיין כירורג אין סמיכהאף
- שמואל קאהן
- שמחה קוה
- שמואל ליב קורץ
- שמואל אפלער
- שמואל ראזענשטיין פאפעדין
- שמעון בליטץ
- שמואל בליטץ חראפאף
- שמואל גליק
- שמואל שווארץ
- שלום ווערנר
- שמואל רעדליך
- שמואל חיים זעליגמאן
- שמעון ניימאן
- שמעון בויער
- שלמה פעליקס
- שמואל הארשקולקע
- שינדל פרעסער
- שמעון גליקליך
- שלמה מיללער
- שמעון גראאג
- שמואל בראד
- שמואל פידט
- שלמה רעדליך
- שלמה סטיאקאש
- שלמה שטיין
- שטיין אין זאר
- שלום לעדערער
- שמואל הרש הערצקע אין בוכאף
- שמואל דייטשלענדער דעטא
- שמואל דייטש אין פרעסבורג
- שמואל שטראססער „ סערעד
- שמואל ראזענפעלד „ שאסבערג
- שמעון וויינבערגער „ בעזינג
- שמואל ליברנעפשטיין „ באלאראז

הערר שמעון גראס „ מיקאלאש
- שמואל שווארץ „ שאג
- שלמה ראצעסדארף „ פרעסבורג
- שלמה לווי „ קאלאדייא
- שמעון וואלף פריינד „ דעטא
- שמעי׳ פייכטמאן „ פעסטה
- שלמה בלויא „ דעטא
- שמעון מאהלער „ פאצוי
- שמואל וויים „ העדיעס
- שמואל ענגעל „ פאקש
- שמואל סג״ל „ דוב
- שמעון בייאטום „ קאמארן
- שמעון פרענקל „ רעבניץ
- שמואל גרינפעלד „ פעסטה
- שמואל פירשט „ באגלאר
- שמואל מאלטשינר „ בראדי
- שמואל דוקס „ נייטרא
- שמואל משועבד „ וויינערן
- שאול כהן אין קאפעשוואהר
- שמעלקי הארוויטץ „ קעטשקעמעט
- שמואל מאנדל „ פעסט
- שמחה קרוים „ פאקש
- שמחה לאדאן
- שמעון הירש באסקאוויטץ אויס פעסטה
- שמעון שטיין אויס פעסט
- שמעון האפער אויס סאנטערעש
- שלמה הירש העלישוי אויס נייטרא
- שלמה באסקאוויטץ „ פעסטה
- שמואל באלטיר אין בראדי
- שמואל פיטשעניק „ „
- שמואל שאפפעל „ ברוזאן
- שאול שענקער „ „
- שלמה העשיל פערל ז״ל „
- שלמה פאדרענהעכט „
- שמואל כהן אין פיסעק
- שמעי׳ פירד „ ברעזניץ

הערר שמואל פאפפער אין בראנדייס
- שמואל גרונדפעסט אין האקארצען
- שמעון טראלר אויס טורץ
- שמעון פייש ביין
- שמעון פראנקעל „ מאקרין
- שמעון פאפענהיים אויס פעסט
- שמעון וועצלער „ וועלענשין
- שלמה פישעל
- שלמה אלזר „ סוליש
- שמואל האמבערגער „ מאדע
- שמואל היבל פריעדמאן הונוי
- שלום קרויז
- שמעון הוליש
- שמואל הרש קילבע
פרויא שינדל פרעססער
הערר שמעון גליקליך
- שלמה ייטעלעס
- שמעון גראאג
- שלמה מיללער
- שלום לערערער
- שמואל פירט
- שמשון פינק אויס וועכעלי
- שלמה הערשמאן אויס נאיא
- שמואל פישער „ „
- שמואל חיים גאלדשמיד אויס לינדענבערג
- שלום קעטטען
- שמואל אומול אויס לעמבערג
- שמחה קאליר „
- שמואל ליב שטאדלין
- שמעלקי בלאשטיין „
- שמואל דוד שמן „
- שמואל שנייאר „
- שמעלקי ברייס „
- שמואל תאפפען „
- שלמה קוביל „
- שמערל באראב „
- שלמה הירש „

נאַכטרעגליך איינגעזאַנדטע

העררען פרענומעראנטען·

הערר אבוש גוטמאַן אוים באכניא
- אברהם קליינבערגער אוים קרי שאנרשל
- חיים יעקב טראקמאל אין דנייפ

הערר אליקים בלאָך
- יחזקאל אייבשיץ אין דאבראווע
- ליבוש יאזועפסטהאל אין קלאסנא
- קאפל ניקלסבורג ״